

De Bijlmer Monitor 2003

Amsterdam, 29 juli 2004

Yvonne van Heerwaarden
Oberon Nauta
Mark Rietveld
Paul van Soomeren

Met medewerking van:
Het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek

De Bijlmer Monitor 2003

Amsterdam, 29 juli 2004

Yvonne van Heerwaarden
Oberon Nauta
Mark Rietveld
Paul van Soomeren

Met medewerking van:
Het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek

De Bijlmer Monitor 2003

Amsterdam, 29 juli 2004

Yvonne van Heerwaarden
Oberon Nauta
Mark Rietveld
Paul van Soomeren

Met medewerking van:
Het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	De vernieuwing van de Bijlmermeer	6
1.2	Bijlmermonitor	6
1.3	Opbouw monitor	8
1.4	Bronnen	8
1.5	Gebiedsafbakening	10
1.6	Terminologie	10
1.7	Leeswijzer	11
2	De vernieuwingsoperatie 2003	12
2.1	De vernieuwing van de Bijlmermeer in 2003	12
3	Context	16
3.1	Woningen	16
3.2	Bevolking	17
3.3	Conclusies	19
4	Doorstroom inwoners en imago	22
4.1	Stand van zaken en hoofddoel	22
4.2	Woonduur en vertrek	23
4.3	Instroom	26
4.4	Imago	27
4.5	Conclusies doorstroom inwoners en imago	28
5	Leefbaarheid	30
5.1	Oordeel van bewoners	30
5.2	Woning en woonomgeving	33
5.3	Veiligheid	43
5.4	Conclusies Leefbaarheid	52
6	Economie en werk	56
6.1	Subdoel werk	56
6.2	Conclusies werk en inkomen	60
7	Jeugd	62
7.1	Onderwijs	62
7.2	Veiligheid	67
7.3	Conclusies Jeugd	68
8	Empowerment	70
8.1	Onderwijs	70
8.2	Werk	71
8.3	Sociale banden en organisatie	72
8.4	Conclusies empowerment	73
9	Nieuw Amsterdam	74
9.1	Klanttevredenheid Bij Nieuw Amsterdam	74
9.2	Exploitatie	77
9.3	Conclusies Nieuw Amsterdam	83
10	Conclusies	86
10.1	Samenvatting conclusies in hoofdlijnen	87

10.2	De ontwikkelingen in detail	89
10.3	Bevolking	90
10.4	Ontwikkelingen rond de vernieuwingsthema's in de Bijlmermeer	91
10.5	Voortgang vernieuwingsthema's Woningstichting Nieuw Amsterdam	98
Bijlagen		
Bijlage 1	Categorieën personderzoek	104
Bijlage 2	Onderzoeksverantwoording bewonersenquête	106
Bijlage 3	Tabellen	110

1 Inleiding

1.1 De vernieuwing van de Bijlmermeer

De vernieuwing van de Bijlmermeer, die loopt van 1992 tot 2009, kent een aantal ambitieuze doelstellingen. Bij de start van de vernieuwingsoperatie in 1992 (eerste saneringsaanvraag) zijn 3 hoofddoelen geformuleerd:

- 1 Verbeteren van de woningmarktpositie van de Bijlmermeer (ruimtelijke vernieuwing).
- 2 Verhogen van de arbeidsparticipatie van de bevolking (sociaal-economische vernieuwing).
- 3 Versterking van het stedelijk leven in de Bijlmermeer door meer bedrijvigheid en culturele voorzieningen (leefbaarheid en vernieuwing beheer).

Bij de tweede saneringsaanvraag (juli 1995) is het doel van de ruimtelijke vernieuwing nader gepreciseerd door middel van de volgende subdoelen:

- A. Een grotere tevredenheid van bewoners over het wonen in de hoogbouw.
- B. Een hogere waardering voor de wijk blijkend uit een langere woonduur.
- C. Meer mensen die in de Bijlmermeer willen wonen.

In de loop van 1995 werden in diverse andere stukken (Speerpunt Bijlmermeer, Urban en Convenant) ook op de terreinen werk, onderwijs, veiligheid en leef/ woonomgeving subdoelen vastgelegd.

In 1999 heeft het stadsdeel Zuidoost een voorstel gedaan voor een aanpak van het hele stadsdeel in het kader van het Grote Steden Beleid (GSB). In dit voorstel zijn vier clusters geformuleerd waarin het stadsdeel wil investeren.

De clusters zijn:

- Leefbaarheid
- Jeugd +
- Economie en Werk
- Empowerment

1.2 Bijlmermonitor

In de genoemde stukken die aan de basis van de vernieuwingsoperatie lagen, werd tevens vastgelegd dat de vernieuwingsoperatie gevolgd moet worden via een monitor: de Bijlmermeer Vernieuwing Monitor of Bijlmermonitor.

Eind 1995 / begin 1996 werd voor deze monitor een Programma van Eisen ontwikkeld. In dat stuk werden de doelen, subdoelen en ijkpunten die in de diverse nota's genoemd worden logisch gerangschikt en in meetbare termen omgezet. Zo werden twee hoofddoelen en diverse subdoelen geformuleerd.

De hoofddoelen zijn de volgende:

- ❶ **De Bijlmermeer is in 2009 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.**
- ❷ **Woningstichting Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2009 het exploitatietekort tot nul teruggebracht.**

Daarna volgde een periode van bijslijpen, uitbreiden en proefdraaien. Zo kreeg de sociaal economische vernieuwing (werk en onderwijs) meer gewicht in de monitor en werd op basis van een eerste bewoners(proef)onderzoek (najaar 1996) uiteindelijk gekozen voor een veel intensievere vorm van bewoners enquêtering (duurder maar voor wat betreft de representativiteit beter).

Uitvoerders en uitvoering

De jaarlijkse evaluatie van het vernieuwingsproces wordt uitgevoerd door een extern onderzoeks- en adviesbureau; DSP-groep te Amsterdam in samenwerking met het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek dat verantwoordelijk is voor het afnemen van de enquêtes.

De Bijlmermonitor is tot 2003 jaarlijks uitgebracht met uitzondering van 2001. Vanaf 2003 zal de Bijlmermonitor om de twee jaar uitgebracht worden. De periode waarover deze 'monitoring' plaatsvindt, beslaat elf jaar, namelijk de jaren 1996-2009. De monitor van 1996 is echter uiteindelijk gecombineerd met die van 1997. Overigens wordt in de rapportages wel zoveel mogelijk getracht gegevens vanaf 1994 te verzamelen, zodat over een langere periode 'gemonitord' kan worden.

Dubbele vergelijking

In de monitor worden telkens dezelfde indicatoren gemeten en afgezet tegen een meetlat (in dit geval de doelen die vastgelegd zijn in het Programma van Eisen Bijlmermonitor). De periodieke monitor rapportages hebben als doel de vinger aan de pols te houden en zo nodig te waarschuwen zodat het beleid bijgesteld kan worden.

De monitoring vindt plaats aan de hand van een tweevoudige vergelijking:

- 1 De Bijlmermeer resultaten van het lopende jaar worden vergeleken met die van vorige jaren. Dit levert een beeld op van de *ontwikkeling* in de Bijlmermeer van de gemeten aspecten.
- 2 De ontwikkeling van de Bijlmer wordt vergeleken met de ontwikkeling van geheel Amsterdam op de betreffende aspecten. Zo vindt een *toetsing* plaats van de ontwikkelingen in de Bijlmermeer aan die in overig Amsterdam: een toename van de veiligheidsgevoelens in de Bijlmermeer met 10% wordt minder indrukwekkend als de veiligheidsgevoelens in overig Amsterdam met 20% zijn toegenomen.

In de Bijlmermonitor vindt een vergelijking plaats tussen cijfers van een enquête, die speciaal voor de monitor jaarlijks wordt gehouden en de resultaten van een bevolkingsonderzoek over leefbaarheid en veiligheid voor heel Amsterdam. De bewonersenquête voor de Bijlmermeer is daarom ontworpen naar analogie van deze stedelijke monitor om zo een goede vergelijking mogelijk te maken.

Deze stedelijke monitor die in 1995 voor het eerst werd gehouden en bekend stond als de leefbaarheidsmonitor heeft sinds 2001 een aantal wijzigingen ondergaan en heet nu de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid (MLV). Omdat ook de vragenlijst is aangepast, heeft dit nadelige gevolgen voor de vergelijkbaarheid tussen de Bijlmermonitor en de stedelijke monitor.

Verschillende vragen die in het verleden gesteld werden, zijn in de MLV komen te vervallen. Om voor de Bijlmermeer de ontwikkelingen te kunnen blijven beschrijven is er voor gekozen om door te gaan met de oude vragenlijst. Dit heeft tot gevolg dat bij verschillende onderwerpen geen recente vergelijking mogelijk is tussen de Bijlmermeer en Amsterdam als geheel. In die gevallen zal met gegevens gewerkt worden van de laatste Leefbaarheidsmonitor

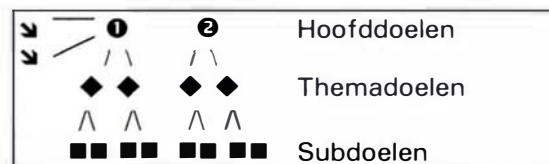
Amsterdam, die nog gebaseerd is op de oude vragenlijst. In de praktijk komt het er op neer dat voor een deel het resultaat van de Bijlmermeer van 2003 vergeleken wordt met de resultaten van de stad van 1999¹.

Sinds 2002 wordt binnen de Bijlmermeer (het vernieuwingsgebied) onderscheid gemaakt tussen het gehele vernieuwingsgebied en de 'vernieuwde Bijlmermeer'. Met dit laatste wordt dat deel van het vernieuwingsgebied bedoeld dat ofwel bestaat uit nieuwbouw of uit gerenoveerde bouw dat opgeleverd is in het kader van de vernieuwingsoperatie.

1.3 Opbouw monitor

De monitor richt zich primair op de voortgang in het bereiken van de doelen die binnen de vernieuwingsoperatie geformuleerd zijn. De gepresenteerde gegevens worden dan ook steeds afgezet tegen de doelen zoals die in de oorspronkelijke stukken en nota's te vinden zijn.

Voor elk thema is een themadoel geformuleerd. Dit themadoel wordt gemonitord door middel van de subdoelen die onder een themadoel zijn geschaard. Subdoelen kunnen overigens ook direct aan een hoofddoel zijn gekoppeld². De doelen hebben binnen de rapportage de volgende structuur:

Er is voor gekozen om alle doelen die direct betrekking hebben op de bedrijfsvoering van Nieuw Amsterdam te rangschikken onder het tweede hoofddoel.

1.4 Bronnen

In de monitor wordt gebruik gemaakt van twee fundamenteel verschillende typen gegevens.

- 1 Statistische standaardgegevens die betrekking hebben op populaties (bijvoorbeeld alle Bijlmermeerbewoners, alle werkenden e.d.).
- 2 Enquêtegegevens waarbij een steekproef uit de populatie ondervraagd is. We spreken hier gemakshalve veelal over 'bewoners/-of bevolkingsonderzoek'.

Noot 1 Omdat bij veel van de (sub)doelstellingen het stadsgemiddelde als einddoel is geformuleerd kan dat problematisch zijn. Een daling van bijvoorbeeld de waardering van de Bijlmerbewoner voor zijn buurt is pas dan een verslechtering van de situatie wanneer er zich in de stad geen vergelijkbare daling heeft voorgedaan.

Noot 2 De doelenstructuur is niet aangepast aan de nieuwe GSB-indeling. Gevolg hiervan is dat de thema-indeling niet overeenkomt met de hoofdstukindeling. Daarom worden niet altijd alle subdoelen en themadoelen in hetzelfde hoofdstuk gepresenteerd.

Voor de Bijlmermonitor is een flink aantal bronnen gebruikt:

- Bewonersenquête die in het kader van onderhavige monitor periodiek wordt gehouden in de Bijlmermeer.
- Stedelijke leefbaarheidsmonitor Amsterdam 1997, 1998, 1999, 2001 en 2003.
- Statistieken van O + S.
- 4e Kwartaalrapportages 1994-2000 van Nieuw Amsterdam.
- Kwartaalrapportages Woonruimteverdeling Amsterdam van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties.
- Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties.
- Publicaties in de pers over de Bijlmermeer.
- Aangifte-, aanrijdings- en verdachtencijfers van regiopolitie Amsterdam Amstelland afdeling Onderzoek en Statistiek.
- Leerplichtambtenaar van het stadsdeel Zuidoost.
- Onderwijsinspectie.
- Open Schoolgemeenschap Bijlmer.
- L.A.S. leerling administratiesysteem.
- Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.
- Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen van de Stedelijke Woningdienst.
- Registratiegegevens Patrimonium.

De verscheidenheid aan gegevens die in de Bijlmermonitor worden gebruikt heeft tot gevolg dat niet alle gegevens even recent zijn. Enkele bronnen laten het niet toe om in de eerste kwartalen van het jaar reeds cijfers over het voorgaande jaar te verzamelen.

In 2001 is geen Bijlmermonitor verschenen. In dat jaar is bovendien geen bewonersonderzoek verricht. Voor verschillende onderwerpen zijn daarom geen gegevens over dat jaar beschikbaar.

Binnen de Bijlmermeer is nog het verschil van belang tussen gegevens die betrekking hebben op de *hele* Bijlmermeer en gegevens die betrekking hebben op het woningen-/ bewonersbestand van de corporatie Nieuw Amsterdam³.

Ondanks het feit dat deze corporatie het merendeel van de woningen in de Bijlmermeer verhuurt (en dus veel Bijlmermeerbewoners als huurder heeft) zijn gegevens van Nieuw Amsterdam niet identiek aan gegevens over de Bijlmermeer.

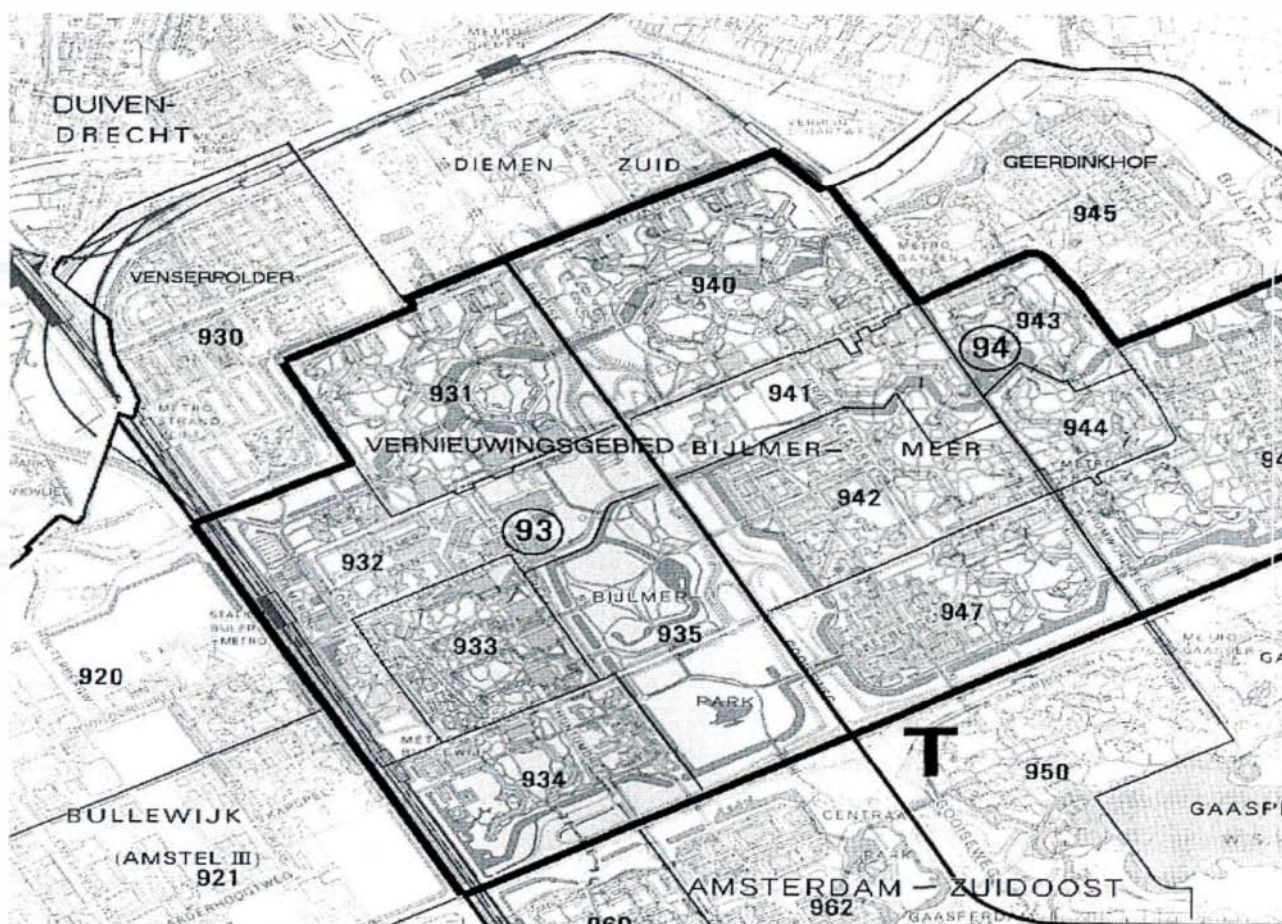
Verder levert de afbakening van het vernieuwingsgebied Bijlmermeer soms moeilijkheden op: dit is een gebied dat nergens als registratie-eenheid gehanteerd wordt. Het is niet in alle gevallen mogelijk dit gebied te selecteren of het is pas mogelijk na een flinke tijdsinvestering. Door de benodigde bewerkingen van gegevensbestanden was het ook niet altijd meer mogelijk om gegevens vanaf 1994 te genereren.

Noot 3 In 1998 is Nieuw Amsterdam met Patrimonium intensief gaan samenwerken. Het is echter de bedoeling om de exploitatiegegevens van Nieuw Amsterdam apart te blijven registreren, zodat de evaluatie niet in gevaar komt.

1.5 Gebiedsafbakening

In deze monitor omvat de Bijlmermeer de subbuurten 931 tot en met 935, 940 tot en met 944, 946 en 947. Dat wil zeggen ruwweg het gebied begrensd door Daalwijkdreef en de Gaasperdammerweg (A9) aan de noord-respectievelijk zuidzijde, door de metrolijn Gein en de Foppingadreef aan de westzijde en door de Provinciale weg aan de oostzijde. De Venserpolder (buurtcombinatie 930) en Geerdinkhof, Groenhoven, Gouden Leeuw en Garstkamp (buurtcombinatie 945) horen *niet* tot het actiegebied. Op de plattegrond in afbeelding 1.1 is aangegeven welk gebied als vernieuwingsgebied wordt aangemerkt.

Afbeelding 1.1 Plattegrond Bijlmermeer met buurtgrenzen (donker gebied binnen dikke lijnen is het vernieuwingsgebied)

1.6 Terminologie

Kortheidshalve wordt het afgebakende gebied in deze rapportage aangeduid als Bijlmermeer, of de Bijlmer. De 'rest van Amsterdam' is Amsterdam *zonder het vernieuwingsgebied Bijlmermeer*. Verder worden de gegevens van de Bijlmer vergeleken met stad Amsterdam; dit is inclusief Bijlmer. Vanaf 2002 is binnen het vernieuwingsgebied van de Bijlmermeer een gebied gedefinieerd dat daadwerkelijk vernieuwd is. Dit noemen we in de rapportage de vernieuwde Bijlmer.

1.7 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt ingedeeld:

- In hoofdstuk 2 wordt een korte schets gegeven van wat er aan vernieuwingsprojecten loopt in de Bijlmermeer.
- In hoofdstuk 3 vindt u gegevens over de context waarin de vernieuwing van de Bijlmermeer zich afspeelt: zaken zoals aantallen inwoners, woningen en dergelijke.

Daarna volgen de eigenlijke drie monitorhoofdstukken waarbij de tweevoudige vergelijking (Bijlmer jaar na jaar + Bijlmer <--> Amsterdam) wordt afgezet tegen de gestelde doelen.

- In hoofdstuk 4 wordt de migratie in en uit de Bijlmermeer besproken, evenals het imago dat de buurt geniet.

Hoofdstukken 5 tot en met 8 zijn ingedeeld volgens het GSB-stramien:

- In hoofdstuk 5 komt de Leefbaarheid aan de orde.
- In hoofdstuk 6 wordt economie en werk behandeld.
- Hoofdstuk 7 gaat over de Bijlmerjeugd.
- Het laatste GSB-cluster, empowerment, wordt in hoofdstuk 8 kort besproken. De meeste gegevens die op dit thema betrekking hebben, hebben een logischere plek in de hoofdstukken over economie en werk en jeugd. Daar zal in dit hoofdstuk daarom kort op teruggekomen worden. Ook worden er extra gegevens gepresenteerd om dit cluster meer inhoud te geven.
- Alle gegevens over de bedrijfsvoering van Nieuw Amsterdam, alsmede de klanttevredenheid van haar huurders zijn te vinden in hoofdstuk 9.
- In hoofdstuk 10 worden ten slotte de conclusies ten aanzien van het bereiken van alle doelstellingen gepresenteerd.

2 De vernieuwingsoperatie 2003

2.1 De vernieuwing van de Bijlmermeer in 2003

De vernieuwing van de Bijlmermeer verschuift steeds meer van planvorming naar uitvoering:

- Anno 2003 is ruim 35% van de Bijlmermeer in zijn vernieuwde gedaante opgeleverd. In meer en meer buurten wordt de nieuwe Bijlmermeer zichtbaar: ruim de helft van de te renoveren flats is gereed of ver in uitvoering, ruim de helft van de sloopopgave is gerealiseerd, 35% van de nieuwbouwwoningen is opgeleverd.
- In ruim de helft van het vernieuwingsgebied is de vernieuwing van de Bijlmermeer tastbaar door uitvoeringswerkzaamheden als sloop, renovatie en nieuwbouw.
- De planvorming van de vernieuwing van de Bijlmermeer wordt steeds gedetailleerder. Voor het gehele gebied is een Plan van Aanpak beschikbaar, voor vrijwel elk deelgebied is een Stedenbouwkundig Programma van Eisen gereed (80%) of in voorbereiding (20%). Voor ruim 50% van het gebied is een Stedenbouwkundig Plan gereed.
- De werkzaamheden aan de Vernieuwing van de Bijlmermeer in 2003 richten zich met name op het verder uitwerken van de plannen die zijn vastgelegd in het Finale Plan van Aanpak (K-zuid, H-zuid, D-buurt en E-buurt).

Actiegebied Amsterdamse Poort

H-buurt

In 2003 is het SPvE voor het gebied Hakfort/ Huigenbos vastgesteld. Inmiddels is één segment van Hakfort gesloopt. Huigenbos en het restant van Hakfort (in totaal 806 woningen) worden gerenoveerd. Een deel van de appartementen zal worden verkocht. In 2003 werd de flat Hogevecht gerenoveerd. De renovatie zal begin 2004 afgerond worden. Daarmee is de renovatie van de rechte H-buurt voltooid.

Marktpluin

In 2003 is een nieuwe afrit aan de noordzijde van de Bijlmerdreef aangelegd. De voorbereidingen zijn gestart voor de realisatie van een westelijke afrit van de Bijlmerdreef en de aanheling van het viaduct in de noordwesthoek van de Bijlmerdreef (ook wel de bijzettafel genoemd).

In 2003 is gestart met de uitwerking van het SPVE Marktpluin in een SP Marktpluin eerste fase. Dit SP omvat het noordelijke gedeelte van het marktpleingebied inclusief de inrichting van het Anton de Komplein. Hier zal de markt begin 2006 zijn definitieve plek krijgen.

De ontwerpfase van het nieuwe stadsdeelkantoor is in 2003 afgerond. Begin maart 2004 start het bouwrijpmaken en een maand later start de bouw van dit kantoor. Het gebouw zal eind 2005 in gebruik genomen gaan worden.

FD-buurt

In 2003 is het SPvE D-buurt in voorbereiding genomen, het SP/ Maaiveldontwerp F-midden is vastgesteld en het SP F-eiland zuid zal begin 2004 worden vastgesteld. Het project Florena (laagbouw en renovatie/ verkoop van resterende delen Frissenstein en Fleeerde) is grotendeels opgeleverd in 2003. De flat Florijn is in 2003 gerenoveerd.

Actiegebied Ganzenhoef

G-buurt

In 2003 is het SPvE Grunder Grubbehoeve vastgesteld. Dit SPvE beschrijft in hoofdlijnen de uitgangspunten met betrekking tot de flatrenovatie van de flat Grubbehoeve, de bouw van 352 woningen op de locatie van de gesloopte flat Grunder en de verlaging van de oostelijke tak van de Bijlmerdreef inclusief de 's-Gravendijkdreef.

Voor verschillende deelgebieden van de G-buurt zijn stedenbouwkundige plannen/ maaiveldontwerpen vastgesteld: marktplein Ganzenhoef, Klein Gooioord en Gerenstein 3.

E-buurt

Het SPvE E-buurt west en midden is in 2003 vastgesteld. Hoofdlijnen van het plan zijn: sloop van de achterkant van de flats Echtenstein, Eeftink en Egeldonk, nieuwbouwwoningen op de plek van de gesloopte flats, herpositionering van de koppen van de flats aan de Daalwijdreefzijde.

In de G-buurt waren in 2003 woningen in aanbouw: 22 appartementen op het CEC en 142 woningen in het complex Klein Gooioord.

De flat en parkeergarage Grunder zijn in 2003 gesloopt.

Actiegebied Kraaiennest

In 2003 is voor het gebied Nieuw Kempering het SPvE vastgesteld. Het SPvE Nieuw Kempering voorziet in de bouw van 355 woningen. Daarnaast is het SPvE Klieverink – Kouwenoord in voorbereiding genomen. Voor diverse deelgebieden van de K-buurt werd in 2003 een stedenbouwkundig plan/ maaiveldontwerp vastgesteld: Park 3K's, Blokken J en K (Koningshoef), Laag Kraalbeek en de Karspeldreef. In het plangebied Laag Koningshoef waren woningen in aanbouw, tot op heden zijn er 175 opgeleverd. De flatrenovatie van Kruitberg en Kikkenstein was in 2003 in uitvoering.

Beheer

In 2003 zijn door stadsdeel Zuidoost en woningstichting Rochdale veel projecten uitgevoerd in het kader van Schoon, Heel en Veilig die hebben geleid tot zichtbare resultaten op straat en in de flats. Dagelijks zijn er schoonmakers, milieuhandhavers en voorlichters actief in de Bijlmer om de wijk schoon te krijgen en meestal met een goed resultaat. In nog niet vernieuwde gebieden zijn onder meer entrees van flats aangepast, paden verbeterd, is dicht struikgewas verwijderd en zijn speelvoorzieningen vernieuwd. Daarnaast zijn veel onveilige plekken aangepakt door fysieke maatregelen of het plaatsen van camera's. Waar dat niet voldoende is, is er extra toezicht en beveiliging ingezet.

Bij de uitvoering van de projecten hebben Stadsdeel en Rochdale in 2003 veel medewerking gehad van anderen in de buurt zoals de politie, bewoners en andere beheerders. Ook zijn er in 2003 verschillende Schoon, Heel en Veilig projecten in de publiciteit geweest, zoals het wijkhostess projecten en het BOT team.

Sociaal-economische vernieuwing

In 2003 is in het kader van de sociaal-economische vernieuwing verder gewerkt aan de invulling van de voornaamste prioriteiten uit zowel het Bestuursakkoord 2002 - 2006 als het Bestuursakkoord Stad – Stadsdelen 2002 - 2006: continueren van het ruimtelijke en sociaal-economische vernieuwingsproces, bevorderen van de veiligheid, het bijeenbrengen van wonen, leren en werken, bevorderen van sociale samenhang en stimuleren van zelfredzaamheid van bewoners en medeverantwoordelijkheid voor de eigen woon- en leefomgeving. Rode draad in het beleid is participatie. De sociaal-economische vernieuwing in Amsterdam Zuidoost vindt grotendeels zijn beslag in de ontwikkeling en uitvoering van (meerjarige) projecten. Het GSB-programma vormt het belangrijkste kader van de projecten die worden uitgevoerd, veelal gefinancierd via landelijke GSB-gelden en Europese fondsen. Het GSB-programma was in 2003 samengesteld uit de volgende programma's: GSB 1999 - 2004, Doelstelling 2, Equal, Urbact, Verenigingsgebouwen, Europees Jaar Gehandicapten en ICT-strategie.

3 Context

In dit hoofdstuk wordt een aantal kenmerken vermeld van de omgeving waarin de vernieuwing zich afspeelt. Het gaat met name om informatie over de bevolking en de woningen.

3.1 Woningen

Tabel 3.1.1 Aantal woningen Bijlmermeer (per 31-12)

	Nieuw Amsterdam		particulier eigen bezit		overige woningbezitters		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
1994	12.717	72	75	0	4.946	28	17.738	100
1995	12.759	74	75	0	4.487	26	17.321	100
1996	12.113	70	83	0	5.142	30	17.338	100
1997	11.961	69	141	1	5.327	31	17.429	100
1998	10.689	61	289	2	6.407	37	17.385	100
1999	9.179	53	344	2	7.798	45	17.321	100
2000	9.648	56	580	3	6.991	40	17.219	100
2002	9.757	57	1.089	6	6.123	36	16.969	100
2003	8.662	50	1.282	7	7.226	42	17.170	100

Bron: O + S en Nieuw Amsterdam (patrimonium)

- Uit tabel 3.1.1 valt op te maken dat het aantal woningen in particulier bezit geleidelijk stijgt.
- Opvallend is dat het woningbezit van Nieuw Amsterdam de afgelopen tien jaar met maar een derde krimpt (4000 woningen).

Tabel 3.1.2 Kernvoorraad plus (aantal en percentage van alle woningen)

Bijlmermeer	absoluut	% v/d woningen
2000	13.229	88%
2002	11.993	71%
2003	11.133	65%

Bron: Databank, Amsterdamse federatie van woningcorporaties (per 1-1-2003)

- Bijna tweederde van de woningvoorraad in de Bijlmermeer bestaat uit ruime en betaalbare woningen.
- Het percentage woningen in de kernvoorraad plus is echter in de afgelopen 3 jaar geleidelijk gedaald.

3.2 Bevolking

Tabel 3.2.1 Ontwikkeling van het aantal inwoners in vergelijking met rest van Amsterdam (per 1 januari)

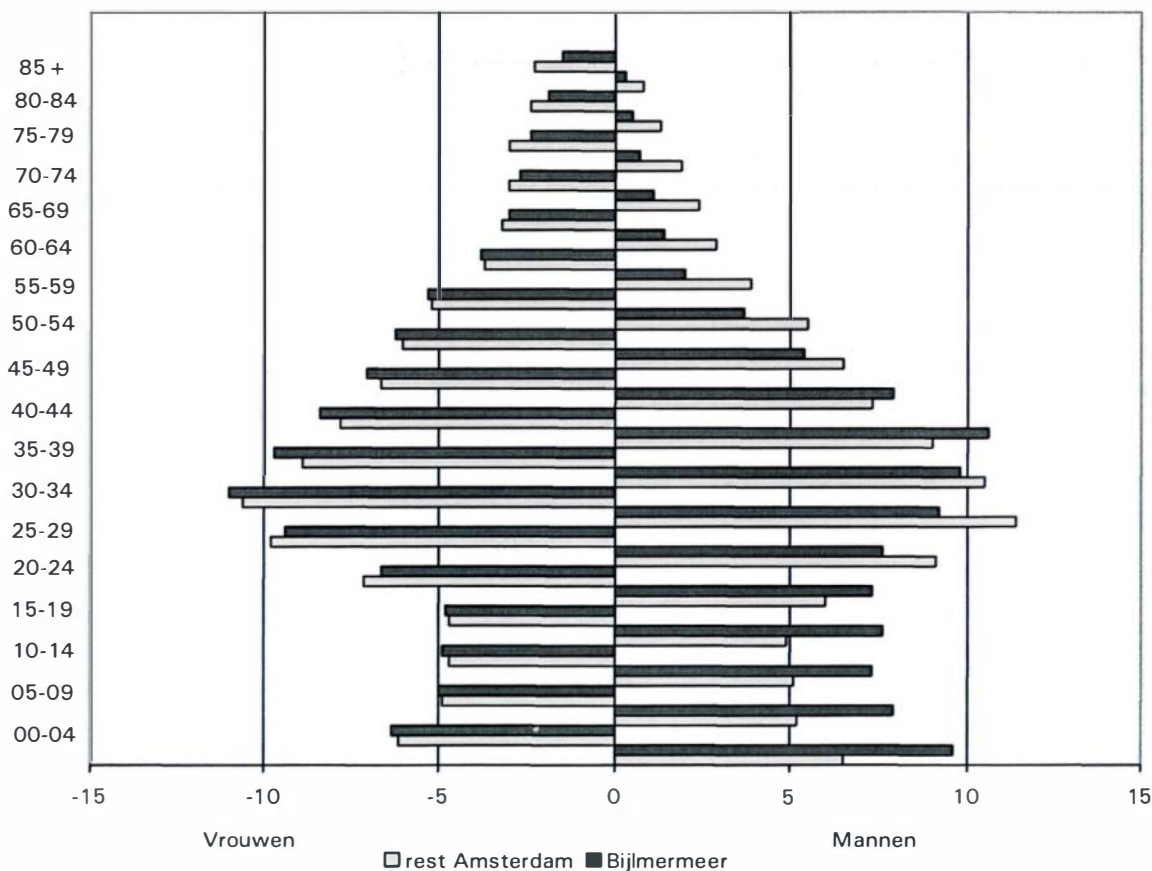
	Bijlmermeer		rest Amsterdam	
	absoluut	index	absoluut	index
1994	41.720	100,0	681.067	100,0
1995	39.778	95,0	681.159	100,0
1996	38.030	91,0	678.578	100,0
1997	37.847	91,0	675.249	99,0
1998	37.764	90,5	680.411	99,9
1999	37.479	89,8	689.616	101,3
2000	37.467	89,8	693.822	101,8
2002	37.466	89,8	697.862	102,5
2003	36.736	88,0	699.309	102,7

Bron: O + S

- Het absolute aantal inwoners in de Bijlmermeer was tot 1999 dalende, waarna het inwonertal zich gestabiliseerd heeft rond de 37.500. 2003 laat wederom een daling zien.
- In dezelfde periode is in de stad als geheel sprake van een geringe bevolkingstoename.

Een belangrijk bevolkingsgegeven is de leeftijdsopbouw in de wijk.

Afbeelding 3.2.1 Leeftijdsopbouw bevolking Bijlmermeer en rest Amsterdam naar sekse (op 1-1-2003, percentage van de bevolking per sekse)

Bron: O + S

- Uit afbeelding 3.2.1 blijkt dat de Bijlmermeer in verhouding tot Amsterdam als geheel een omvangrijker jonge mannelijke bevolking kent.
- Het percentage ouderen ligt lager dan in de stad.

In bijlage 3 zijn alle percentages en absolute aantallen van de inwoners van Amsterdam en de Bijlmermeer vanaf 1994 weergegeven.

Een belangrijk kenmerk van de Bijlmermeer is de rijkdom aan etnische groepen in de wijk. In de onderstaande tabellen zijn de etnische samenstellingen weergegeven van de Bijlmermeer en van de rest van Amsterdam.

Tabel 3.2.2a Etniciteit in de Bijlmermeer (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Nederlands	21,0	19,9	19,7	19,0	18,6	17,9	17,7	16,2	15,4
Surinaams	33,9	35,1	35,7	36,1	36,1	35,8	36,1	35,8	36,3
Antilliaans (incl. Arubaans)	8,2	8,2	8,4	8,4	8,5	9,1	9,4	9,6	9,0
Turks	1,7	1,5	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9
Marokkaans	2,1	2,0	1,8	1,7	1,7	1,8	1,7	1,8	2,0
Zuid-Europees	1,9	1,9	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6
overige niet-geïndustrialiseerde landen	26,1	26,6	26,6	27,5	28,2	28,8	28,7	30,6	31,2
overige geïndustrialiseerde landen	5,1	4,8	4,6	4,4	4,1	3,9	3,7	3,5	3,5
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S.

Tabel 3.2.2b Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Nederlands	60,9	60,3	59,7	59,5	58,6	57,6	56,7	52,7	51,9
Surinaams	7,9	8,1	8,2	8,3	8,3	8,4	8,3	9,8	9,8
Antilliaans (incl. Arubaans)	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,7	1,7
Turks	4,4	4,5	4,5	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9	5,0
Marokkaans	6,6	6,8	6,9	7,1	7,4	7,6	7,8	8,0	8,3
Zuid-Europees	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4
overige niet-geïndustrialiseerde landen	6,7	7,0	7,3	7,5	7,9	8,4	8,9	10,9	11,3
overige geïndustrialiseerde landen	10,1	10,0	9,9	9,7	9,8	9,8	9,8	9,6	9,7
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S.

- De Bijlmermeer onderscheidt zich van het stedelijk gemiddelde door een relatief hoog percentage inwoners met de Surinaamse etniciteit en door inwoners afkomstig uit de categorie overige niet geïndustrialiseerde landen.
- Het percentage inwoners met de Nederlandse etniciteit is daarentegen in stedelijke perspectief opvallend laag en bovendien gedurende de onderzoeksperiode gedaald.

Het laatste aspect van de bevolkingssamenstelling dat in dit hoofdstuk aan de orde komt is de huishoudensamenstelling. Ook dit bepaalt in belangrijke mate het karakter van de buurt.

Tabel 3.2.3a Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer (per 1-1, percentage van het aantal woonadressen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
(echt)paar zonder kinderen	9	8	7	7	6	6	6	6	6
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	11	10	10	9	9	9	9
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	14	16	17	19	19	19	19	20	20
alleenwonende	35	36	38	38	39	38	38	38	38
alleenstaande met éénoudergezin	6	6	6	6	6	7	7	7	7
twee alleenstaanden	11	11	11	11	10	11	10	10	10
drie of meer alleenstaanden	4	3	3	3	3	4	4	4	4
overig	10	9	7	6	7	7	7	7	7
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S.

Tabel 3.2.3b Huishoudensamenstelling in rest Amsterdam (per 1-1, percentage van de woonadressen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
(echt)paar zonder kinderen	14	13	13	13	12	12	11	11	11
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	12	12	12	11	11	11	11
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	7	7	8	8	8	8	8	9	9
alleenwonende	46	47	47	47	47	47	47	47	47
alleenstaande met éénoudergezin	3	3	3	3	3	3	3	4	4
twee alleenstaanden	11	12	12	12	12	12	12	12	12
drie of meer alleenstaanden	3	2	2	2	2	2	2	2	2
overig	4	4	4	3	3	3	3	4	4
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S.

- Uit de tabellen 3.2.3 (a en b) blijkt dat de Bijlmermeer gekenmerkt wordt door een relatief hoog percentage éénoudergezinnen en een relatief laag percentage alleenwonende.
- De huishoudensamenstelling is de afgelopen jaren over het algemeen in de Bijlmermeer constant gebleven. Alleen het percentage éénoudergezinnen is licht toegenomen ten koste van de percentages (echt)paren met en zonder thuiswonende(e) kind(eren)

3.3 Conclusies

- ➔ Het aantal woningen van Nieuw Amsterdam daalt en het aantal woningen in particulier bezit stijgt geleidelijk. Het totaal aantal woningen is juist (licht) afgenomen in de laatste jaren.
- ➔ Sinds 1994 zijn er ruim 10% minder inwoners in de Bijlmer. Deze ontwikkeling contrasteert met die van Amsterdam; daar is juist sprake van een toename van 8% in de laatste 9 jaar. Dit is mede verklaarbaar doordat een gedeelte van de Bijlmermeer in uitvoering is, en daarmee als bouwterrein is ingericht. Er zijn in die gebieden momenteel noch woningen noch inwoners.
- ➔ In de Bijlmermeer wonen relatief veel kinderen en jongeren (tot 24 jaar) en weinig ouderen. Dit verschil is de laatste jaren verder toegenomen.
- ➔ In de Bijlmermeer heeft minder dan een zesde van de bevolking een Nederlandse achtergrond. Er wonen in verhouding tot de rest van de stad veel Surinamers, Antillianen en mensen uit diverse niet-geïndustrialiseerde landen. Turken en Marokkanen wonen er relatief weinig. De verschillen tussen de Bijlmermeer en de rest van de stad zijn sinds 1994 iets toegenomen.

- Ook de verhouding tussen de verschillende typen huishoudens verschilt in de Bijlmermeer duidelijk van de situatie in de rest van de stad. In de Bijlmermeer wonen relatief veel éénoudergezinnen met inwonende kinderen en het percentage is stijgende.
- Daarentegen wonen er in vergelijking met de rest van Amsterdam weinig alleenwonende en (echt)paren zonder inwonende kinderen. De verschillen zijn sinds 1994 alleen maar toegenomen.

4 Doorstroom inwoners en imago

4.1 Stand van zaken en hoofddoel

Het eerste hoofddoel van de vernieuwing luidt:

- ❶ In 2009 is de Bijlmermeer een wijk waar het woon- en leefklimaat evengoed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.

Het eerste hoofddoel van de vernieuwing is te monitoren aan de hand van het *oordeel* dat mensen hebben over de Bijlmermeer en aan de hand van het feitelijke *gedrag* van mensen. Hierbij gaat het niet alleen om het oordeel en gedrag van Bijlmerbewoners zelf, maar ook om het gedrag van niet-Bijlmerbewoners. Een beter woon- en leefklimaat leidt er idealiter niet alleen toe dat Bijlmerbewoners het prettig vinden om in de Bijlmermeer te wonen en er dus blijven wonen, maar ook dat niet-Bijlmerbewoners een positiever beeld krijgen van het gebied, met als gevolg dat er meer mensen willen gaan wonen.

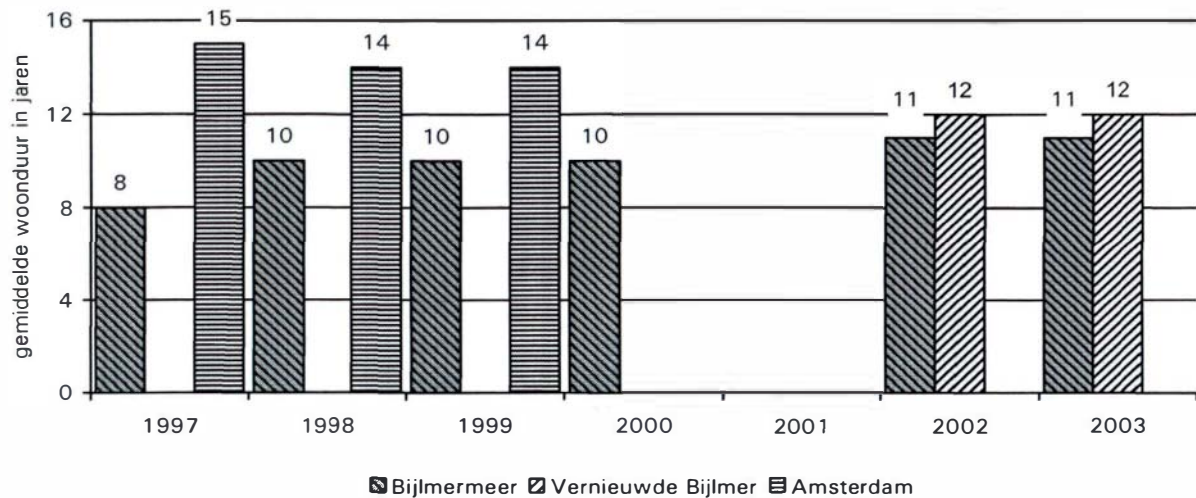
De subdoelen zijn hier:

- De woontijd in de Bijlmer wordt minstens even lang als de woontijd in een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer wordt even groot als, of minder groot dan het aantal vertrekkers uit een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer wordt even groot als, of minder groot dan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.
- Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is even hoog als, of hoger dan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.
- De beeldvorming over de Bijlmermeer in de pers wordt minder negatief.
- Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer wordt minstens even positief als hun oordeel over andere (bekende) buurten.

4.2 Woonduur en vertrek

De woonduur in de Bijlmer wordt minstens even lang als de woonduur in een gemiddelde Amsterdamse buurt.

Afbeelding 4.2.1 Gemiddelde woonduur in de buurt (in jaren)

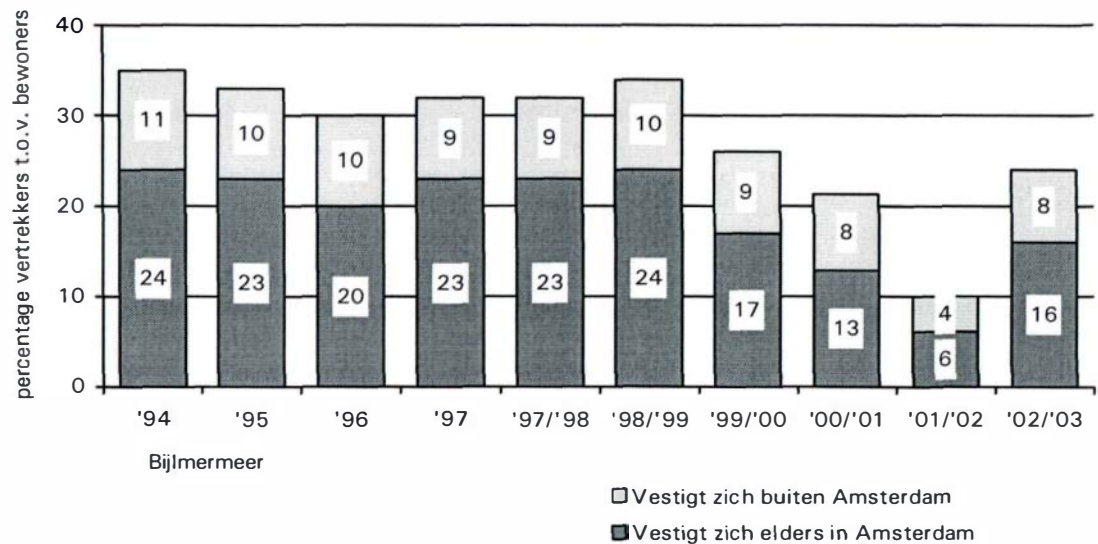

bron: bewonersenquête.

- Afgaande op de cijfers in afbeelding 4.2.1 woont de gemiddelde bewoner in de Bijlmer korter in de eigen buurt dan de gemiddelde Amsterdammer.
- De woonduur in de Bijlmermeer is ten opzichte van 1997 echter met bijna 40% toegenomen. In Amsterdam is de woonduur tot 1999 juist korter geworden, waardoor het relatieve verschil in woonduur tussen de Bijlmer en de stad is afgenomen.
- In de vernieuwde Bijlmer woont men gemiddeld iets langer dan in de Bijlmermeer.
- Kantekening bij deze cijfers zijn de gedwongen verhuizingen in de Bijlmer (het vernieuwingsgebied) die samenhangen met de saneringen. Deze kunnen de gemiddelde woonduur inkorten.

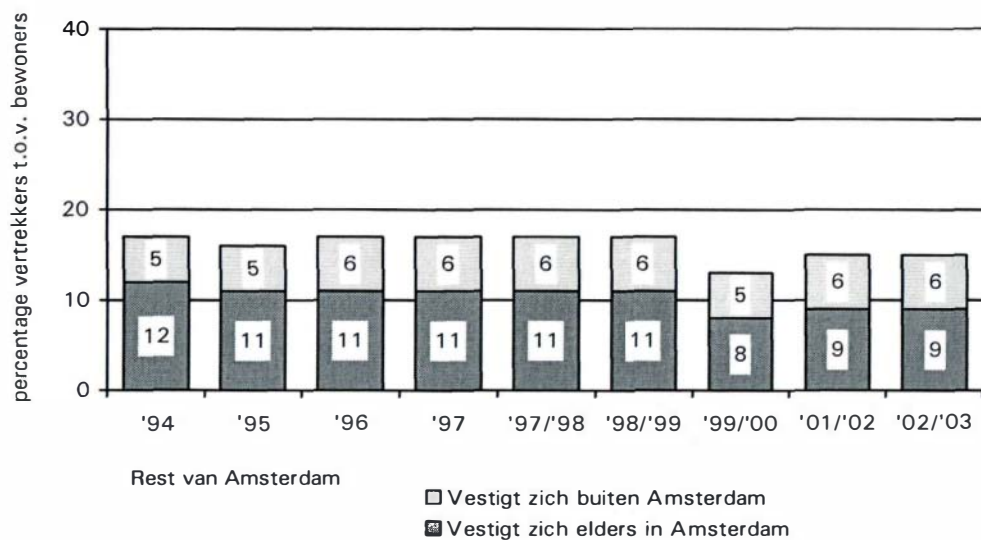
Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer wordt even groot als, of minder groot dan het aantal vertrekkers uit een gemiddelde Amsterdamse buurt.

Afbeelding 4.2.2 Percentage vertrekkers⁴ uit de Bijlmermeer uitgesplitst naar bestemming (percentage v/h aantal buurtbewoners)⁵

Bron: O + S

Afbeelding 4.2.3 Percentage vertrekkers uit Amsterdam uitgesplitst naar bestemming (percentage v/h aantal buurtbewoners)

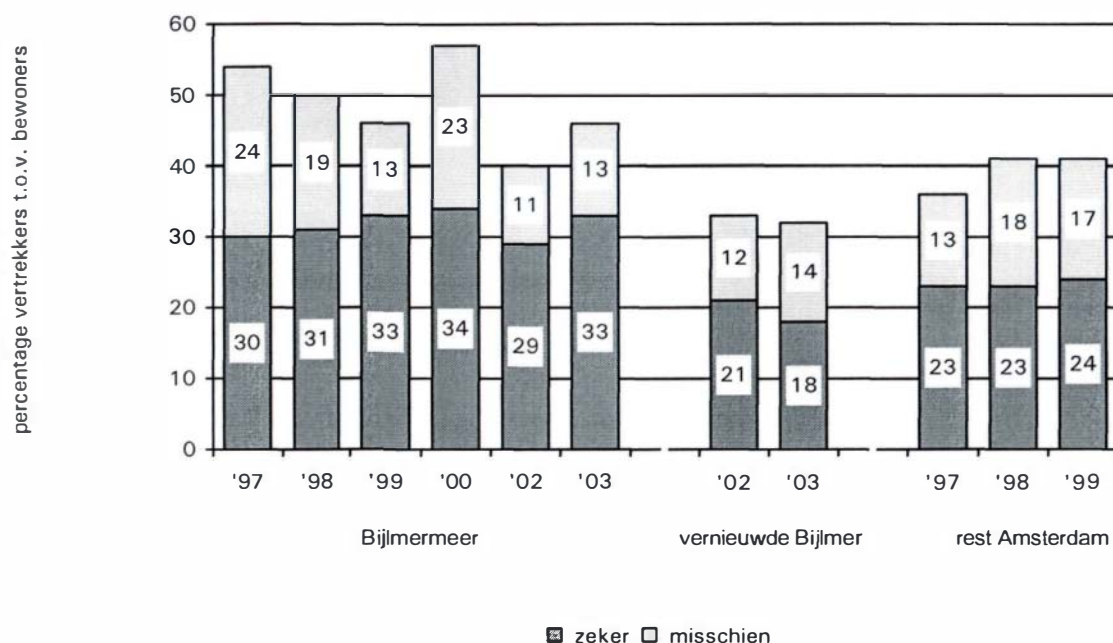
Bron: O + S

Noot 4 Aantal vertrekkers betreft vanaf 1998 de periode van juli tot juli. Hiertoe is overgegaan omdat gegevens over het hele voorgaande jaar nog niet beschikbaar zijn ten tijde van de oplevering van de Bijlmermonitor

Noot 5 In de statistieken is vertrek overigens niet op wijkniveau gedefinieerd, maar op buurtniveau. Dit betekent dat degenen die binnen de Bijlmer naar een andere buurtcombinatie verhuizen als vertrekkers worden geregistreerd, terwijl zij feitelijk binnen de Bijlmer blijven wonen. Hetzelfde geldt overigens ook voor het geregistreerde vertrek in andere Amsterdamse buurten.

- Het aantal vertrekkers uit de buurt ligt in de Bijlmermeer ongeveer eenderde hoger dan in de rest van Amsterdam. Kantekening bij deze cijfers is uiteraard dat de vernieuwingsoperatie een groot aantal verhuizingen tot gevolg heeft gehad die de cijfers negatief beïnvloeden.
- Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer is even groot als, of minder groot dan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.

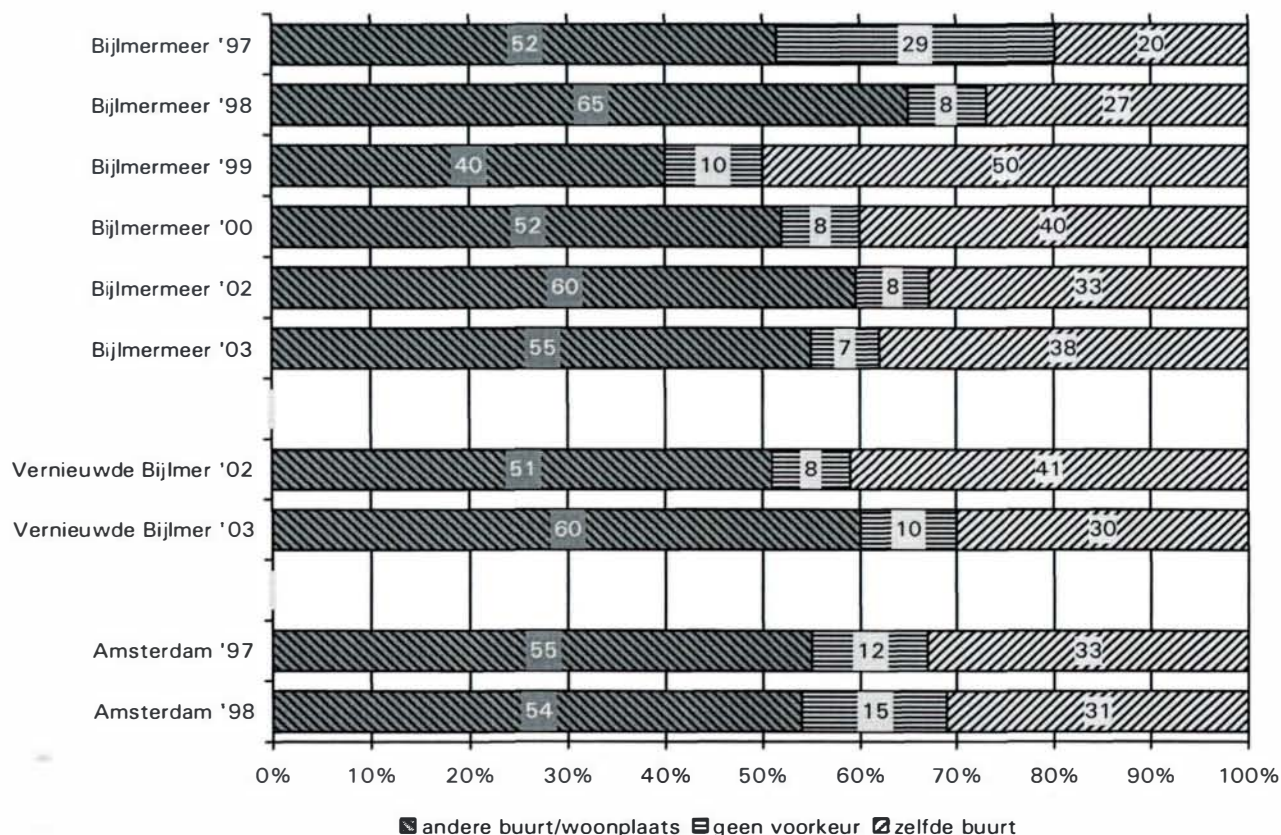
Afbeelding 4.2.4 Persoon wil binnen twee jaar verhuizen (percentage)

Bron: bewonersenquête

- Eenderde van de huishoudens in de Bijlmermeer geeft aan zeker te willen verhuizen tegenover een kwart in de stad als geheel. De verhuisplannen in de vernieuwde Bijlmer daarentegen liggen lager dan het stedelijk gemiddeld van 1999.

Afbeelding 4.2.5 Bewoners met verhuisplannen: verhuizen waarheen⁶

Bron: bewonersenquête

- Meer dan de helft van de Bijlmermeer bewoners die heeft aangegeven te willen verhuizen geeft de voorkeur aan een woonbestemming buiten de oorspronkelijke woonbuurt. Dit percentage ligt ongeveer even hoog als het stedelijk gemiddelde.

4.3 Instroom

- Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is even hoog als, of hoger dan, dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.

Dit subdoel is sinds 2000 te meten met behulp van het gemiddeld aantal reactie op woningen die Nieuw Amsterdam aanbiedt via woningnet.

Noot 6 Bij de antwoordcategorie andere buurt/ woonplaats dient een kanttekening geplaatst te worden. Respondenten die aangegeven naar een andere buurt te willen verhuizen kunnen daarmee zowel bedoeld hebben naar een andere buurt binnen als buiten de Bijlmermeer.

Tabel 4.3.1 Woningaanvragen en gemiddelde wachttijd⁷

	gemiddeld aantal reacties				gemiddelde wachtduur			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Bijlmermeer	50	86	94	84	1,7	3,1	4,2	-
Amsterdam	84	-	-	118	7,3	-	-	-

Bron: WoningNet Kwartaalrapportage ROA, 4^e kwartaal 2003

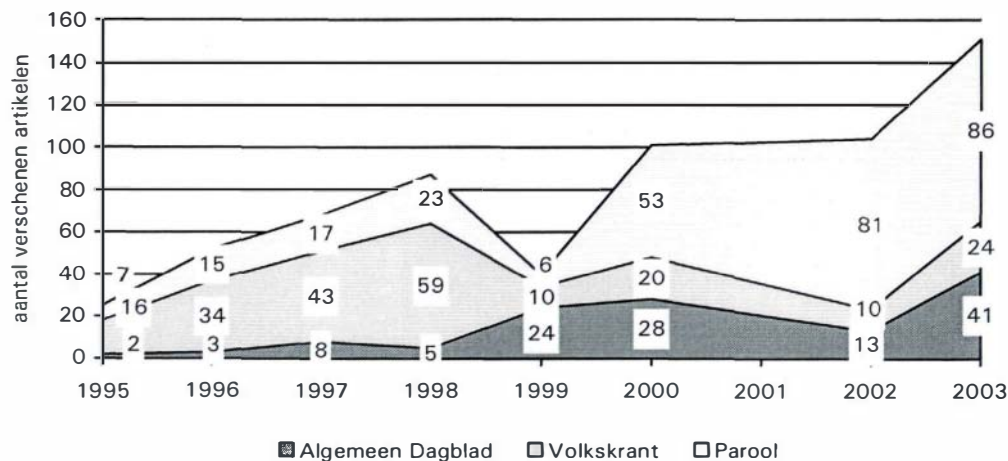
- Uit tabel 4.3.1 blijkt dat de Bijlmermeer minder in trek is dan de rest van Amsterdam. Dit komt enerzijds tot uitdrukking door het feit dat het gemiddeld aantal reacties op vrijkomende woningen lager ligt dan elders in de stad.

4.4 Imago

■ De beeldvorming over de Bijlmermeer in de pers wordt minder negatief.

Voor het personderzoek van drie landelijke dagbladen zijn alle artikelen opgezocht die over de Bijlmermeer gaan of die zich daar afspelen⁸. De periode die is bestudeerd loopt van 1995 tot en met 2003. Artikelen over de nasleep van de vliegtuigramp in 1992 zijn niet gebruikt. De artikelen zijn bekeken op aantal woorden, onderwerp en op de toon of het oordeel dat er impliciet in wordt gegeven. Voor de indeling op onderwerp is gebruikt gemaakt van een lijst met trefwoorden, deze is in bijlage 1 terug te vinden. De drie gebruikte kranten zijn: het Algemeen Dagblad, het Parool en de Volkskrant.

Afbeelding 4.4.1 Krantenartikelen (aantal artikelen dat in drie dagbladen verscheen in de periode 1995-2003)

Bron: personderzoek DSP-groep.

Noot 7 Vrijkomende woningen van de meeste Amsterdamse woningcorporaties worden via *Woningnet* te huur aangeboden. Potentiële huurders kunnen reageren op de geadverteerde woningen. Het gemiddeld aantal reacties op woningen zegt iets over de populariteit van de buurt waarin de woning staat. De gemiddelde wachtduur is een andere indicatie voor de populariteit van een buurt. Personen die een lange wachtduur hebben opgebouwd gaan namelijk voor op personen met een kortere wachtduur. Dit betekent dat potentiële huurders bij hun reactie op een woning-advertentie een afweging maken welke kans zij hebben de woning te krijgen. Personen met een kortere wachtduur zullen daarom geneigd zijn te kiezen voor minder gewilde buurten. De gemiddelde wachtduur is daarom een indicatie voor de gewildheid van de buurt.

Noot 8 Alle artikelen waarin het woord Bijlmer voorkomt zijn opgevraagd. Indien de inhoud van het artikel niet correspondeerde met de Bijlmer zijn deze buiten beschouwing gelaten.

- Uit afbeelding 4.4.1 blijkt dat het aantal krantenartikelen dat gewijd is aan de Bijlmermeer, na een dip in 1999, in 2003 het hoogste niveau in de onderzoeksperiode bereikt heeft.
- Vooral het Parool heeft in 2003 opvallend veel aandacht aan het vernieuwingsgebied besteed.

Tabel 4.4.1 Categorieën krantenartikelen (gemiddeld aantal woorden per artikel en verdeling v/d persaandacht over 10 categorieën per jaar)

	gemiddeld aantal woorden per artikel (alle jaren)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
ruimtelijke vernieuwing	500	48	27	22	17	18	22	10	10
woning fysiek	528	0	0	1	0	0	0	2	-
woonomgeving	644	8	6	7	1	8	7	3	2
bewoners/voorzieningen	644	4	13	26	24	13	5	14	20
veiligheid/criminaliteit/overlast	335	28	13	9	13	35	38	38	37
werk/scholing/onderwijs	593	4	8	6	6	5	8	7	7
politiek/ambtelijk	644	0	21	22	8	5	8	16	6
sfeertekeningen	928	0	12	6	10	3	5	6	3
overig	452	8	0	0	21	15	8	4	15
Totaal	530	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: personderzoek DSP-groep

- Uit tabel 4.4.1 valt op te maken dat de artikelen steeds vaker gaan over veiligheid/ criminaliteit/ overlast, ten koste van het onderwerp ruimtelijke vernieuwing.

Tabel 4.4.2 Ontwikkeling 1995-2002 oordeel over Bijlmermeer in krantenartikelen (percentage van het aantal artikelen per jaar)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003	Totaal
heel positief	4	6	4	5	0	3	3	0	3
positief	24	19	15	29	15	16	18	15	18
neutraal	24	25	26	36	44	46	48	3	30
negatief	24	38	46	20	31	31	28	61	37
heel negatief	24	12	9	11	10	5	3	22	12
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: personderzoek DSP-groep

- Ondanks de toename van media-aandacht is het imago van de Bijlmermeer niet verbeterd. 2003 laat een opvallende stijging zien in het aantal negatieve artikelen.

4.5 Conclusies doorstroom inwoners en imago

- De woontijd in de Bijlmer wordt minstens even lang als de woontijd in een gemiddelde Amsterdamse buurt
- De gemiddelde woontijd is in 2003 in de Bijlmermeer, korter dan die van de stad in 1999. Het is echter goed denkbaar dat de vernieuwingsoperatie, met de daarbij gepaard gaande gedwongen verhuizingen, negatief van invloed is op de gemiddelde woontijd.
- Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer wordt even groot als, of minder groot dan, het aantal vertrekkers uit een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- Het gemiddeld aantal vertrekkers als percentage van het totaal aantal bewoners ligt in de Bijlmermeer aanzienlijk hoger dan in de rest van de stad.

- Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer wordt even groot als, of minder groot dan, het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.
- Het percentage huishoudens dat van plan is te verhuizen is in 2003 iets boven het stedelijk gemiddeld van 1999 komen te liggen.

- Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is even hoog als of hoger dan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.
- Het gemiddeld aantal reacties op woningen in de Bijlmermeer ligt lager dan in de rest van Amsterdam. Ook de gemiddelde wachttijd van de nieuwe huurders is geringer dan bij woningen elders in de stad.

- Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer wordt minstens even positief als hun oordeel over andere (bekende) buurten.
- Dit subdoel valt niet meer te meten aangezien in de Leefbaarheidsmonitor Amsterdam geen vraag hierover is opgenomen.

- De beeldvorming over de Bijlmermeer in de pers wordt minder negatief.
- Ondanks een toename in media-aandacht is het imago niet verbeterd. Sinds 1995 wordt er gemiddeld genomen vaker negatief gepubliceerd over het vernieuwingsgebied.

5 Leefbaarheid

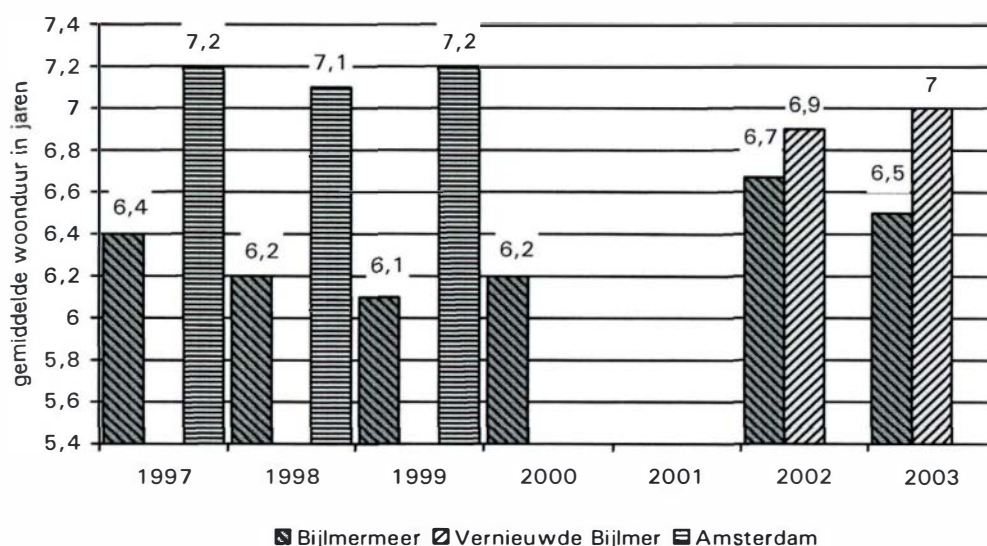
Binnen dit GSB-cluster vallen de vernieuwingsthema's "woning en woonomgeving" en "veiligheid". Ook het subdoel over het oordeel van bewoners over het woon- en leefklimaat in de buurt valt onder de leefbaarheid

- Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt wordt minstens even positief als het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.

5.1 Oordeel van bewoners

- Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt wordt minstens even positief als het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.

Afbeelding 5.1.1 Woon- en leefklimaat eigen buurt (gemiddeld rapportcijfer)

Bron: bewonersenquête

- Het gemiddelde rapportcijfer dat bewoners aan hun eigen buurt geven is in 2003 in de Bijlmermeer 0,7 punt lager dan het stedelijk gemiddelde van 1999.
- Het rapportcijfer dat de inwoners van de vernieuwde Bijlmermeer geven aan het woon- en leefklimaat is beter dan het gemiddelde van de Bijlmermeer en ligt dicht tegen het stedelijk gemiddelde van 1999.

Tabel 5.1.1 Beoordeling woon- en leefklimaat diverse buurten door bewoners
vernieuwingsgebied (gemiddeld rapportcijfer)

	Bijlmermeer			Vernieuwde Bijlmer	
	2000	2002	2003	2002	2003
Vernieuwingsgebied	6,2	6,7	6,5	6,9	7,0
Bijlmermeer in zijn geheel	5,7	6,1	6,2	6,5	6,4
Zuid	6,3	6,9	6,8	7,0	6,9
De Pijp	5,7	6,3	6,4	6,4	6,4
Osdorp	5,6	6,2	6,2	6,5	6,3
Binnenstad	5,8	6,4	6,5	6,5	6,5
Noord	5,7	6,4	6,2	6,5	6,2
gemiddeld cijfer voor de buurten	5,9	6,4	6,4	6,6	6,4

Bron: bewonersenquêtes

- Bewoners uit de Bijlmermeer kennen de eigen buurt een gelijk of hoger rapportcijfer toe dan ze de andere buurten van Amsterdam toekennen. Alleen Amsterdam Zuid wordt beter beoordeeld.
- Bewoners uit de vernieuwde Bijlmer beoordelen de eigen buurt beter dan alle overige Amsterdamse buurten.

De respondenten kregen in de enquêtes vier stellingen over hun woonbuurt voorgelegd:

- De mensen in deze buurt blijven hier graag wonen.
- Het is vervelend om in deze buurt te wonen.
- Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen.
- Als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen.

De ondervraagden konden telkens aangeven in hoeverre ze het met de betreffende stellingen eens of oneens waren. In de volgende tabel zijn de percentages weergegeven van de huishoudens die positief (voor hun buurt) reageerden op de stellingen.

Tabel 5.1.2a Oordeel over de buurt (percentage positieve score)

	mening	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
		1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	eens	48	64	57	63	71	68	80	79
het is vervelend om in deze buurt te wonen	oneens	67	69	73	70	79	71	85	79
als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen	oneens	54	57	63	59	72	62	79	74
als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen	eens	39	49	52	46	64	53	67	67
algemeen oordeel over de buurt	positief	51	58	61	59	71	63	77	75

Bron: bewonersenquêtes

Tabel 5.1.2b Oordeel over de buurt (percentage positieve score)

	mening	Amsterdam			
		1997	1998	1999	2003
de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	eens	80	74	74	81
het is vervelend om in deze buurt te wonen	oneens	90	86	88	89
als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen	oneens	81	77	78	78
als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen	eens	74	68	70	75
algemeen oordeel over de buurt	positief	80	75	77	81

Bron: bewonersenquête

- Hoewel de bewoners uit de Bijlmermeer door de jaren heen positiever zijn gaan antwoorden op bovengenoemde stellingen is de score in 2003 toch iets minder goed dan in 2002.
- De gemiddelde score van de stad Amsterdam is in 2003 ten opzichte van 1999 iets gestegen. Hierdoor zijn de verschillen tussen stad en de Bijlmermeer groter geworden.
- De reeds vernieuwde Bijlmermeer onderscheidt zich van het totale vernieuwingsgebied in positieve zin. De daling in het positieve oordeel over de buurt bleef hier vrijwel uit.

Naast het oordeel over het huidige woon- en leefklimaat is het interessant te bekijken hoe bewoners de ontwikkeling van hun buurt beoordelen.

Tabel 5.1.3a Ontwikkeling van de buurt over het afgelopen jaar (percentage)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
vooruit	26	30	40	33	41	42	53	46
gelijk	40	37	35	27	32	29	27	23
achteruit	34	33	25	39	26	29	20	31
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.1.3b Ontwikkeling van de buurt over het afgelopen jaar (percentage)

	Amsterdam				
	1997	1998	1999	2001	2003
vooruit	27	28	33	23	29
gelijk	51	47	25	49	45
achteruit	22	25	42	28	26
totaal	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

- Ruim 40% van de Bijlmerrespondenten is van mening dat de buurt vooruit is gegaan. Dit percentage ligt daarmee flink hoger dan in 1997.
- In vergelijking met de stad is dit een goed resultaat aangezien daar het gemiddeld percentage in 2003 op 29% ligt.
- Het percentage respondenten dat aangeeft dat de buurt achteruit is gegaan, ligt gedurende de hele periode rond de 30% en komt daarmee in de buurt van het stedelijk gemiddelde.
- Zorgelijke ontwikkeling is de toename in het percentage respondenten in de vernieuwde Bijlmermeer dat van mening is dat de buurt in 2003 achteruit gegaan is. Deelde in 2002 20% deze mening in 2003 is dat opgelopen tot ruim 30%.

Ook in 2003 is gekeken of het stadium waarin de aanpak van de woning en woonomgeving van de ondervraagde huishoudens verkeert, invloed heeft op hun oordeel.

- De aanpak van de woningen en de inrichting van de openbare ruimte is van invloed op het oordeel van de ontwikkelingen. Het meest positief over de ontwikkeling in de afgelopen jaren zijn de huishoudens wier woning op dit moment wordt opgeknapt of waar de vernieuwing reeds heeft plaatsgevonden. Bewoners bij wie de vernieuwing nog moet plaatsvinden zijn juist mindere positief.
- Bewoners die als gevolg van de vernieuwing hebben moeten verhuizen zijn overigens positiever over de ontwikkeling van de afgelopen jaren dan bewoners die niet hebben moeten verhuizen.

Tabel 5.1.4a Ontwikkeling van de buurt de komende jaren (percentage)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
vooruit	50	55	60	56	62	64	72	63
gelijk	22	19	21	17	17	17	14	19
achteruit	28	27	20	27	21	20	13	18
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.1.4b Ontwikkeling van de buurt de komende jaren (percentage)

	Amsterdam				
	1997	1998	1999	2001	2003
vooruit	41	36	47	38	42
gelijk	36	36	27	37	32
achteruit	24	29	26	35	26
totaal	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

- Ongeveer tweederde van de Bijlmerbewoners is van mening dat de buurt in de komende jaren zich positief zal ontwikkelen. Dit percentage ligt daarmee flink hoger dan in 1997.
- Met dit hoge percentage hebben bewoners van de Bijlmer een aanzienlijk positievere kijk op de toekomst dan de gemiddelde bewoner van Amsterdam.
- Er bestaat geen verschil in oordeel tussen de Bijlmermeerbewoners en de bewoners in de reeds vernieuwde Bijlmermeer.

Uitsplitsing naar het stadium van de aanpak van de eigen woning en de directe woonomgeving levert het volgende beeld op.

- Over de ontwikkeling van de buurt in de komende jaren is het optimisme het grootst onder de Bijlmerbewoners bij wie de werkzaamheden aan woning of woonomgeving nog bezig zijn of nog moeten worden uitgevoerd.

5.2 Woning en woonomgeving

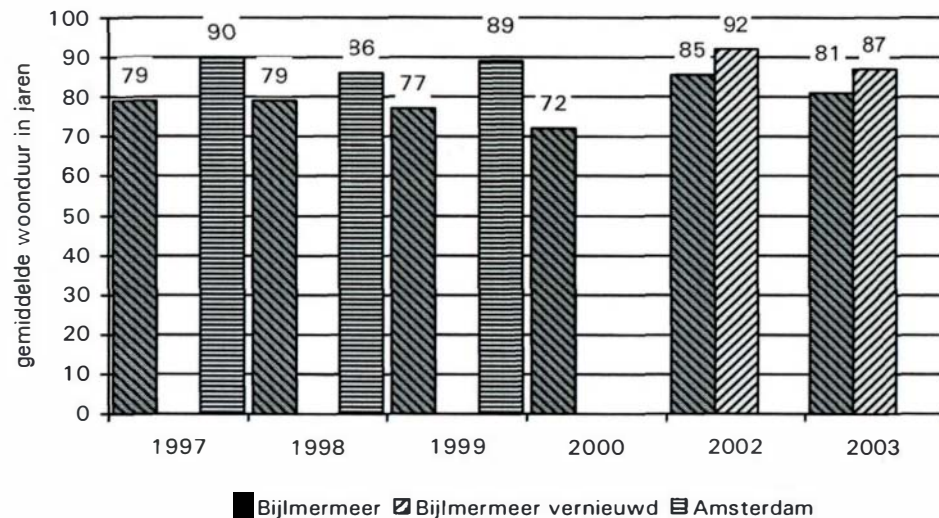
Het themadoel voor het vernieuwingsthema woning en woonomgeving luidt:

- ◆ **De tevredenheid over de woning en woonomgeving in het vernieuwingsgebied is gelijk aan, of hoger dan, het Amsterdams gemiddelde. Dit themadoel is verder geoperationaliseerd met de volgende subdoelen:**
 - **Tevredenheid over het wonen in de Bijlmermeer is gelijk aan, of hoger dan, gemiddeld in Amsterdam.**

- Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte; ten behoeve hiervan zou het oppervlak aan (semi-)openbare en privé-ruimte vastgesteld moeten worden.
 - Ingrep in het wegennet: een aantal wegen ('dreeven') zal naar maai-velniveau worden gebracht. Netto zal dat resulteren in evenveel oppervlak.
 - De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de fysieke woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.
 - De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de sociale woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.
 - Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-) openbare ruimte.
- **De tevredenheid over het wonen in de Bijlmermeer is gelijk aan, of hoger dan, gemiddeld in Amsterdam.**

In de bewonersenquête zijn huishoudens naar hun tevredenheid over hun woonsituatie in het algemeen gevraagd.

Afbeelding 5.2.1 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

Bron: bewonersenquête

- De woontevredenheid bevindt zich na een daling in 1999 en een piek in 2002, in 2003 weer ongeveer op het niveau van 1997.
- De gemiddelde tevredenheid ligt daarmee iets lager dan het stedelijk gemiddelde van 1999.
- Inwoners van de reeds vernieuwde Bijlmermeer kennen een iets hogere woontevredenheid in vergelijking tot de hele bevolking van de Bijlmermeer.

Tabel 5.2.1a Tevredenheid woning (percentage (zeer) tevreden)

	1997	1998	Bijlmermeer				Vernieuwde Bijlmer	
			1999	2000	2002	2003	2002	2003
grootte woning	88	86	88	81	85	87	90	91
indeling woning	73	69	80	68	82	81	86	80
woonlasten	41	37	37	51	53	56	52	61
naaste buren	77	77	81	71	81	81	82	84
geluidsoverlast	78	78	78	75	81	80	81	83

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.2.1b Tevredenheid woning (percentage (zeer) tevreden)

	1997	1998	Amsterdam		
			1999	2001	2003
grootte woning	79	77	79	60	74
indeling woning	80	71	79	78	72
woonlasten	65	62	69	-	-
naaste buren	87	82	84	-	-
geluidsoverlast	69	78	81	-	-

Bron: bewonersenquête

- De bewoners van de Bijlmermeer zijn in 2003 ongeveer even tevreden over de verschillende aspecten van hun woning als in 1997.
- Het tevredenheidsniveau is in de Bijlmer gelijk aan dat van de stad. Wordt er naar de verschillende aspecten van woontevredenheid gekeken dan blijkt dat in het vernieuwingsgebied de grootte en de indeling van de woning beter beoordeeld wordt dan elders in Amsterdam terwijl de tevredenheid met de woonlasten juist lager is dan het stedelijk gemiddelde.
- De woontevredenheid verschilt in de vernieuwde Bijlmermeer nauwelijks van het vernieuwingsgebied als geheel.

Er is gecontroleerd of de vernieuwingswerkzaamheden aan de eigen woning of aan de directe omgeving van ondervraagden invloed hebben op hun woontevredenheid.

- De vernieuwingswerkzaamheden hebben geen grote invloed op de beoordeling van de woning. Uitzondering hierop is de mate van tevredenheid met woonlasten en de tevredenheid met (het ontbreken van) geluidsoverlast. Het feit dat men in een woning woont die zal worden opgeknapt is van negatieve invloed op de beoordeling van de woonlasten. De beoordeling van geluidsoverlast wordt verder negatief beïnvloed door het feit dat men in een woning woont die in de toekomst wordt opgeknapt of door het feit dat men in een woning woont die op het moment van het onderzoek wordt opgeknapt.

Een belangrijke verstoorder van woongenot is overlast die mensen kunnen ondervinden van bijvoorbeeld verkeers- en vliegtuiglawaai of van omwonenden.

Tabel 5.2.2a Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
overlast door verkeerslawaaï	12	18	22	18	19	16	19	17
overlast door vliegtuiglawaaï	44	47	54	43	52	34	53	38
overlast door omwonenden	16	20	16	17	18	18	21	16

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.2.2b Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Amsterdam			
	1997	1998	1999	2003
overlast door verkeerslawaaï	25	27	26	-
overlast door vliegtuiglawaaï	33	33	36	-
overlast door omwonenden	14	16	10	13
vormen van geluidsoverlast	-	-	-	26

Bron: bewonersenquête

- Het oordeel over het verkeerslawaaï lijkt aan schommeling onderhevig maar ligt desondanks lager dan het stedelijk gemiddelde van 1999.
- Overlast van vliegtuigen is na een stijging in 1998 en 1999 in 2003 gedaald tot het stedelijk gemiddelde van 1999.
- Het oordeel over overlast door omwonende schommelt jaarlijks tussen de 16% en 20% en ligt daarmee iets boven het stedelijk gemiddelde.
- Tussen het oordeel van de gemiddelde bewoner van het vernieuwingsgebied en het oordeel van de bewoners van de reeds vernieuwde Bijlmer bestaan geen opvallende verschillen.

■ **Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte.**

Tabel 5.2.3 Grondgebruik⁹ (percentage van het grondgebied)

	Bijlmermeer						
	1994	1996	1999	2000	2002	2003	
woongebied (incl. buurtvoorzieningen)	59,5	56,6	58,4	-	-	55,0	
groenvoorzieningen, waarvan:	14,8	14,6	14,4	-	-	14,1	
- volkstuin, schoolwerktuin, kinderboerderij	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
- park/plantsoen	13,7	13,5	13,3	-	-	-	
- anders	1,1	1,1	1,1	-	-	-	
water	4,6	4,6	4,9	-	-	4,6	
vuilstortplaatsen e.d.	0,0	0,0	0,0	-	-	0,0	
wegen/spoor, tram en metrobanen	10,5	10,0	11,0	-	-	10,1	
bedrijfsterrein	7,2	7,5	6,7	-	-	6,8	
bouwterrein	2,0	5,1	4,0	-	-	8,4	
agrarisch- natuurlijk terrein, waarvan:	1,5	1,7	0,7	-	-	1,0	
- braakliggend terrein en strekdammen	1,5	1,5	0,5	-	-	-	
- anders	0,0	0,2	0,2	-	-	-	
totaal	100	100	100	-	-	100	

Bron: O + S

Noot 9 De cijfers over het grondgebruik in de Bijlmermeer zijn gemaakt volgens een landelijke standaardindeling. Gevolg hiervan is echter dat grondgebruik dat minder dan een hectare beslaat niet in deze cijfers te onderscheiden is. Daardoor worden ook straten en plantsoenen direct rond woningen en bedrijven bij het woon- respectievelijk bedrijfsgebied gerekend. Onderzocht wordt nog of deze cijfers te combineren zijn met cijfers van het stadsdeel zelf.

- Ondanks de beschikbaarheid van gegevens van 2003 biedt de huidige indeling nog steeds geen basis voor het meten van dit subdoel.

■ **Ingreep in het wegenstelsel: een aantal wegen ('dreven') zal naar maai-veldniveau worden gebracht. Netto zal dat resulteren in evenveel oppervlak**

In 2001 is het gedeelte van de 's Gravendijkdreef in de K-buurt verlaagd. In 2002 is het deel van de Bijlmerdreef dat ligt tussen de rotonde bij het metrostation Ganzenhoef en de Groesbeekdreef verlaagd. De plannen voor verdere dreefverlaging zijn:

- 1 Karspeldreef ten oosten van de Groesbeek dreef.
- 2 Kromwijkdreef gedeelte aan Karspeldreef vast.
- 3 's Gravendijkdreef, gedeelte in de G-buurt, en aansluitend het laatste stuk oostelijke Bijlmerdreef.

■ **De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de fysieke woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.**

Een belangrijk aspect van de woonomgeving is welke voorzieningen er in de buurt zijn: De mate van tevredenheid over vijf type buurtvoorzieningen is omgerekend naar een algemeen rapportcijfer over de buurtvoorzieningen in de buurt.

Tabel 5.2.4a Tevredenheid over buurtvoorzieningen (percentage (heel) tevreden)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
winkels voor de dagelijkse boodschappen	83	83	73	75	72	83	80	86
speelmogelijkheden voor de kinderen	46	44	45	44	64	57	68	58
openbaar vervoer	78	83	80	80	84	88	85	84
basisonderwijs	67	74	69	60	76	82	78	87
voorzieningen voor jongeren	27	33	36	34	39	44	44	42
gemiddeld 'rapportcijfer'	6,9	6,7	6,5	6,4	6,9	7,0	7,1	7,0

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.2.4b Tevredenheid over buurtvoorzieningen (percentage (heel) tevreden)

	Amsterdam				
	1997	1998	1999	2001	2003
winkels voor de dagelijkse boodschappen	86	84	84	77	81
speelmogelijkheden voor de kinderen	56	52	55	46	62
openbaar vervoer	83	82	79	79	84
basisonderwijs	84	75	79	68	80
voorzieningen voor jongeren	37	25	35	31	39
gemiddeld 'rapportcijfer'	7,3	7,1	7,2	6,0	6,9

Bron: bewonersenquête

- De tevredenheid over buurtvoorzieningen is in 2003 na een aanvankelijke daling in de jaren daarvoor gestegen tot het stedelijk gemiddelde. De afzonderlijke voorzieningen worden op vergelijkbare wijze beoordeeld als in Amsterdam: speelmogelijkheden voor kinderen en openbaar vervoer worden onvoldoende beoordeeld terwijl de overige buurtvoorzieningen juist goed gewaardeerd worden.
- Inwoners van de vernieuwde Bijlmermeer onderscheiden zich niet van de Bijlmermeer als geheel.

Tabel 5.2.5 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de openbare ruimte (percentage voldoende)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam			
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1997	1998	1999	2003
parkeermogelijkheden	71	60	66	65	65	65	59	61	65	58	52	-
glas- en papierbakken	56	45	47	49	44	50	29	45	66	69	68	-
straatverlichting	61	71	74	49	83	73	84	73	88	89	87	85
groenvoorzieningen	86	72	84	80	80	80	84	83	69	71	69	77
gemiddeld voldoende	70	61	68	67	68	66	64	65	72	71	69	-

Bron: bewonersenquête

- De gemiddelde tevredenheid met de fysieke voorzieningen in de openbare ruimte is licht gedaald. De score van 2003 ligt daarmee iets onder die van de stad in 1999.
- Parkeermogelijkheden en groenvoorzieningen worden in het vernieuwingsgebied beter beoordeeld dan elders in de stad, glas- en papierbakken en straatverlichting juist minder.
- Tussen de vernieuwde Bijlmer en het vernieuwingsgebied als geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen.

■ **De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de sociale woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.**

De sociale kwaliteit van de woonomgeving is met een viertal stellingen in beeld gebracht. Aan respondenten zijn de volgende stellingen voorgelegd:

- De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks.
- De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om.
- Ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is.
- Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

In de tabel zijn percentages van de huishoudens weergegeven die positief reageerden op de stellingen.

Tabel 5.2.6a Stellingen sociale kwaliteit (percentage positieve reactie voor buurt op stelling)

	reactie	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
		1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks	oneens	50	48	51	43	49	49	50	46
De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om	eens	61	60	59	56	70	63	70	69
Ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is.	eens	40	40	40	32	50	47	49	54
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.	eens	48	65	65	54	68	64	70	70

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.2.6b Stellingen sociale kwaliteit (percentage positieve reactie voor buurt op stelling)

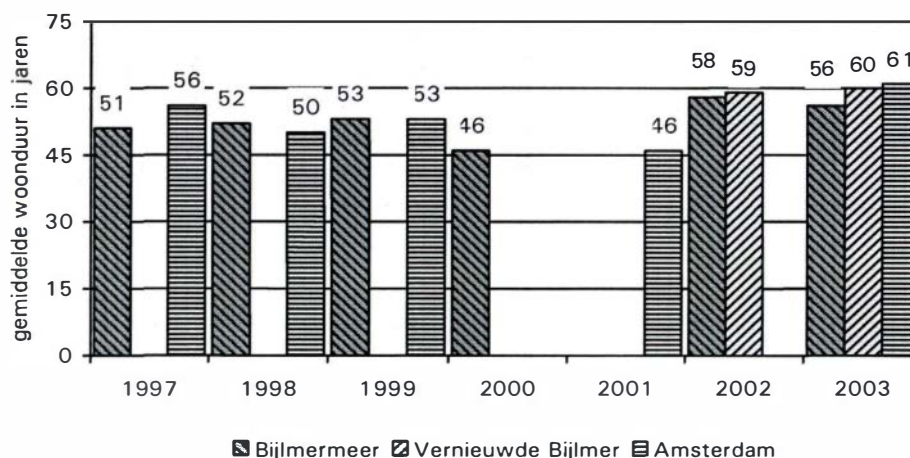
			Amsterdam			
	reactie	1997	1998	1999	2001	2003
De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks	oneens	45	42	38	36	49
De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om	eens	75	68	71	66	79
Ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is.	eens	43	36	40	35	45
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.	eens	65	59	64	56	71

Bron: bewonersenquête

- In de onderzoeksperiode zijn de bewoners van de Bijlmermeer iets positiever gaan reageren op bovengenoemde stellingen. In vergelijking met de stad is het aandeel positieve reacties echter nog iets lager.
- Tussen de vernieuwde Bijlmermeer en het vernieuwingsgebied als geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen.

In afbeelding 5.2.2 is voor de sociale kwaliteit het gemiddelde percentage genomen van de huishoudens die op de bovenstaande stellingen een positief oordeel vellen over hun buurt.

Afbeelding 5.2.2 Tevredenheid sociale kwaliteit (gemiddeld percentage positieve reacties op stellingen sociale kwaliteit – zie tabel 5.2.6)

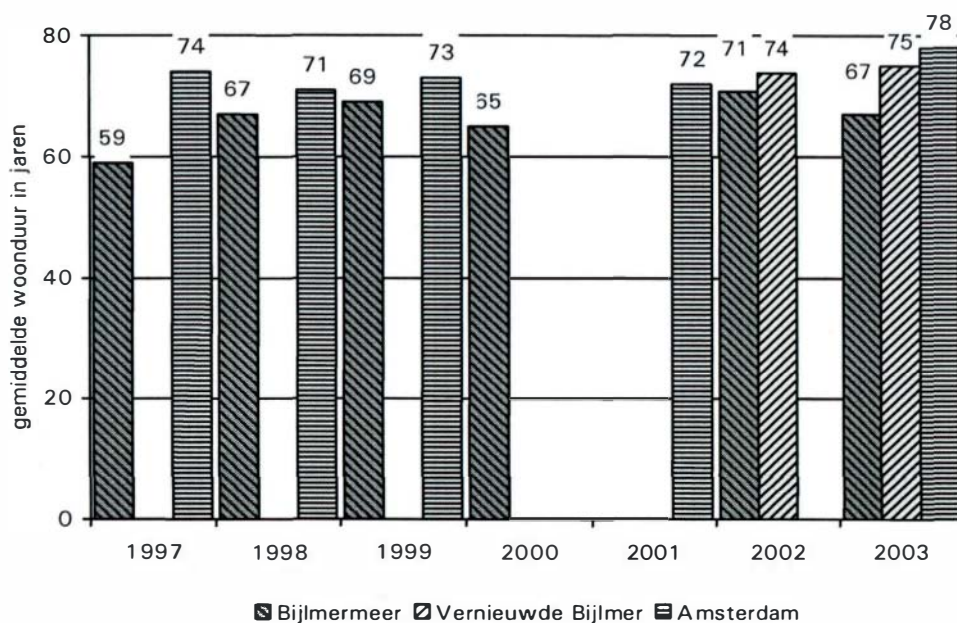

Bron: bewonersenquête

- Uit afbeelding 5.2.2 valt op te maken dat het oordeel over de sociale kwaliteit in de Bijlmermeer iets in de onderzoeksperiode aan schommelingen onderhevig is en in 2003 iets onder het stedelijk gemiddelde scoort.
- De vernieuwde Bijlmermeer scoort iets beter dan het vernieuwingsgebied als geheel.

■ **Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-) openbare ruimte.**

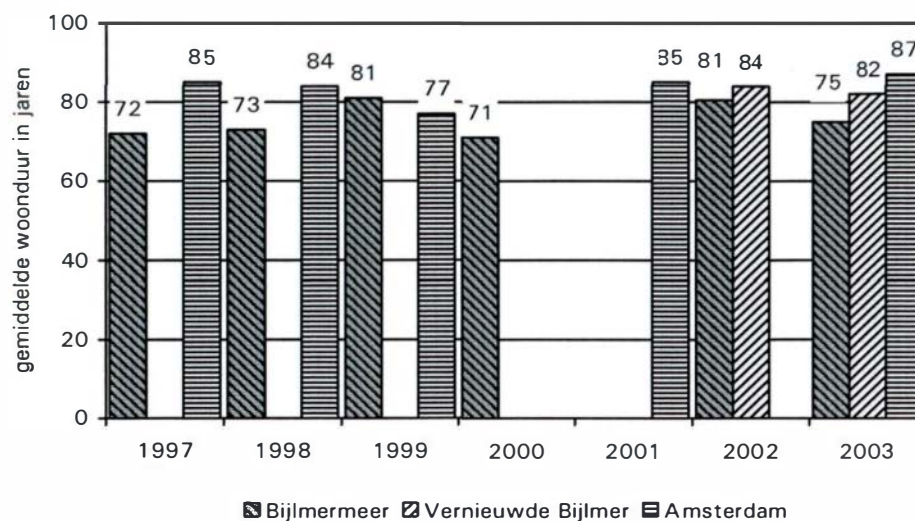
Afbeelding 5.2.3 Gehechtheid aan de buurt (% wel gehecht)

Bron: bewonersenquête

- De buurtgehechtheid fluctueert in de onderzoeksperiode tussen 59% en de 71%. In 2003 wordt door een iets lager percentage dan in het voorgaande jaar aangegeven dat men gehecht is aan de buurt. Mede door een stijging in het percentage respondenten voor de stad als geheel dat aangeeft gehecht te zijn, is het verschil met Amsterdam nog steeds aanwezig.
- Inwoners van de vernieuwde Bijlmermeer zijn overigens aanzienlijk meer gehecht aan hun buurt dan de gemiddelde Bijlmermeer bewoner maar scoren desondanks onder het stedelijk gemiddelde.

Afbeelding 5.2.4 Medeverantwoordelijkheid voor de buurt (%voelt zich medeverantwoordelijk voor de buurt)

Bron: bewonersenquête

- Het percentage van de inwoners dat aangeeft zich medeverantwoordelijk te voelen voor de buurt fluctueert in de onderzoeksperiode tussen de 71 % en de 81 % maar ligt in 2003 iets hoger dan in 1997. Het medeverantwoordelijkheidsgevoel is daarmee wel zo'n 10 procentpunten lager dan het stedelijk gemiddelde ondanks een daling van het relatieve verschil tussen beide.
- Het medeverantwoordelijkheidsgevoel in de vernieuwde Bijlmermeer ligt hoger dan de Bijlmer als geheel en benadert het gemiddelde van de stad.

Tabel 5.2.7a Onderhoud openbare ruimte (rapportcijfers)

	1997	1998	Bijlmermeer		2002	2003	Vernieuwde Bijlmer	
			1999	2000			2002	2003
ophalen huisvuil	6,3	6,1	6,3	6,4	7,2	7,0	7,3	7,5
schoonhouden straat	5,7	5,6	6,1	5,9	6,7	6,5	6,6	6,9
onderhoud parken en plantsoenen	6,0	5,6	6,3	6,2	6,7	6,7	6,9	6,9
onderhoud straatverlichting	6,5	6,5	6,8	6,7	7,3	7,0	7,3	7,3
onderhoud wegdek en bestrating	5,9	5,8	6,2	6,3	6,8	6,7	7,0	7,0
onderhoud overig straatmeubilair	6,1	5,9	5,8	6,1	6,5	6,4	6,7	6,7
onderhoud openbare ruimte algemeen	6,1	6,0	6,3	6,2	6,6	6,7	6,8	6,9

Bron: bewonersenquête

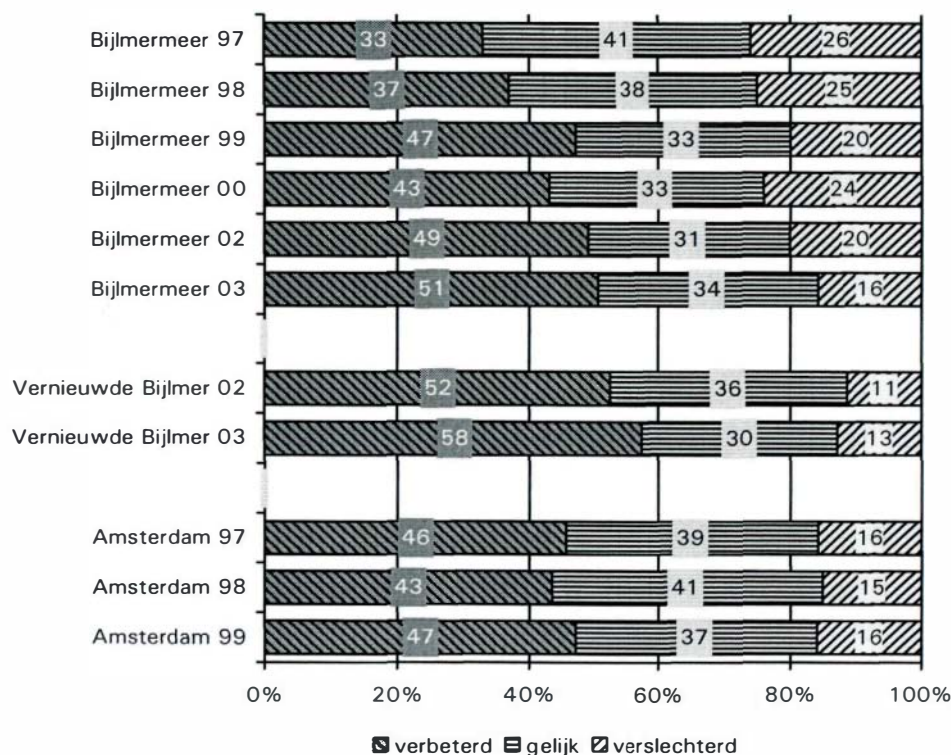
Tabel 5.2.7b Onderhoud openbare ruimte (rapportcijfers)

	1997	1998	Amsterdam		
			1999	2001	2003
ophalen huisvuil	7,3	7,4	7,3	-	-
schoonhouden straat	6,5	6,4	6,5	-	-
onderhoud parken en plantsoenen	6,6	6,5	6,7	-	-
onderhoud straatverlichting	7,5	7,5	7,5	-	-
onderhoud wegdek en bestrating	6,4	6,4	6,5	-	-
onderhoud overig straatmeubilair	6,6	6,5	6,6	-	-
onderhoud openbare ruimte algemeen	6,8	6,8	6,8	6,4	6,8

Bron: bewonersenquête

- Uit tabel 5.2.7 (a en b) blijkt dat de bewoners van de Bijlmermeer op alle fronten meer tevreden zijn geworden over het onderhoud van de openbare ruimte. De score van 2003 ligt rond het stadsgemiddelde.
- Tussen het vernieuwingsgebied in het algemeen en de vernieuwde Bijlmer bestaat geen opvallend verschil.

Afbeelding 5.2.5 Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (percentage).

Bron: bewonersenquête

- Het oordeel van de Bijlmermeerbewoner ten aanzien van het onderhoud van de openbare ruimte is in de onderzoeksperiode geleidelijk aan verbeterd. De score van 2003 ligt daarmee op het niveau van de stad Amsterdam van 1999.
- Het oordeel van de bewoners van de vernieuwde Bijlmermeer is bovendien nog beter dan het gemiddelde van de Bijlmermeer als zodanig en overstijgt het niveau van de stad.

5.3 Veiligheid

Voor veiligheid is het volgende themadoel geformuleerd:

- ◆ **De totale veiligheidssituatie in de Bijlmermeer komt minstens op het niveau van het Amsterdamse gemiddelde.**

Dit themadoel is geoperationaliseerd met de volgende subdoelen:

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot het Amsterdamse gemiddelde, of lager.
- Bewoners van de Bijlmermeer voelen zich even veilig als, of veiliger dan, de gemiddelde Amsterdammer in de openbare ruimte in de flat en de buurt.
- De verkeersveiligheid en het gevoel van verkeersveiligheid zijn hoger dan, of op gelijk niveau als, in Amsterdam.
- Afname van vervuiling en vandalisme tot het gemiddelde Amsterdamse niveau;
- De drugsoverlast is net zo groot of minder groot dan in Amsterdam;
- De jeugdcriminaliteit daalt tot het Amsterdamse gemiddelde. Het laatste veiligheidssubdoel wordt niet in dit hoofdstuk, maar onder dat over de jeugd besproken (zie paragraaf 7.2).

■ **Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot het Amsterdamse gemiddelde, of lager.**

Tabel 5.3.1 Aangiften van misdrijven van een selectie¹⁰ van delicten in de Bijlmermeer en politieregio per 1000 inwoners.

Delict	Bijlmermeer					Amsterdam-Amstelland				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Diefstal/inbraak woning	24,2	26,2	21,6	23,4	16,5	17,2	18,1	16,6	16,7	15,1
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	41,8	53,4	40,3	42,6	33,3	26,7	31,4	26,2	23,9	22,8
Diefstal van motorvoertuigen	7,6	7,3	5,6	4,7	4,0	5,4	5,2	4,7	4,4	3,7
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	7,6	5,8	7,3	5,1	4,3	12,0	10,1	9,9	9,5	9,8
Zakkenrollerij	7,0	7,0	6,8	5,7	7,3	17,0	15,3	14,7	12,2	10,9
Lichamelijke integriteit	28,2	25,7	24,9	26,5	24,3	11,2	12,1	12,6	12,4	12,0
Zedenmisdrijf	0,7	0,9	0,9	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Openlijk geweld (persoon)	0,6	0,7	0,9	1,4	0,9	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Bedreiging	4,2	3,7	4,0	4,6	4,5	1,9	1,9	2,4	2,7	2,9
Mishandeling	5,9	6,8	5,3	7,2	6,4	3,4	3,8	3,7	4,0	3,8
Straatroof	15,4	11,8	11,5	10,1	9,6	4,2	4,6	4,5	3,7	3,4
Overval	0,7	1,3	1,4	1,4	1,3	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5
Water	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2
Overige veiligheid	14,0	13,1	14,1	14,0	16,2	17,3	18,9	17,6	17,1	18,7
Leefbaarheid	38,1	38,9	40,0	45,7	31,0	27,7	29,7	29,8	28,2	23,3
Drugs/drank	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Openbare ruimte	10,8	11,0	11,7	16,7	11,2	10,7	11,8	11,9	11,7	10,0
Vernieling cq. Zaakbeschadiging	10,8	11,0	11,7	16,7	11,2	10,7	11,8	11,9	11,7	10,0
Bedrijven en instellingen	27,0	27,7	27,8	28,7	19,6	16,7	17,7	17,5	16,2	13,0
Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	10,7	10,7	11,4	10,6	6,2	10,4	11,6	11,4	9,5	7,6
Winkeldiefstal	16,3	16,9	16,4	18,1	13,4	6,3	6,1	6,2	6,8	5,4
Maatschappelijke integriteit	6,3	5,8	8,9	6,8	10,7	2,9	3,1	3,5	3,9	4,1
Illegale handel	6,0	5,4	8,4	6,5	10,4	2,5	2,7	3,1	3,4	3,6
Fraude	6,0	5,3	8,3	6,5	10,3	2,5	2,7	3,0	3,4	3,6
Zeden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal aangifte misdrijven	174,5	179,6	170,2	171,6	146,5	136,6	142,4	134,5	126,6	118,2

* Het betreft hier misdrijvenratio's (ratio's betreffende aangiftemisdrijven en overige misdrijven)
Bron: politie Amsterdam-Amstelland

- Het aantal aangiftes per 1000 inwoners was in de onderzochte periode tot 2002 vrij stabiel. 2003 laat echter een flinke daling zien. Vooral de daling in de delicten van de categorie 'leefbaarheid' en diefstal uit en vanaf motorvoertuigen draagt aan deze daling bij.
- Hoewel deze daling ook regionaal terug te vinden is in de cijfers is de verbetering in het vernieuwingsgebied groter dan in de gehele regio waardoor het relatieve verschil met de stad sterk is afgenomen.
- Van een aantal delicten wordt in het vernieuwingsgebied vaker aangifte gedaan dan elders in Amsterdam. Lichamelijke integriteitsdelicten, winkeldiefstal, maatschappelijke integriteitsdelicten, diefstal van brommers en motorfietsen komen tweemaal vaker in het vernieuwingsgebied voor dan gemiddeld in Amsterdam.
- Straatroven, overvallen, fraude en illegale handel komen bijna drie keer vaker voor in de Bijlmermeer dan elders in de stad, waarbij straatroof wel substantieel afneemt over de jaren (30% in vier jaar).

Noot 10 In tabel 5.3.1 zijn de meest voorkomende delicten opgenomen. Alleen het totaal aangiftemisdrijven heeft betrekking op alle aangiftes (dus ook op de aangiftes van delicten die niet in de tabel zijn opgenomen). De aangiftes hebben betrekking op de wijkteams Ganzenhoef en Flierbosdreef. Dit gebied is iets groter dan de Bijlmermeer zoals afgebeeld op pagina 10.

Niet iedereen is bereid aangifte te doen na een delict. De registratie van de politie geeft dan ook geen volledig beeld van het aantal feitelijke delicten. Om die reden is in de enquête gevraagd naar slachtofferschap. Tabel 5.3.2. geeft inzicht in de aangifte bereidheid en het feitelijk slachtofferschap.

Tabel 5.3.2 Slachtofferschap: percentage van de ondervraagden/ auto's of fietsen in de Bijlmermeer dat in de eigen buurt de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geworden van criminaliteit

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam				
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1997	1998	1999	2001	2003
fietsendiefstal	15	16	17	24	16	13	21	10	15	18	16	23	12
diefstal uit auto	36	41	30	30	15	24	16	22	16	17	14	18	15
diefstal van auto	7	14	7	9	3	4	1	3	4	3	2	3	3
vernieling	11	10	10	10	10	10	12	11	13	19	16	12	13
woninginbraak	11	9	6	13	6	7	5	4	7	7	6	5	4
diefstal portemonnee	8	10	6	7	6	4	3	3	5	6	6	5	4
mishandeling	3	3	3	4	2	3	1	2	1	2	1	2	1
bedreiging	10	10	6	10	9	6	6	6	6	7	9	8	8
ander misdrijf	3	4	5	5	4	3	3	3	2	4	3	-	-

Bron: bewonersenquêtes

- Het percentage respondenten in de bewonersenquête dat aangeeft slachtoffer te zijn van een misdrijf is in de onderzoeksperiode gedaald. Het slachtofferschap van bedreiging en diefstal van portemonnee lijkt in de periode zelfs gehalveerd.
- Het niveau van slachtofferschap onderscheidt zich nauwelijks van de stad als geheel. Alleen lijken inwoners van de Bijlmermeer vaker geconfronteerd te worden met diefstal uit de auto.
- De reeds vernieuwde Bijlmermeer onderscheidt zich niet noemenswaardig van de Bijlmermeer als geheel.

Er is in de bewonersonderzoeken ook gevraagd hoe vaak de respondenten dachten of vonden dat er delicten plaatsvinden.

Tabel 5.3.3 Vermogensdelicten (percentage komt vaak voor)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam			
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1997	1998	1999	2003
diefstal uit auto's	49	54	35	41	31	39	30	37	30	39	35	29
beschadiging van auto's	43	43	33	36	30	36	29	33	25	33	32	29
fietsendiefstal	47	49	39	34	32	38	31	32	49	49	51	37
inbraak in woningen	35	32	25	25	20	19	20	13	29	24	22	17
gemiddeld	42	43	33	33	28	32	28	28	32	36	36	28

Bron: bewonersenquêtes

- De perceptie van vermogensdelicten vertoont in de onderzoeksperiode een gunstige ontwikkeling. Vooral het percentage inwoners uit de Bijlmermeer dat aangeeft dat woninginbraak 'vaak' voorkomt is aanzienlijk afgenomen.
- Ondanks deze daling ligt het niveau van de Bijlmermeer nog steeds boven dat van de stad. De verschillen tussen beide zijn echter wel afgenomen.
- De perceptie van vermogensdelicten in de reeds vernieuwde Bijlmermeer ligt daarentegen wel op het niveau van Amsterdam.

- Bewoners van de Bijlmermeer voelen zich even veilig als, of veiliger dan, de gemiddelde Amsterdammer in de openbare ruimte in flat en de buurt.

Tabel 5.3.4 Onveiligheidsgevoelens: percentage dat zich vaak onveilig voelt

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam			
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1997	1998	1999	2003
overdag op straat	8	8	7	9	6	8	6	6	2	3	3	3
overdag in de flat	3	9	8	8	7	8	5	6	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
's avonds in de flat	7	19	23	20	15	16	10	12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
overdag in woning	-	-	-	-	4	5	5	3	-	-	-	-
's avonds in woning	-	-	-	-	6	7	5	8	-	-	-	-
's avonds op straat	30	31	29	28	17	22	15	19	13	10	12	14

Bron: bewonersenquête

- De gevoelens van onveiligheid zijn in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig. Terwijl gevoelens van onveiligheid overdag en 's avonds in de flat geleidelijk zijn toegenomen is het gevoel van onveiligheid 's avonds op straat juist minder geworden.
- Het vernieuwingsgebied scoort slechter dan het stedelijk gemiddelde en het verschil met de stad is slechts beperkt afgenomen.
- Tussen de vernieuwde Bijlmermeer en de Bijlmermeer bestaan geen noemenswaardige verschillen.

Een belangrijke oorzaak voor gevoelens van onveiligheid in de buurt is het idee over hoe vaak voorvallen van 'dreiging' in de buurt voorkomen. Met behulp van zes soorten dreigende incidenten kan een gemiddeld percentage huishoudens worden berekend dat dreiging vaak vindt voorkomen.

Tabel 5.3.5a Incidenten dreiging (percentage komt vaak voor)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
bedreiging	19	25	21	21	15	18	15	19
dronken mensen op straat	16	24	18	20	16	24	16	23
lastig gevallen worden	19	27	18	17	19	21	17	20
gewelddelicten	22	29	22	25	20	26	16	23
drugsoverlast	43	44	39	39	42	45	47	42
tasjesroof	24	33	24	23	13	18	12	16
dreiging gemiddeld	23	30	24	24	22	26	22	25

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.3.5b Incidenten dreiging (percentage komt vaak voor)

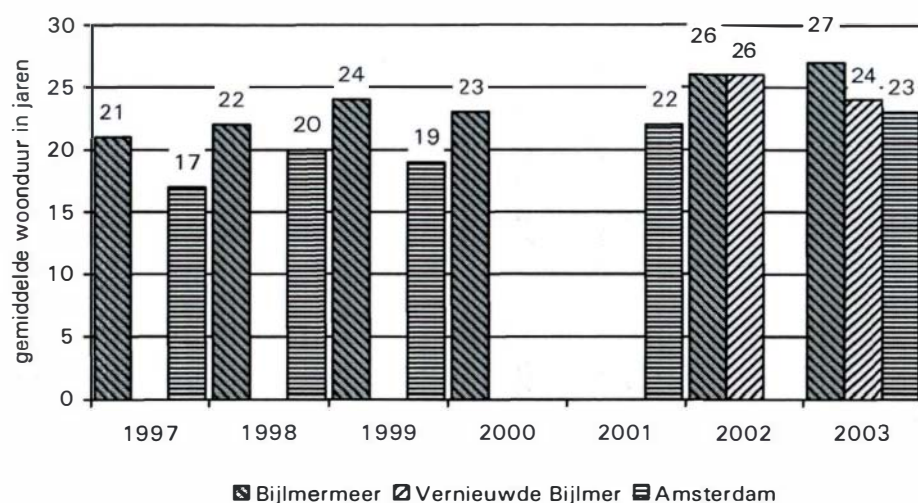
	Amsterdam				
	1997	1998	1999	2001	2003
bedreiging	9	10	11	-	8
dronken mensen op straat	18	14	21	18	17
lastig gevallen worden	11	6	9	11	11
gewelddelicten	14	11	13	12	11
drugsoverlast	18	11	15	16	15
tasjesroof	13	7	13	12	11
dreiging gemiddeld	15	10	14	14	12

Bron: bewonersenquête

- De perceptie van dreiging geeft in de onderzoeksperiode een wisselend beeld. Over de gehele linie valt echter geen verbetering te constateren.
- In vergelijking met de stad doet het vernieuwingsgebied het niet goed. De gemiddelde dreiging ligt in 2003 twee maal hoger dan in Amsterdam. Dit grote verschil valt voor een belangrijk deel te wijten aan het grote percentage respondenten dat van mening is dat drugsoverlast vaak voorkomt.
- Tussen de vernieuwde Bijlmermeer en het vernieuwingsgebied in z'n geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen. Wel lijkt de situatie in de vernieuwde Bijlmermeer in 2003 verslechterd ten opzichte van 2002.

Een deel van de mensen die zich niet veilig voelen, voelt zich bedreigd door de aanwezigheid van en overlast door jongeren, daarom wordt ook de overlast door jongeren hier weergegeven.

Afbeelding 5.3.1 Overlast door jongeren (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

Bron: bewonersenquêtes

- Het percentage inwoners dat aangeeft vaak overlast van jongeren te ondervinden is in de onderzoeksperiode geleidelijk gestegen en omvat ruim een kwart van de respondenten.
- Deze negatieve ontwikkeling geldt ook voor Amsterdam. Het relatieve verschil tussen stad en Bijlmer is daardoor afgenomen.
- Het vernieuwingsgebied doet het overigens beter dan het stadsdeel als geheel en kent een niveau van overlast door jongeren dat vrijwel gelijk is aan het stedelijk gemiddelde.

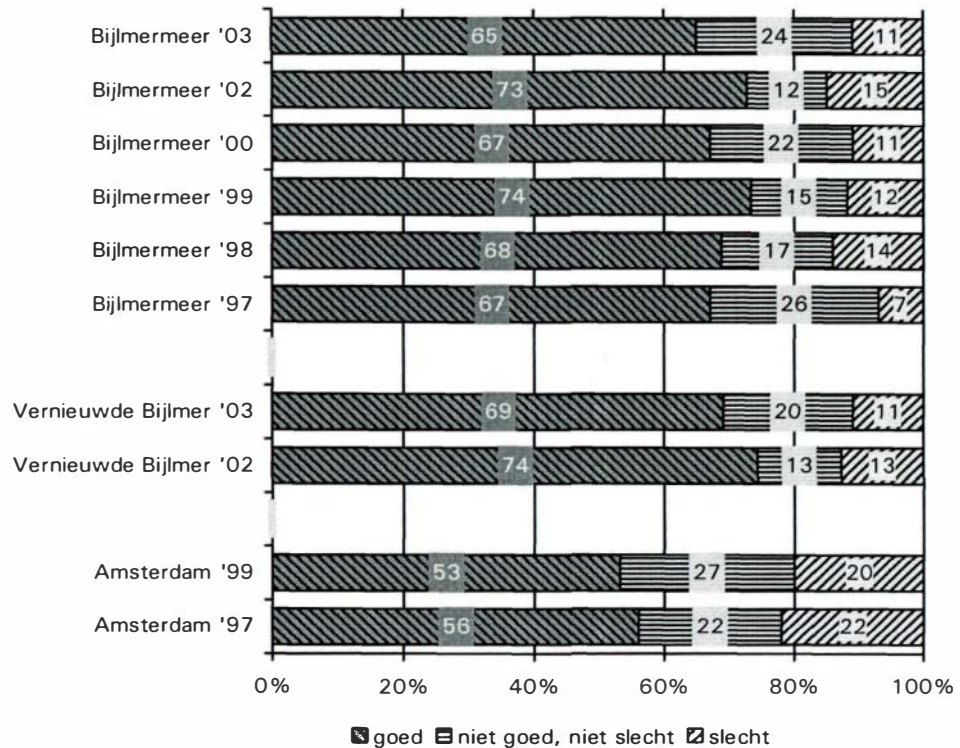
Tabel 5.3.6 Bijdrage aan veiligheid in de buurt van flatwachten of stadswachten (percentage vindt dat ze wel een bijdrage leveren aan de veiligheid)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam		
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1997	1998	1999
flatwachten	71	93	66	53	59	73	58	76	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
stadswachten	69	67	70	74	68	80	66	82	63	65	68

Bron: bewonersenquêtes

- De beoordeling van de flatwachten is aan fluctuatie onderhevig. 2003 laat echter het meest positieve beeld zien van de onderzoeksperiode. De beoordeling van de stadswachten vertoont hetzelfde patroon.
 - De stadswachten worden in de Bijlmermeer beter gewaardeerd dan in de stad als geheel.
 - Tussen de vernieuwde Bijlmer en de Bijlmermeer in zijn geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen.
- **De verkeersveiligheid en het gevoel van verkeersveiligheid zijn hoger dan of op gelijk niveau, als in Amsterdam.**

Afbeelding 5.3.2 Oordeel verkeersveiligheid in de buurt

Bron: bewonersenquête

- De perceptie van verkeersveiligheid schommelt in het vernieuwingsgebied tussen 65% en 74%.
- Dit resultaat is beter dan het stedelijk gemiddelde.
- Tussen de vernieuwde Bijlmermeer en het vernieuwingsgebied in z'n geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen.

Tabel 5.3.7 Aantal verkeersongevallen in de Bijlmermeer in vergelijking met Amsterdam (geïndexeerd: 1999 = 100)¹¹

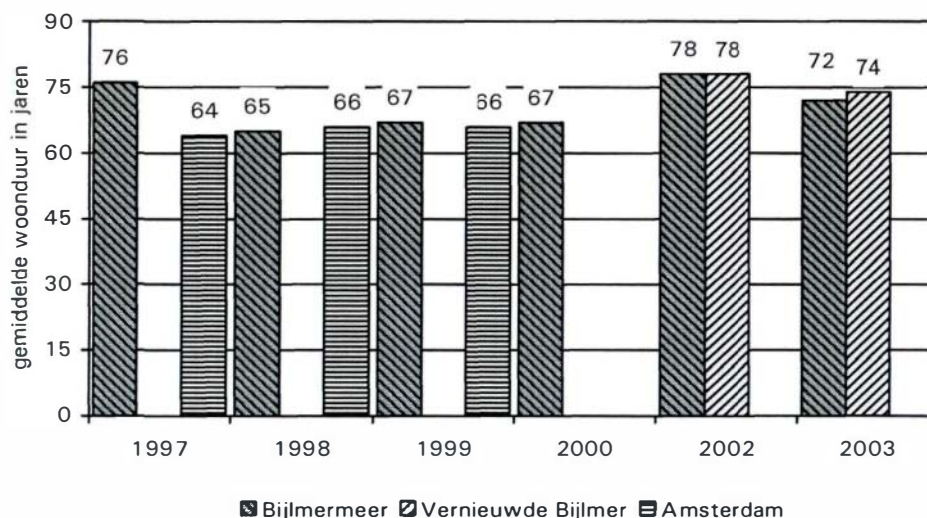
Regio Amsterdam	1999	2000	2001	2002	2003
Aanrijding met uitsluitend materiele schade	14.966	13.847	12.384	10.706	9.624
Aanrijdingen index	100	93	83	72	64
Aanrijding met letsel	3.618	3.359	3.135	2.777	2.801
Aanrijding met dodelijke afloop	47	50	39	30	26
Aantal aanrijdingen	18.631	17.256	15.558	13.513	12.451
Aanrijdingen ratio	20,9	19,3	17,4	15,0	13,9
Bijlmermeer	1999	2000	2001	2002	2003
Aanrijding met uitsluitend materiele schade	906	872	814	608	523
Aanrijdingen index	100	96	90	67	58
Aanrijding met letsel	129	127	134	103	95
Aanrijding met dodelijke afloop	1	1	1	1	0
Aantal aanrijdingen	1.036	1.000	949	712	618
Aanrijdingen ratio	19	19	18	13	12

Bron: politieregistratie Amsterdam Amstelland

Voor het gebied dat onder het beheer van het wijkteams Flierbosdreef en Ganzenhoef valt zijn cijfers over de verkeersveiligheid over de laatste 5 jaren beschikbaar. Dit gebied is echter iets groter dan het vernieuwingsgebied alleen.

- Uit tabel 5.3.7 blijkt dat de verkeersveiligheid in het vernieuwingsgebied in de afgelopen vijf jaar aanzienlijk verbeterd is.
- In vergelijking met de stad doet het vernieuwingsgebied het uitermate goed. Niet alleen is de daling daar veel groter dan elders in Amsterdam maar vooral het gemiddeld aantal aanrijdingen per 1000 inwoners ligt lager dan het stedelijk gemiddelde.

Afbeelding 5.3.3 Verkeersveiligheid oversteekplaatsen (percentage (zeer) tevreden)

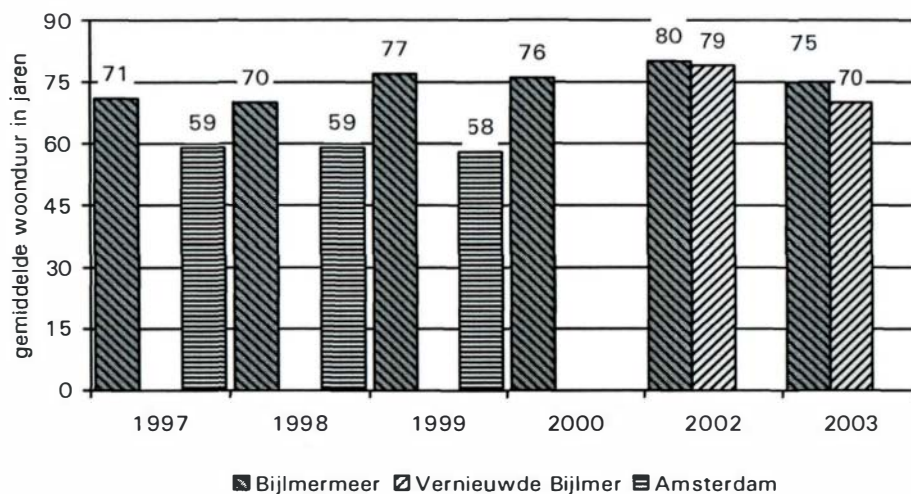
Bron: bewonersenquête

- Uit afbeelding 5.3.3 blijkt dat de tevredenheid met oversteekplaatsen in de onderzoeksperiode schommelt tussen 65% en 78%.

Noot 11 Het IVV bij monde van O&S levert niet langer jaarlijks cijfers over aanrijdingen per stadsdeel. Om die reden wordt gebruik gemaakt van de cijfers zoals die binnen de NPI registratie van de politie beschikbaar zijn.

- In vergelijking met Amsterdam zijn dit goede prestaties: ieder jaar zijn de bewoners van het vernieuwingsgebied meer tevreden met de verkeersveiligheid van oversteekplaatsen in hun buurt dan de gemiddelde Amsterdammer.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied bestaan geen noemenswaardige verschillen.

Afbeelding 5.3.4 Verkeersveiligheid fietspaden (percentage (zeer) tevreden)

Bron: bewonersenquête

- Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is met de verkeersveiligheid van de fietspaden in de buurt schommelt in de onderzoeksperiode tussen de 71% en 80%. Daarbij lijkt geen duidelijke trend zichtbaar.
- In vergelijking met Amsterdam is dit wederom een uitstekend resultaat. In alle jaren waarvoor cijfers beschikbaar zijn ligt het percentage in het vernieuwingsgebied aanzienlijk hoger dan het stedelijk gemiddelde.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied lijkt in 2003 een licht verschil te bestaan. Bewoners van de reeds vernieuwde Bijlmer zijn iets minder tevreden met de verkeersveiligheid van de fietspaden dan de gemiddelde bewoner van het vernieuwingsgebied.

■ Afname van vervuiling en vandalisme tot het gemiddelde Amsterdamse niveau.

De mate waarin de buurt als verloederd wordt ervaren, bepaalt mede de fysieke kwaliteit van de buurt. Met behulp van een aantal indicatoren is de mate waarin de buurt door de bewoners als verloederd wordt ervaren in kaart gebracht. Respondenten dienden bij de enquêteering steeds aan te geven hoe vaak een aantal zaken in hun buurt voor komen.

Tabel 5.3.8a Verloedering (percentage komt vaak voor/ (helemaal) mee eens)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
vernieling van bushokjes	17	24	18	16	19	23	18	21
bekladding van muren en gebouwen	38	47	40	39	30	35	27	21
rommel op straat	50	59	51	54	55	55	62	48
hondenpoep op straat	21	36	36	30	24	23	21	19
slecht onderhouden huizen	24	30	18	22	20	27	15	19
gemiddeld percentage verloedering	33	40	32	33	30	33	29	26

Bron: bewonersenquête

Tabel 5.3.8b Verloedering (percentage komt vaak voor/ (helemaal) mee eens)

	Amsterdam				
	1997	1998	1999	2001	2003
vernieling van bushokjes	12	15	16	19	17
bekladding van muren en gebouwen	35	39	47	30	27
rommel op straat	49	46	53	55	51
hondenpoep op straat	57	51	52	51	54
slecht onderhouden huizen	15	19	17	17	17
gemiddeld percentage verloedering	34	36	36	35	33

Bron: bewonersenquête

- De perceptie van verloedering is in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig. Er is echter geen sprake van een duidelijke trend. Rommelpop straat wordt door meer dan de helft van de respondenten gezien als een veel voorkomend verschijnsel, terwijl vernieling van bus- en tramhokjes juist door een veel lager percentage van de respondenten wordt genoemd.
- In vergelijking tot Amsterdam is dit resultaat bevredigend. De gemiddelde gepercipieerde verloedering in het vernieuwingsgebied is lager of even laag als het stedelijk gemiddelde.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied bestaat in 2003 een verschil van 7 procentpunten op het gemiddeld percentage verloedering. Dit verschil wordt voor een groot deel verklaard door de gepercipieerde hoeveelheid rommel op straat die in de reeds vernieuwde Bijlmermeer lager ligt dan in het totale vernieuwingsgebied.
- Vooral hondenpoep wordt in het vernieuwingsgebied veel minder gemeld.
- Tussen de vernieuwde Bijlmermeer en het vernieuwingsgebied in zijn geheel bestaan geen noemenswaardige verschillen.

■ De drugsoverlast is net zo groot, of minder groot, dan in Amsterdam.

Tabel 5.3.9 Drugsoverlast (percentage 'komt vaak voor')

Bijlmermeer	drugsoverlast
1997	43
1998	44
1999	39
2000	39
2002	42
2003	45
Vernieuwde Bijlmer	
2002	47
2003	42
Amsterdam	
1997	18
1998	11
1999	15
2001	16
2003	15

Bron: bewonersenquête

- Het percentage respondenten dat aangeeft dat drugsoverlast vaak voorkomt schommelt tussen de 39% en de 45%. De onderzoeksperiode laat echter geen dalende trend zien.
- In vergelijking met Amsterdam zijn dit opvallend hoge percentages. In de onderzoeksperiode lagen daar de percentages onder de 20%.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied bestaan geen noemenswaardige verschillen.

5.4 Conclusies Leefbaarheid

Onder het GSB-cluster Leefbaarheid zijn subdoelen uit drie vernieuwings-thema's en twee themadoelen verzameld.

Conclusie oordeel bewoners

- Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt wordt minstens even positief als het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.
- Het oordeel van de bewoners van het vernieuwingsgebied over het woon- en leefklimaat lijkt in de onderzoeksperiode licht verbeterd maar scoort nog onder het stedelijk gemiddelde van 1999.
- Het oordeel over de buurt aan de hand van stellingen laat eveneens een stijgende trend zien maar heeft nog niet het niveau van Amsterdam bereikt. Bovendien vertoont het laatste meetjaar (2003) juist weer een daling ten opzichte van het voorgaande jaar in het vernieuwingsgebied terwijl de stad als geheel het juist beter doet, met als gevolg dat het relatieve verschil tussen beide weer toegenomen is.
- Het oordeel over de ontwikkelingen in de buurt tekent zich in het vernieuwingsgebied wel gunstig af tegen het stedelijk gemiddelde. Niet alleen kent het vernieuwingsgebied een veel hoger percentage bewoners dat aangeeft dat de buurt in het afgelopen jaar vooruit is gegaan maar ook zijn de verwachtingen voor de toekomst hier aanzienlijk beter dan elders in Amsterdam.

Conclusies woning en woonomgeving

- De tevredenheid over het wonen in de Bijlmermeer is gelijk aan, of hoger dan, gemiddeld in Amsterdam.
- Het algemene oordeel over de mate van tevredenheid met het wonen in het vernieuwingsgebied is na een aanvankelijke daling in de eerste jaren weer gestegen en ligt nu boven het niveau van 1997. Tussen het vernieuwingsgebied en de stedelijk cijfer van 1999 bestaat echter nog een verschil dat slechts licht afgenomen is.
- Gevraagd naar afzonderlijke aspecten van hun woning blijken bewoners van het vernieuwingsgebied vooral de grootte en de indeling van hun verblijf als beter de beoordelen dan de gemiddelde Amsterdammer. Daarentegen worden de woonlasten juist minder goed beoordeeld.
- Terwijl verkeersoverlast in het vernieuwingsgebied minder genoemd wordt dan in de stad als geheel worden omwonenden wel vaker genoemd als een vorm van overlast.

- Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte.
- Door het ontbreken van adequate cijfers valt dit subdoel niet te meten.

- Ingreep in het wegensysteem: een aantal wegen ('dreven') zal naar maaiveldniveau worden gebracht.
- In de onderzoeksperiode is een aantal dreven naar maaiveldniveau gebracht. Ten opzichte van de vorige monitor zijn geen wijzigingen opgetreden.

- De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de fysieke woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.
- In 2003 evenaart het vernieuwingsgebied het stedelijk niveau van tevredenheid over de fysieke woonomgeving. Vooral de waardering voor de buurtvoorzieningen is in het vernieuwingsgebied goed te noemen. Verder is men in het vernieuwingsgebied meer tevreden met parkeermogelijkheden en groenvoorzieningen dan elders in de stad. Straatverlichting en glas- en papierbakken worden daarentegen minder goed gewaardeerd dan gemiddeld in Amsterdam.

- De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de sociale woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.
- Hoewel de tevredenheid met de sociale woonomgeving in het vernieuwingsgebied licht gestegen is, is het verschil met Amsterdam niet afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de tevredenheid met de sociale woonomgeving in de stad in de onderzoeksperiode eveneens is toegenomen.

- Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte.
- De buurtgehechtheid en het medeverantwoordelijkheidsgevoel is in het vernieuwingsgebied iets lager dan het stedelijk gemiddelde. De waardering voor het onderhoud van de openbare ruimte verschilt daarentegen nauwelijks meer van het gemiddelde in Amsterdam. Bovendien is men er in het vernieuwingsgebied vaker dan in de stad als geheel van overtuigd dat de ontwikkeling van het onderhoud van de openbare ruimte er op vooruit is gegaan.

- ◆ De tevredenheid over de woning en woonomgeving in het vernieuwingsgebied is gelijk aan, of hoger dan, het Amsterdams gemiddelde.
- De sterke verbetering in 2002 die ertoe leidde dat veel subdoelen behaald waren, is in 2003 slechts ten dele vastgehouden. Desondanks lijkt er nog steeds sprake van een opwaartse trend in de onderzoeksperiode.

Conclusies veiligheid

In de inleiding van deze paragraaf is een aantal subdoelen met betrekking tot de veiligheid geformuleerd. Hier zal worden gekeken hoe het er voor staat met deze subdoelen:

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot ten hoogste het Amsterdams gemiddelde.
- Toch is dit subdoel nog niet gehaald. Afgaand op het aantal aangiftes per 1000 inwoners in het vernieuwingsgebied blijkt dat de veiligheidssituatie zich in negatieve zin onderscheidt van het stedelijk gemiddelde. Niet alleen worden er relatief veel meer aangiftes gedaan ook springen enkele delictsoorten waar een grote dreiging vanuit gaat in het oog. Straatroof en overvallen worden drie keer vaker aangegeven dan in de regio Amsterdam-Amstelland.
- Het aantal aangiftes is in 2003 ten opzichte van 2002 aanzienlijk gedaald. Vooral aangiftes in de categorie 'leefbaarheid' zijn opvallend afgenomen.
- Bewoners van de Bijlmermeer voelen zich even veilig als, of veiliger dan, de gemiddelde Amsterdammer in de openbare ruimte in de flat en de buurt.
- Niet alle vragen die als indicatie voor dit subdoel in de bewonersenquête gebruikt worden, worden in de Leefbaarheidsmonitor van Amsterdam gesteld. Afgaand op de gevoelens van onveiligheid 'avonds en overdag op straat' moet echter geconstateerd worden dat het vernieuwingsgebied zich in negatieve zin van het stadsgemiddelde onderscheidt.
- De verkeersveiligheid en het gevoel van verkeersveiligheid zijn hoger dan, of op gelijk niveau, als in Amsterdam.
- Zowel het oordeel van de inwoners als de registratiegegevens van de politie laten zien dat de verkeersveiligheid in het vernieuwingsgebied beter is dan in de stad als geheel.
- Afname van vervuiling en vandalisme tot het gemiddelde Amsterdamse niveau.
- Bijlmerbewoners vinden anno 2003 de buurt waar ze wonen niet meer verloederd dan de gemiddelde Amsterdammer.
- De drugsoverlast is net zo groot of minder groot dan in geheel Amsterdam.
- De perceptie van drugsoverlast ligt in 2003 rond het niveau van de eerste meting en vertoont daarmee een veel negatiever beeld dan de stad als geheel.

Hoewel één van de subdoelen binnen het thema veiligheid, het subdoel over de jeugdcriminaliteit, nog in hoofdstuk 7 over jeugd aan de orde moet komen, zal al wel het themadoel worden geëvalueerd.

- ◆ De totale veiligheidssituatie in de Bijlmermeer komt minstens op het niveau van het Amsterdamse gemiddelde.
- ✎ De totale veiligheidssituatie is in het vernieuwingsgebied minder goed dan in de stad als geheel. Er worden relatief meer misdrijven aangegeven dan in de rest van de stad. Dit geldt in versterkte mate voor drugsgerelateerde misdrijven, straatroven, overvallen en woninginbraken. De drugsoverlast lijkt niet of nauwelijks te verbeteren en ligt duidelijk boven het gemiddelde niveau van Amsterdam. Alleen de perceptie van vervuiling en vandalisme vertoont een verbetering ten opzichte van voorgaande jaren en heeft een niveau bereikt dat gelijk is aan het stedelijk gemiddelde.

6 Economie en werk

Het GSB-cluster economie en werk bestaat in deze Bijlmermonitor vooral uit het vernieuwings thema werk. Daarnaast is nog informatie verzameld over de nieuw opgeleverde bedrijfsruimten in de Bijlmermeer.

6.1 Subdoel werk

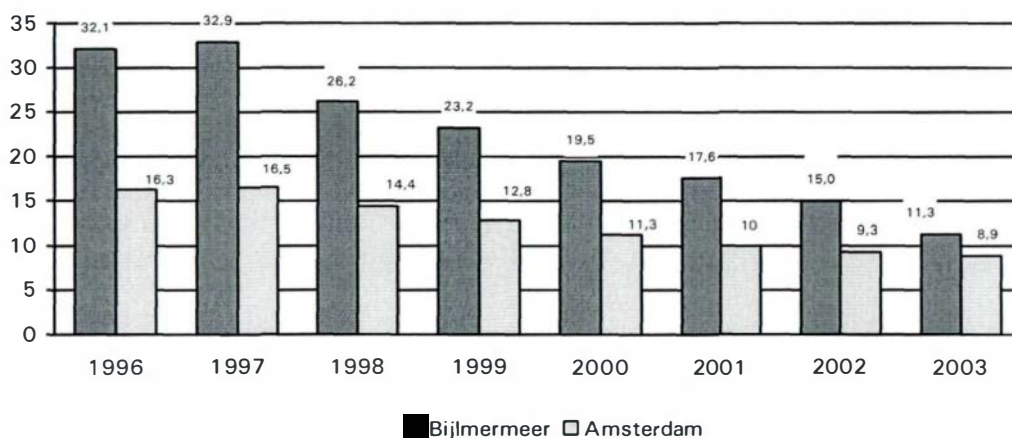
Het themadoel voor werk luidt als volgt:

- ◆ De maatschappelijke en financieel-economische positie van de Bijlmerbewoners wordt gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.

Dit themadoel is verder geconcretiseerd met de volgende subdoelen:

- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is gelijk aan dat van Amsterdam.
 - De afstand tot de arbeidsmarkt van de Bijlmerbewoners is even groot als van andere bewoners in Amsterdam
 - De inkomenssituatie van Bijlmerbewoners is gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.
-
- **Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is gelijk aan dat van Amsterdam.**

Afbeelding 6.1.1 Werkloosheidspercentages. (Niet Werkende Werkzoekenden (NWW) als percentage van de beroepsbevolking Bijlmermeer en Amsterdam, op 31 december)

Bron: O + S.

- De dalende trend van de voorgaande jaren is ook in 2003 vastgehouden. Dit heeft geresulteerd in een werkloosheidspercentage dat op ongeveer eenderde ligt van dat in 1996.
- Het relatieve verschil met de stad als geheel is in deze periode ook sterk afgenomen.

De afstand tot de arbeidsmarkt van de Bijmerbewoners is even groot als van andere bewoners in Amsterdam

De arbeidsvoorziening deelt ingeschreven werkzoekenden in fases in die aangeven hoe groot de afstand tot de arbeidsmarkt is. De indeling gebeurt onder andere op basis van opleiding, werkervaring, leeftijd, werkloosheidsduur en motivatie. Aan deze fases zijn dienstverleningsvormen gekoppeld voor de werkzoekende. In de eerste fase is de dienstverlening gericht op directe bemiddeling, in de tweede fase krijgt de werkzoekende dienstverleningstrajecten van korter dan een jaar aangeboden, in de derde fase trajecten van meer dan een jaar. In de vierde fase is de hulpverlening gericht op hulp en zorg.

Tabel 6.1.1a Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijmermeer (percentages op 31 december)

	Bijmer					
	1997	1998	1999	2000	2002	2003
fase 1 (direct bemiddelbaar)	9	13	13	13	14	13
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	19	12	5	3	6	11
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	39	31	25	19	20	26
fase 4: (onbemiddelbaar)	32	40	51	57	39	36
fase nader te bepalen	0	3	4	7	19	12
■■■■■	1	0	1	1	2	2
totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland, 'Amsterdam in cijfers' O + S.

Tabel 6.1.1b Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in Amsterdam en Zuidelijk N-Holland (percentages op 31 december)

	Amsterdam			
	1999	2000	2002	2003
fase 1 (direct bemiddelbaar)	17	15	19	21
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	5	4	5	6
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	20	16	16	18
fase 4: (onbemiddelbaar)	52	59	48	43
fase nader te bepalen	6	7	12	11
overig:	-	-	-	-
totaal	100	100	100	100

Bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland, 'Amsterdam in cijfers' O + S.

- Uit tabel 6.1.1 blijkt dat de afstand tot de arbeidsmarkt in het vernieuwingsgebied aan fluctuatie onderhevig is. Na een aanvankelijke stijging van het percentage 'onbemiddelbaren' is dit weer gedaald tot bijna het niveau van 1997. Het percentage 'lang bemiddelingstraject' is daarentegen in de laatste drie jaren wel weer toegenomen.

Tabel 6.1.2 Langdurig werklozen (> 1 jaar werkloos) als percentage van het totaal NWW.

	Bijmermeer			Amsterdam		
	2000	2002	2003	2000	2002	2003
Langdurig werklozen	65%	44%	48%	72%	63%	55%

Bron: O&S Amsterdam in Cijfers

- Het aantal langdurig werklozen als percentage van het totaal aantal werklozen daalt in het vernieuwingsgebied ieder jaar en ligt ruim onder het stadsgemiddelde. Dit cijfer is overigens relatief aangezien het aantal NWW als percentage van de beroepsbevolking in het vernieuwingsgebied juist hoger ligt.

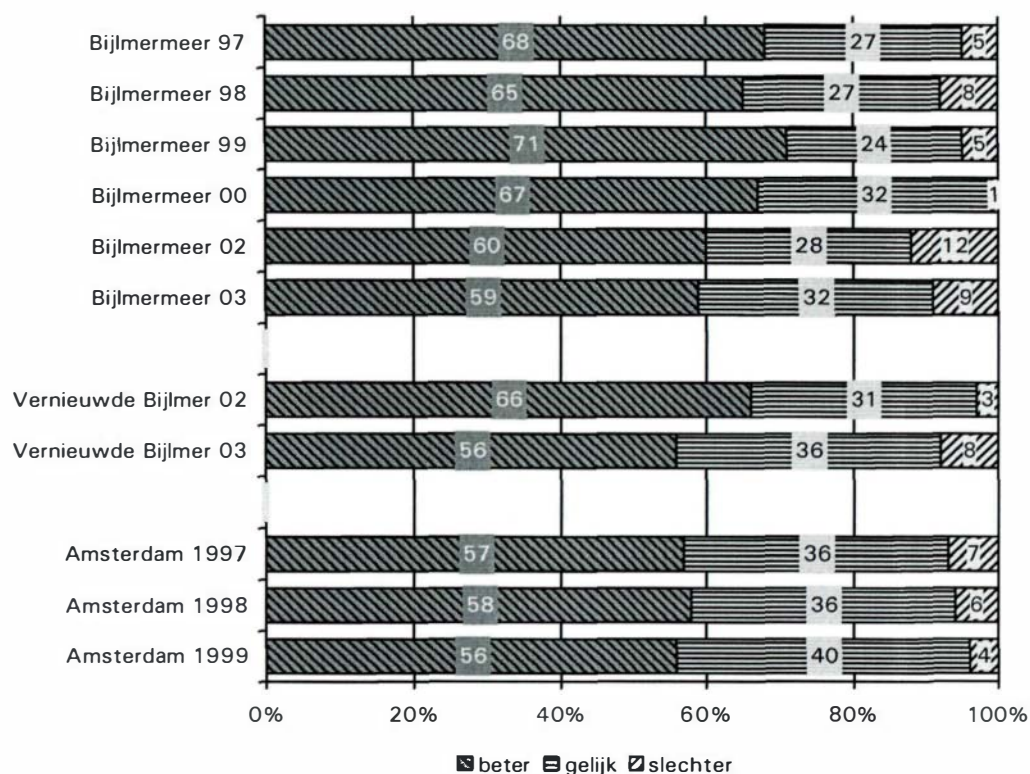
In de bewonersenquête is de mensen zonder baan gevraagd of ze verwachten

binnen twee jaar een betaalde baan te hebben.

- In de Bijlmermeer antwoordde in 2003 86% van de werkloze respondenten dat zij verwachten binnen twee jaar een baan te hebben. Dat is nauwelijks minder dan de 85% van de respondenten die in 2000 verwachtten binnen twee jaar te werken. Bovendien is dit percentage beduidend hoger dan in 1997 en 1998.

■ Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmerbewoners.

Afbeelding 6.1.2 Verwachte arbeidspositie over vijf jaar (percentage)

Bron: bewonersenquête

- Bewoners van de Bijlmermeer hebben in de onderzoeksperiode een minder positieve verwachting ten aanzien van hun toekomstige arbeidspositie gekregen.
- Dankzij dit afnemende vertrouwen zijn de verwachtingen in het vernieuwingsgebied ten aanzien van de arbeidstoekomst gelijk komen te liggen met het stedelijke gemiddelde, dat aanvankelijk lager was dan in de Bijlmermeer.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied bestaan geen opvallende verschillen.

- De inkomenssituatie van Bijlmerbewoners is gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.

Tabel 6.1.3a Netto maand inkomen van huishoudens (percentage)

netto p/m	Bijlmermeer				netto p/m	Amsterdam	
	1997	1998	1999	2000 ¹²		1997	1999
minder dan 1.400	12	12	6	5	minder dan 1.400	12	9
1.400 – 1.900	23	29	28	27	1.400 – 2.000	21	18
1.900 – 2.800	31	24	25	24	2.000 – 2.750	20	21
2.800 – 4.000	23	24	24	23	2.750 – 4.250	25	27
meer dan 4.000	12	11	18	20	meer dan 4.250	23	25
totaal	100	100	100	100	totaal	100	100

Bron: bewonersenquête

Tabel 6.1.3b Netto maand inkomen van huishoudens (percentage)

netto euro's p/m	Bijlmermeer		Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam
	2002	2003	2002	2003	2003 ¹³
minder dan 700	7	5	5	5	4
700 – 1.000	22	18	17	15	6
1.000 – 1.350	14	23	18	18	13
1.350 – 2.050	22	29	19	26	25
2.050 – 3.200	21	20	23	27	29
meer dan 3.200	15	6	18	10	24
totaal	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

- Uit tabel 6.1.3b blijkt dat de absolute inkomenspositie van de huishoudens in het vernieuwingsgebied verbetert. Er sprake van een afname in het aantal huishoudens met lage inkomens en een toename van het aantal huishoudens met hogere inkomens.
- Het is niet mogelijk een goede vergelijking te maken het gemiddelde van Amsterdam omdat hiervoor gegevens ontbreken of onbetrouwbaar zijn.

Los van de vernieuwingsdoelen is ook de realisatie van nieuwe bedrijfsruimte belangrijk voor de vernieuwing van de Bijlmermeer. Aangezien de wijk is opgezet vanuit de gedachte om werk en wonen ruimtelijk van elkaar te scheiden, zijn er weinig bedrijfsruimten aanwezig.

Noot 12 Tot en met 2000 is gebruik gemaakt van een andere categorisering van de inkomensgroepen. De indeling was: minder dan 1.400, 1.400 – 1.900, 1.900 – 2.800, 2.800 – 4.000, meer dan 4.000 gulden.

Noot 13 Meer dan 80% van de respondenten heeft geen antwoord gegeven op de vraag naar het gemiddeld inkomen. De betrouwbaarheid van de cijfers voor 2003 moeten in dat licht gezien worden.

Tabel 6.1.4 Nieuw gerealiseerde bedrijfsruimten (m² opgeleverd per jaar)

1994	4.906
1995	2.390
1996	3.050
1997	0
1998	3.550
1999	1.900
2000	3.000
2001	9.170
2002	36.040
2003	1.601

Bron: stadsdeel zuidoost afdeling economische zaken

De realisatie van nieuwe bedrijfsruimten verloopt met pieken en dalen. In 2002 is echter meer dan 36.000 m² bedrijfsruimte opgeleverd in 2003 'slechts' 1.600 m².

6.2 Conclusies werk en inkomen

- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is gelijk aan dat van Amsterdam.
- De dalende trend in het vernieuwingsgebied heeft ervoor gezorgd dat het werkloosheidspercentage bijna op het niveau van Amsterdam ligt.
- De afstand tot de arbeidsmarkt van de Bijlmerbewoners is even groot als van andere bewoners in Amsterdam.
- De afstand tot de arbeidsmarkt lijkt in de onderzoeksperiode in het vernieuwingsgebied verminderd. Het vernieuwingsgebied kent minder onbemiddelbaren en meer korte toetredingstrajecten dan voorgaande jaren. Het vernieuwingsgebied onderscheidt zich van Amsterdam in positieve zin.
- De inkomenssituatie van Bijlmerbewoners is gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.
- De inkomenssituatie is in het vernieuwingsgebied verbeterd. Omdat overeenkomstige cijfers voor de stad ontbreken kan dit subdoel echter niet goed gemeten worden.
- ◆ De maatschappelijke en financieel-economische positie van de Bijlmerbewoners wordt gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.
- De maatschappelijke en financieel-economische positie van de bewoners van het vernieuwingsgebied lijkt te convergeren met die van de gemiddelde Amsterdamse bewoner. Desondanks scoort het vernieuwingsgebied op bijna alle genoemde indicatoren iets slechter dan de stad als geheel.

7 Jeugd

Het GSB-cluster jeugd bestaat voor het merendeel uit het vernieuwingsthema onderwijs. Daarnaast is ook één subdoel van veiligheid in dit hoofdstuk ondergebracht.

7.1 Onderwijs

Het themadoel dat voor onderwijs is gesteld luidt als volgt:

◆ **Het onderwijsniveau van Bijlmerbewoners wordt minstens gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.**

Dit themadoel is geconcretiseerd met de volgende subdoelen¹⁴:

- Het onderwijsaanbod stijgt.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs wordt gelijk aan, of lager dan, het Amsterdamse gemiddelde.
- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.
- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.

■ **Het aantal opleidingen stijgt.**

Het aantal scholen en opleidingen is aan weinig verandering onderhevig. Om deze reden wordt het aantal scholen en opleidingen niet jaarlijks bekeken.

- In 1999 bleek dat in totaal 11 van de 29 basisscholen uit Zuidoost (38%) in het vernieuwingsgebied staan, inmiddels is er buiten het vernieuwingsgebied een basisschool bij gekomen. Verder staat er in het vernieuwingsgebied één (openbare) school voor het voortgezet onderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs: de Open Schoolgemeenschap Bijlmer. De MAVO en het VBO zijn inmiddels samen het Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs (VMBO) geworden. Het onderwijsaanbod is dus veranderd.

Niet alle leerlingen van een school komen uit de buurt van die school. Met name wat betreft scholen voor voortgezet onderwijs betekent een groot aanbod aan scholen in een wijk nog niet dat aan de vraag in die buurt wordt voldaan. Een school kan andere kinderen en jongeren aantrekken dan in de directe omgeving wonen. Nagegaan is daarom in hoeverre de leerlingen van het aangeboden VO-onderwijs in het vernieuwingsgebied ook daadwerkelijk in het vernieuwingsgebied wonen ('buurtgebondenheid scholen').

Noot 14 Een aantal doelen die in de vorige Bijlmermonitor nog werden genoemd, maar uiteindelijk niet meetbaar bleken, zijn nu geschrapt.

Tabel 7.1.1 Woonbuurt van leerlingen van school voor v.o. in vernieuwingsgebied
(percentage van de leerlingen)

woonbuurt	1996/1997	1997/1998	1998/1999	1999/2000	2001/2002	2002/2003
vernieuwingsgebied	31	36	36	44	46	45
elders in Zuidoost	19	31	33	35	32	30
elders	50	33	31	21	22	25
totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Leerling Administratie Systeem

- Het aandeel van leerlingen dat in het vernieuwingsgebied woont is gestegen tot bijna de helft. Het aandeel leerlingen dat van elders komt is juist gedaald. Het voortgezet onderwijs vervult dus steeds meer een lokale functie.
- **Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs wordt gelijk aan, of lager dan, het Amsterdamse gemiddelde.**

In tabel 7.1.2 staat het aantal tussentijdse schoolverlaters in het vernieuwingsgebied. Met tussentijdse schoolverlaters worden leerlingen bedoeld die na 15 september (inschrijving), maar voor het moment van bevordering of het examen, zijn uitgestroomd.

Tabel 7.1.2 Tussentijdse schoolverlaters Bijlmermeer (percentage van de leerlingen)

	Amsterdam ¹⁵	Bijlmermeer
1994/ 1995	-	5,9
1995/ 1996	-	5,5
1996/ 1997	-	5,1
1997/ 1998	6,9	5,6
1998/ 1999	6,9	5,4
1999/ 2000	6,1	5,4
2000/ 2001	-	3,7
2001/ 2002	16	5,4
2002/ 2003	-	5,5

Bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs, Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Gemeente Amsterdam; effectrapportage 1999-2000

- Het percentage tussentijdse schoolverlaters heeft in de onderzoeksperiode een gemiddelde waarde van ruim 5%. Hoewel de cijfers voor Amsterdam onvolledig en onbetrouwbaar zijn verschaffen ze wel een indicatie dat het vernieuwingsgebied zich ten aanzien van het aantal voortijdige schoolverlaters positief onderscheidt van de rest van de stad.

Noot 15 De cijfers voor Amsterdam zijn een overschatting van het werkelijk percentage voortijdig schoolverlaters. De cijfers hebben betrekking op het voortgezet onderwijs en geven ook de leerlingen weer die zonder vo kwalificatie in het vbo instromen. Deze laatste groep bestaat strikt genomen echter niet uit voortijdige schoolverlaters

Noot 16 De cijfers van de voortijdige schoolverlaters zijn in betrouwbare vorm voor de schooljaren 2000/2001, 2001/2002 en 2002/2003 niet beschikbaar.

Tabel 7.1.3 Verzuimmeldingen bij leerplichtambtenaar¹⁷ (absolute aantallen)

	93/94	94/95	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03 ¹⁸
absoluut verzuim	142	128	118	1309	426	579	586	515
relatief verzuim	232	437	266	579	388	430	538	575
extra verlof	227	221	188	208	61	21	132	
schorsing, verwijdering en bemiddeling	227	271	132	197	42	266	83	
onbekend	1	-	-	-	-	-	-	-
totaal	829	1057	704	2.293	917	1.296	1.339	1090

Bron: jaarverslag leerplicht Amsterdam Zuidoost 1994, 1995, 1998, 1999, 2000 en 2001. Daarna is gebruik gemaakt van het LAS

- De cijfers in tabel 7.1.3 bieden te weinig houvast voor consistente uitspraken.

- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.

Vanaf 1970 kunnen basisscholen deelnemen aan de Eindtoets Basisonderwijs (Cito-toets). De Cito-toets is een schoolvorderingstoets voor het hoogste leerjaar van het basisonderwijs.

Tabel 7.1.4 Gemiddelde scores op Eindtoets Basisonderwijs¹⁹.

	Zuidoost	Amsterdam
1996	528	530
1997	530	530
1998	530	531
1999	531	532
2000	531	532
2001	532	532
2002	532	533
2003	531	533

Bron: O+ S Amsterdam

- De basisscholen in Zuidoost doen niet of nauwelijks onder voor de andere Amsterdamse basisscholen wat betreft de gemiddelde score op de CITO-eindtoets.

- Noot 17 *Absoluut verzuim*: leerplichtige leerling staat op geen enkele school ingeschreven
Relatief verzuim: leerplichtige staat ingeschreven op een school, maar is gemeld bij de afdeling leerplicht in verband met verzuim
Extra verlof: geoorloofde afwezigheid tijdens lesuren in verband met bijzondere omstandigheden, overlijden, huwelijk, ziekenhuisopname van familieleden bemiddeling: op gang brengen van hulpverlening en het begeleiden van Leerlingen naar (een andere) school. De meldingen bij leerplicht over de schooljaren 95/96 en 96/97 zijn niet bekend, van deze jaren zijn geen jaarverslagen van de afdeling leerplicht van stadsdeel Zuidoost uitgebracht.
- Noot 18 De meting voor het jaar 2002-2003 is i.t.t. voorgaande jaren stedelijk door het Leerling Administratie Systeem verricht. Hierdoor kunnen geen verfijningen in de gegevens voor de Bijlmermeer worden aangebracht. Dit betekent dat gegevens over extra verlof, schorsing, verwijdering en bemiddeling in 2003 ontbreken.
- Noot 19 De hoogst haalbare score is 550.

- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.

In de onderstaande tabel worden de slaagpercentages van de school voor voortgezet onderwijs in het vernieuwingsgebied vergeleken met Amsterdam.

Tabel 7.1.5a Slaagpercentages voortgezet onderwijs in de Bijlmermeer (percentage)²⁰

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VBO	100	97	97	97	96	99	98	98	99	-
MAVO	90	87	92	96	93	95	98	94	92	-
VMBO										99 ²¹
HAVO	94	87	97	96	92	98	95	-	-	-
HAVO 2 ^e fase	-	-	-	-	-	-	85	87	82	87
VWO	83	72	88	86	77	100	100	-	-	-
VWO 2 ^e fase	-	-	-	-	-	-	-	75	91	100
gemiddeld	92	86	94	94	90	98	94	89	91	95

Bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs en de inspectie van het onderwijs

Tabel 7.1.5b Slaagpercentages voortgezet onderwijs in Amsterdam (percentage)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VBO	87	89	91	91	92	93	-
MAVO	90	86	88	85	86	90	-
VMBO	-	-	-	-	-	-	89
HAVO	76	72	78	-	-	-	-
HAVO 2 ^e fase	-	-	-	90	83	86	83
VWO	83	83	84	-	-	-	-
VWO 2 ^e fase	-	-	-	-	90	89	89
gemiddeld	84	83	85	88	88	90	88

Bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs en de inspectie van het onderwijs

- Het gemiddelde slagingspercentage in het voortgezet onderwijs is in de onderzoeksperiode vrij constant.
- De resultaten in het voortgezet onderwijs liggen in het vernieuwingsgebied op of boven het stedelijk gemiddelde.

Centraal in het themadoel onderwijs staat het opleidingsniveau van de Bijlmerbewoners. Om dit te verhogen moeten de jongeren in de Bijlmermeer een vergelijkbaar opleidingsniveau bereiken als andere Amsterdamse jongeren. Cijfers over het schoolniveau van leerlingen die in de Bijlmermeer *wonen* zijn helaas (nog) niet beschikbaar. Wel zijn er cijfers over de leerlingen op de school voor voortgezet onderwijs in de Bijlmermeer. Op deze school zitten echter niet alle leerlingen die in de Bijlmermeer wonen en bovendien zijn niet alle leerlingen die op deze school zitten afkomstig uit de Bijlmermeer. Om de belangrijkste vertekening uit de cijfers te halen zijn bij de percentages van leerlingen van de andere Amsterdamse scholen leerlingen buiten beschouwing gelaten die op schooltypen zitten die niet in de Bijlmermeer worden aangeboden. Leerlingen uit de Bijlmermeer die naar een gymnasium of IBO-school gaan, zitten immers per definitie niet in de Bijlmermeer op school.

Noot 20 De slaagpercentages voor 2000 van geheel Amsterdam zijn voorlopige cijfers.

Noot 21 Dit percentage is berekend op basis van de volgende percentages: VMBO BB (basis beroepsgerichte leerweg) 100%, VMBO KB (kader beroepsgerichte leerweg) 98,8%, VMBO GL en TL (gemengde en theoretische leerweg) 96,9%.

Tabel 7.1.6 Aantal leerlingen per schooltype (in percentages)

	Bijlmerscholen		andere Amsterdamse scholen ²²	
	2002	2003	2002	2003
VWO	4	4	22	19
HAVO	21	15	26	19
VMBO	75	80	52	62
Totaal	100	100	100	100

Bron: individuele scholen vernieuwingsgebied

- In tabel 7.1.6 zijn de drie leerrichtingen weergegeven waarin de leerlingen in het voortgezet onderwijs in het vernieuwingsgebied examen kunnen doen. Op basis van de aantallen scholieren is bepaald hoe de relatieve vertegenwoordiging per examenrichting is. Uit het overzicht valt op te maken dat in vergelijking tot de stad er sprake is van een flinke ondervertegenwoordiging van het percentage VWO leerlingen. Het relatieve aantal leerlingen in het VMBO is daarentegen oververtegenwoordigd.

Noot 22 De percentages van Amsterdam als geheel zijn berekend op basis van de aantallen leerlingen die examen hebben gedaan in de betreffende onderwijsrichting.

7.2 Veiligheid

■ De jeugdcriminaliteit daalt tot het Amsterdamse gemiddelde.

Tabel 7.2.1 Jeugdcriminaliteit: percentage van de jongeren (van 12 tot 17 jaar²³) dat voor geselecteerde delicten gevestigd is in de jaren 2000, 2001 en 2002

	Bijlmermeer				Amsterdam-Amstelland			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Diefstal/inbraak woning	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3
Diefstal van motorvoertuigen	0,1	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	0,4	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Zakkenrollerij	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Lichamelijke integriteit	2,9	4,0	2,7	2,6	2,0	2,4	1,9	1,9
Zedenmisdrif	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Moord, doodslag	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
Openlijk geweld (persoon)	0,3	0,6	0,5	0,5	0,4	0,6	0,4	0,5
Bedreiging	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Mishandeling	0,4	0,1	0,3	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Straatroof	1,9	2,7	1,3	1,5	0,8	1,1	0,6	0,6
Overval	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Leefbaarheid	4,7	4,6	4,6	3,9	3,1	3,1	3,1	2,9
Drugs/drank	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugs/drankoverlast	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Openbare ruimte	0,7	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,7
Vernieling cq. Zaakbeschadiging	0,7	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,7
Bedrijven en instellingen	3,6	3,7	3,1	2,7	2,1	1,9	1,9	1,9
Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	0,3	0,4	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3
Winkeldiefstal	3,3	3,3	3,0	2,5	1,8	1,6	1,6	1,6
Maatschappelijke integriteit	1,5	2,4	1,5	1,4	1,4	1,7	1,6	1,5
Illegale handel	0,8	1,2	0,6	0,5	0,5	0,7	0,5	0,5
Drugshandel	0,3	0,2	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
Fraude	0,2	0,8	0,2	0,1	0,2	0,4	0,2	0,2
Zeden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mensenhandel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige maatschappelijke integriteit	0,1	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Discriminatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal delicten	11,2	13,2	10,3	10,9	8,9	9,6	8,6	8,4

Bron: politie Amsterdam-Amstelland; afdeling Onderzoek en Statistiek

- Jeugdcriminaliteit, uitgedrukt als het percentage jongeren dat voor een of meer delicten in een gegeven jaar wordt aangehouden door de politie, schommelt in het vernieuwingsgebied tussen de 13,2% en de 10,3%. De registratiegegevens van de politie laten echter nog niet een duidelijk trend zien.
- In vergelijking met Amsterdam steekt het vernieuwingsgebied ongunstig af. Jeugdigen worden vaker voor delicten aangehouden en zijn bovendien oververtegenwoordigd in de categorie straatroof en winkeldiefstal.
- Omdat de stad Amsterdam wel gekenmerkt wordt door een licht dalende trend wordt het relatieve verschil tussen stad en vernieuwingsgebied groter.

Noot 23 Voor de berekening van de cijfers voor zowel 2000, 2001 als 2002 is gebruik gemaakt van het aantal jeugdigen op 1 januari 2001 terwijl strikt genomen voor ieder jaar het aantal jeugdigen op 1 januari had moeten worden vastgesteld. De gevonden cijfers kunnen in lichte mate hierdoor beïnvloed worden.

7.3 Conclusies Jeugd

- Het onderwijsaanbod stijgt.
- Het onderwijsaanbod in het vernieuwingsgebied is tot 1999 niet veranderd.

- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs wordt gelijk aan, of lager dan, het Amsterdamse gemiddelde.
- Hoewel de vergelijkbaarheid met de stad als geheel lastig is, lijkt het erop dat het percentage voortijdige schoolverlaters in het vernieuwingsgebied lager ligt dan het stedelijk gemiddelde.

- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.
- De gemiddelde scores op de Cito-toetsen in het basisonderwijs doen nauwelijks onder voor het stedelijk gemiddelde.

- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.
- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs is gelijk aan het stedelijk gemiddelde.

- ◆ Het onderwijsniveau van Bijlmerbewoners wordt minstens gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- De Bijlmermeer doet het op het gebied van onderwijs op de meeste punten heel goed. Met name de resultaten die de scholen behalen doen niet onder voor het Amsterdamse gemiddelde of zijn zelfs beter. De verdeling van de leerlingen op de school voor voortgezet onderwijs in de Bijlmermeer stroken echter niet met het hoge Cito-toetsgemiddelde: relatief veel leerlingen in de Bijlmermeer zitten op het VBO en weinig op de hogere onderwijsvormen. Mogelijk kiezen leerlingen in de Bijlmermeer een (te) laag schooltype. Dit kan misschien ook de hoge slaagpercentages en de lage tussentijdse schooluitval verklaren. De aandacht in de aanpak van het onderwijs in de Bijlmermeer zou daarom meer op de schoolkeuze moeten liggen dan op de resultaten van de scholen. Het is echter ook mogelijk dat HAVO en VWO leerlingen naar scholen buiten de Bijlmer gaan.

Het laatste subdoel onder jeugd valt buiten het vernieuwingsthema onderwijs maar binnen veiligheid.

- De jeugdcriminaliteit daalt tot het Amsterdamse gemiddelde.
- Het aantal aangehouden jongeren is in het vernieuwingsgebied hoger dan in de rest van de stad. In de afgelopen vijf jaar lijkt de jeugdcriminaliteit niet af te nemen.

8 Empowerment

Empowerment is in de Bijlmermeer een belangrijk begrip. Het is het centrale begrip in het GSB-plan van stadsdeel Zuidoost en is daardoor sterk verweven in de andere GSB-clusters. Het cluster empowerment overlapt daardoor voor een groot deel met de clusters economie en werk en onderwijs. Er wordt daarom in dit hoofdstuk veel terugverwezen naar eerdere hoofdstukken.

8.1 Onderwijs

In hoofdstuk 7 is gebleken dat niet zozeer de schoolresultaten in de Bijlmermeer problematisch zijn, maar dat de leerlingen in de Bijlmermeer relatief vaak op 'lagere' onderwijstypen terecht komen. Dit is vooral opvallend, zoals reeds werd geconstateerd, aangezien de gemiddelde Cito-score in de Bijlmermeer niet onderdoet voor de rest van Amsterdam. Een te lage schoolkeuze kan leerlingen demotiveren en daardoor het voortijdig schooluitval vergroten.

Empowerment door scholing gebeurt niet alleen op jonge leeftijd. Een belangrijk middel voor de empowerment van etnische groepen bestaat uit de inburgeringstrajecten. Scholing in taal, cultuur en de structuur van de Nederlandse samenleving versterken hun kansen in de Nederlandse samenleving.

- **Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.**
- Nieuwkomers, de categorie migranten die recent gearriveerd zijn en voor het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit een inburgeringcursus moeten volgen, worden goed bereikt. In 2003 stonden 600 personen geregistreerd bij het Amsterdamse register. 570 van hen hebben daadwerkelijk deelgenomen aan de cursus, de overgrote meerderheid met goed resultaat. Hoewel de wachttijd tussen inschrijving en plaatsing gemiddeld korter is dan 2 maanden blijft het moeilijk iedereen binnen die termijn te plaatsen. Een probleem blijft het organiseren van kinderopvang. De vergoeding van 4 euro die cursisten kunnen declareren voor het verzorgen van opvang binnen de eigen familie- of vriendenkring werkt goed. Voor migranten met een klein sociaal netwerk is deze vergoeding geen afdoende middel.
- Ook voor oudkomers, migranten die voor naturalisatie niet afhankelijk zijn van een geslaagde inburgeringcursus, wordt de norm ruimschoots gehaald. Toch wordt niet in ieder individueel geval binnen de termijn een cursusplaats gevonden. Deelnemers die bijvoorbeeld als gevolg van parttime werk alleen 's middags beschikbaar zijn kunnen niet direct geholpen worden. Ook hier neemt het overgrote deel met succes deel aan de cursus. De uitval van deze groep deelnemers lag in 2003 rond de 12%.
- Antillianen en Hindoestanen blijken de meest lastig bereikbare groepen. Eind 2003 is daarom besloten de etnische organisaties van deze groepen in te schakelen voor het benaderen van cursisten. In 2004 kan pas duidelijk worden in hoeverre dit effectief is.

Tabel 8.1.1 Volgt opleiding of cursus om kansen op arbeidsmarkt te vergroten

Bijlmermeer	percentage
1997	28
1999	25
2002	22
2003	26
Vernieuwde Bijlmer	
2002	19
2003	18
Amsterdam	
1997	21

Bron: O + S Amsterdam

- Ongeveer een kwart van de inwoners van het vernieuwingsgebied volgt een cursus of opleiding. Dit percentage is in de onderzoeksperiode niet opvallend veranderd.
- In vergelijking met het stedelijk gemiddelde van 1997 (het enige jaar waarvoor gegevens van Amsterdam bekend zijn) is dit een goed resultaat.
- Bewoners van de reeds vernieuwde Bijlmer lijken iets minder vaak dan de gemiddelde Bijlmerbewoner een opleiding of cursus te volgen voor het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt.

Tabel 8.1.2 Opleidingsniveau (percentage hoogst behaalde diploma)

	Bijlmermeer					Vernieuwde Bijlmer		Amsterdam ²⁴	
	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003	1998	1999
lagere school, basisschool of geen enkele opleiding afgemaakt	13	20	15	11	17	10	18	9	10
diploma BO, VBO, MBO, MAVO, MULO	52	46	44	41	47	35	44	38	35
diploma HAVO, VWO, HBS, MMS	13	13	15	11	12	13	12	16	15
diploma HBO	14	13	14	23	16	27	19	18	22
WO (universiteit)	9	9	8	14	8	14	7	19	19
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: bewonersenquête

- Het opleidingsniveau in het vernieuwingsgebied lijkt in de onderzoeksperiode niet noemenswaardig gewijzigd. Het is overigens lastig uitspraken te formuleren over veranderingen op dit vlak aangezien een steekproef voor een bewonersenquête minder geschikt is om socio/ demografische gegevens te verzamelen.
- In vergelijking met Amsterdam als geheel is er in het vernieuwingsgebied sprake van een ondervertegenwoordiging van hoog opgeleiden en een oververtegenwoordiging van laag opgeleiden.
- Tussen de reeds vernieuwde Bijlmermeer en het totale vernieuwingsgebied bestaan geen opvallende verschillen.

8.2 Werk

Gegevens over werk en werkloosheid werden al in hoofdstuk 6 gepresenteerd. Uit die gegevens bleek dat het vernieuwingsgebied en de stad Amsterdam steeds meer op elkaar gaan lijken.

Noot 24 In 2003 zijn van minder dan 20% van de respondenten gegevens over het opleidingsniveau bekend. Dit percentage is te laag voor een zinvolle interpretatie.

8.3 Sociale banden en organisatie

Een belangrijk aspect van empowerment is dat een groep door onderlinge banden en zelforganisatie, zichzelf verder weet te helpen.

Tabel 8.3.1a Vrienden of familie in buurt (percentage)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
vrienden	76	76	74	70	67	70	81	78
familie	42	45	49	43	37	41	42	44

Bron: bewonersenquête

Tabel 8.3.1b Vrienden of familie in buurt (percentage)

	Amsterdam		
	1997	1998	1999
vrienden	73	65	74
familie	38	34	38

Bron: bewonersenquête

- Bijna driekwart van de inwoners uit de Bijlmermeer geeft aan vrienden in de buurt te hebben, iets minder dan de helft zegt bovendien familie daar te hebben wonen.
- Deze resultaten komen overeen met de stedelijke cijfers die tot 1999 beschikbaar zijn.
- Inwoners van de reeds vernieuwde Bijlmermeer lijken iets vaker dan gemiddeld in het vernieuwingsgebied vrienden te hebben in de eigen buurt.

Tabel 8.3.2a Actiebereidheid inzet buurt (percentage van de bewoners)

	Bijlmermeer						Vernieuwde Bijlmer	
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2002	2003
doet al iets	5	7	3	6	7	3	6	4
actiebereid	54	56	68	50	56	57	60	70
waarvan:- vaak	20	29	30	12	36	23	35	22
- soms	33	28	37	36	54	65	58	66
- zelden/nooit	3	4	4	6	7	11	7	9

Bron: bewonersenquête

Tabel 8.3.2b Actiebereidheid inzet buurt (percentage van de bewoners)

	Amsterdam		
	1997	1998	1999
doet al iets	6	5	6
actiebereid	70	66	62
waarvan:- vaak	16		
- soms	44		
- zelden/nooit	8		

Bron: bewonersenquête

- De actiebereidheid is in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig. Toch lijkt er geen sprake van een trendbeweging. Ruim de helft van de inwoners geeft aan wel iets voor de buurt te willen doen. Waarvan een kwart bereid is zich vaak in te zetten en bijna tweederde soms tot actie wil overgaan.

- In vergelijking met de stedelijke cijfers die tot en met 1999 beschikbaar zijn, lijkt de actiebereidheid in het vernieuwingsgebied iets geringer dan elders in Amsterdam.
- De actiebereidheid in de reeds vernieuwde Bijlmermeer lijkt daarentegen hoger dan in het totale vernieuwingsgebied.

8.4 Conclusies empowerment

Binnen dit hoofdstuk is één subdoel van de vernieuwingsoperatie aan de orde gekomen. Het betreft een subdoel binnen het thema onderwijs.

Conclusie onderwijs

- Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.
- De wachtlijsten zijn voor nieuwkomers korter dan 2 maanden terwijl middels ondersteuning van kinderopvang de mogelijkheden voor het bereiken van potentiële cursisten vergroot is. Momenteel worden de etnische organisaties van Antillianen en Hindoestanen ingezet om deze moeilijk bereikbare groepen te benaderen.

Conclusie sociale banden en organisatie

De sociale banden in de buurt zijn in het vernieuwingsgebied vergelijkbaar met die van de stad in 1999. Ongeveer driekwart van de inwoners geeft aan vrienden in de buurt te hebben wonen terwijl iets minder dan de helft er ook familie heeft wonen. De bereidheid actie te ondernemen voor de eigen buurt lijkt iets lager dan het stedelijk gemiddelde.

9 Nieuw Amsterdam

Het tweede hoofddoel van de Bijlmermeer vernieuwingsoperatie luidt:

- ② **'Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2009 het exploitatietekort tot nul teruggebracht'.**

Onder dit tweede hoofddoel zijn twee themadoelen geformuleerd:

Klanttevredenheid

- ◆ **Huurders van Nieuw Amsterdam zijn tevreden over het wonen bij de corporatie.**

Exploitatie

- ◆ **Nieuw Amsterdam wordt een structureel gezonde woningverhuurder.**

9.1 Klanttevredenheid Bij Nieuw Amsterdam

Om Nieuw Amsterdam financieel gezond te kunnen exploiteren is het noodzakelijk dat de huurders tevreden zijn over het product waarvoor ze betalen. Daarom is er het volgende themadoel en subdoel gesteld.

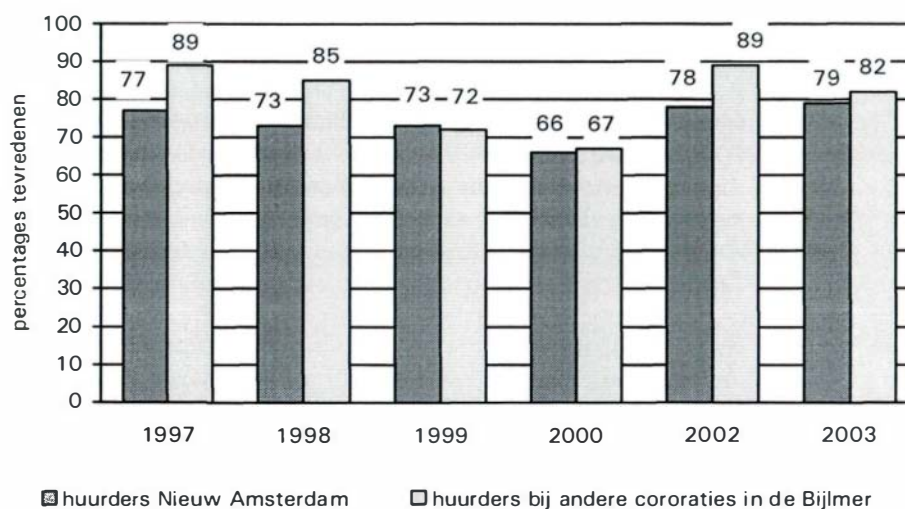
- ◆ **Huurders van Nieuw Amsterdam zijn tevreden over hun woongenot.**
- **De tevredenheid over het wonen in woningen van Nieuw Amsterdam is niet lager dan bij huishoudens die kiezen voor andere corporaties in de Bijlmermeer.**

Opmerking vooraf

Voor het bepalen van de klanttevredenheid van huurders van Nieuw Amsterdam worden bewoners van het vernieuwingsgebied die bij deze woningstichting huren vergeleken met inwoners van het vernieuwingsgebied die bij andere verenigingen huren. De bewonersenquête wordt voor dit doel in subgroepen verdeeld. De eerste groep respondenten bestaat uit inwoners die een woning huren bij Nieuw Amsterdam (Patrimonium). De tweede groep respondenten bestaat uit inwoners die bij andere woningstichtingen huren. Huurders van particulieren zijn uitdrukkelijk niet toegevoegd aan de referentiegroep omdat het type woning van en de geleverde service aan deze groep respondenten niet goed vergelijkbaar is met huurders van Nieuw Amsterdam. Particuliere huizenbezitters zijn buiten de referentiegroep gelaten omdat deels de vragen niet van toepassing zijn en deels particuliere woningen niet te vergelijken zijn met het woningbezit van de woningstichting.

De steekproef voor de bewonersenquête is echter niet gestratificeerd genomen. Dit heeft tot gevolg dat het aantal respondenten in de controlegroep in 2003 slechts 54 bedroeg tegen 342 respondenten in de categorie huurders van Nieuw Amsterdam. Het geringe aantal van de eerste deelpopulatie zorgt voor een hoge mate van onbetrouwbaarheid waardoor de weergegeven cijfers slechts indicatief zijn.

Afbeelding 9.1.1 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

Bron: bewonersenquête

- De woontevredenheid is in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig geweest. Huurders van Nieuw Amsterdam zijn echter alle jaren minder tevreden over het wonen dan het andere type huurder. Het relatieve verschil tussen beide typen huurders ten aanzien van de woontevredenheid is echter wel afgenomen in de onderzoeksperiode.

Tabel 9.1.1 Tevredenheid woning huurders Nieuw Amsterdam/ andere bewoners Bijlmermeer (percentage (zeer) tevreden)

	Nieuw Amsterdam						Bijlmer overig					
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1997	1998	1999	2000	2002	2003
grootte woning	89	87	87	83	87	86	89	83	83	80	78	87
indeling woning	72	65	83	68	83	69	84	73	64	65	78	69
woonlasten	36	24	30	50	41	51	55	56	40	45	59	52
naaste bure	72	76	77	59	77	76	87	76	75	74	78	84
geluidsoverlast	69	76	71	64	26	37	89	80	86	76	18	46

Bron: bewonersenquête Bijlmermeer.

- Uit tabel 9.1.1 blijkt dat het verschil in woontevredenheid tussen beide typen huurders vooral verklaard moet worden door een geringere waardering van de naaste bure en het voorkomen van meer geluidsoverlast bij huurders van Nieuw Amsterdam.

Tabel 9.1.2 Oordeel over verhuurders Bijlmermeer (gemiddeld rapportcijfer)

	onderhoud woning	onderhoud flatgebouw	reactie op technische klachten
Nieuw Amsterdam			
1997	5,5	6,1	5,5
1998	5,9	5,5	5,4
1999	5,1	5,0	5,5
2000	5,1	5,6	5,7
2002	6,3	5,9	5,8
2003	5,8	6,0	5,9
Andere corporaties Bijlmer			
1997	5,1	5,7	5,8
1998	6,4	7,1	6,1
1999	6,4	6,1	6,0
2000	6,2	6,2	6,1
2002	6,4	6,0	6,2
2003	5,9	5,9	6,0

Bron: bewonersenquête Bijlmermeer

- Huurders van Nieuw Amsterdam vellen een iets positiever oordeel over het onderhoud en de reactie op technische klachten van de verhuurder dan in voorgaande jaren. Het algemene onderhoud wordt daarentegen iets minder goed gewaardeerd. Het oordeel van de overige huurders in het vernieuwingsgebied is in 2003 minder goed dan voorgaande jaren, waardoor het verschil tussen de twee typen huurders afgenomen is.

Het woongenot van huurders van Nieuw Amsterdam hangt niet alleen af van de woning zelf, maar ook van de ondervonden overlast.

Tabel 9.1.3 Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	overlast door verkeerslawaaï	overlast door vliegtuiglawaaï	overlast van omwonenden
Nieuw Amsterdam			
1997	12	41	21
1998	18	47	24
1999	31	61	22
2000	20	45	21
2002	22	49	20
2003	16	33	18
Bijlmermeer overig			
1997	14	53	8
1998	20	51	17
1999	19	56	14
2000	14	43	17
2002	25	51	19
2003	7	38	20

Bron: bewonersenquête Bijlmermeer

- Huurders van Nieuw Amsterdam hebben in 2003 minder last van vliegtuiglawaaï dan in de jaren daarvoor. Verkeerslawaaï en overlast door omwonenden is daarentegen op hetzelfde niveau als in het verleden.
- Tussen huurders van Nieuw Amsterdam en de overige huurders in het vernieuwingsgebied bestaan nauwelijks verschillen. Alleen het niveau van verkeersoverlast lijkt bij de overige huurders lager dan bij huurders van Nieuw Amsterdam.

Tabel 9.1.4 Vervuiling en vandalisme in/ rond de woning (percentage 'komt vaak voor')

	Nieuw Amsterdam						Bijlmermeer overig					
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1997	1998	1999	2000	2002	2003
vernieling	56	57	65	49	54	52	35	26	31	45	37	54
brandstichting	16	20	20	12	11	10	4	16	-	9	5	4
vervuiling	66	69	54	61	69	61	39	50	43	62	58	67

Bron: bewonersenquête Bijlmermeer

- Het niveau van vernieling en vervuiling is bij huurders van Nieuw Amsterdam gelijk of lager dan bij de overige huurders in het vernieuwingsgebied. Brandstichting wordt daarentegen juist vaker gemeld.

Wat zijn de redenen voor huurders van een woning van Nieuw Amsterdam om te verhuizen? Worden deze bepaald door de woning of is dat misschien de buurt? Gegevens hierover worden gepresenteerd in de volgende tabel, waarbij de resultaten worden vergeleken met Bijlmerbewoners die niet in een woning van Nieuw Amsterdam wonen.

Tabel 9.1.5 Verhuisredenen (percentage huishoudens die (misschien) willen verhuizen)²⁵

(meerdere antwoorden mogelijk)	Nieuw Amsterdam						Bijlmermeer overig					
	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1997	1998	1999	2000	2002	2003
privé-omstandigheden	18	18	11	16	16	20	21	22	24	16	33	30
woning is niet naar wens	14	11	17	33	21	19	17	16	29	28	27	21
woning is te duur	21	44	33	19	10	9	8	16	-	13	12	18
medebewoners flat bevallen niet	6	8	6	11	10	4	13	7	6	6	-	3
vervuiling in en om de flat	17	27	21	13	10	12	8	7	12	13	6	12
vandalisme in en om de flat	10	26	21	13	10	6	4	4	-	6	-	12
buurt is niet naar wens	19	17	13	19	15	17	8	16	12	15	20	32
onveiligheid in de buurt	21	33	33	27	18	19	21	4	6	8	8	26
anders	24	17	21	19	22	19	29	47	24	26	12	23
weet niet	8	3	5	6	0	3	0	-	-	4	3	-

Bron: bewoners enquêtes

- Van de huurders van Nieuw Amsterdam geeft 48% (163 respondenten) aan misschien of zeker te willen verhuizen. Van de categorie overige huurders heeft 52% (28 respondenten) dezelfde verhuiscwens. De verhuisredenen verschillen sterk per jaar en gezien het geringe aantal respondenten kan geen duidelijk patroon worden waargenomen.

9.2 Exploitatie

Centraal in het tweede hoofddoel staat de exploitatie van Nieuw Amsterdam. Nieuw Amsterdam bezit vrijwel alle hoogbouw woningen in de Bijlmermeer. Problemen in deze wijk zijn daarom ook direct problemen voor de exploitatie van Nieuw Amsterdam. Doordat Nieuw Amsterdam met grootschalige leegstand te maken had, kampte de woningbouwcorporatie met grote exploitatietekorten. Daarom zijn de volgende doelen geformuleerd:

Noot 25 Omdat men meerdere redenen kon noemen waarom men wil verhuizen, tellen de percentages niet op tot 100%.

Het themadoel over de exploitatie van Nieuw Amsterdam luidt:

◆ **Nieuw Amsterdam wordt een structureel gezonde woningverhuurder.**

Dit themadoel is geconcretiseerd door de volgende subdoelen:

- mutatiegraad niet hoger dan het gemiddeld Amsterdams peil;
- aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen;
- daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999);
- instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.
- onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil;
- huurdering door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moethuur'

In de hier gepresenteerde gegevens van Nieuw Amsterdam zijn mutaties en leegstand door de sloop zo veel mogelijk buiten beschouwing gelaten. Toch is het niet voor alle items mogelijk geweest deze invloed uit te filteren.

- **Mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil.**
- **Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.**

Tabel 9.2.1 Volkshuisvestingsgegevens (percentages van het aantal woningen, op 31 december)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
alle Amsterdamse woningcorporaties	mutaties	-	8,2	-	11,3	10,2	7,9	-	5,6	6,4	6,0 ²⁶
Nieuw Amsterdam	mutaties	16,8	17,8	16,7	16,5	14,6	15,6	9,6	7,8	6,2 ²⁷	6,8
	verhuringen	14,2	20,7	17,1	17,3	13,5	16,4	10,2	8,2	8,3	8,2

Bron: Jaarrapportage Woonruimtebemiddeling 2002, WoningNet, 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties

- De mutaties als percentage van het totaal aantal woningen vertoont in de onderzoeksperiode een duidelijk dalende trend. De waarden van 2002 en 2003 liggen daarom rond het stedelijk gemiddelde.
- Het aantal verhuringen ligt sinds 1999 boven het aantal mutaties wat betekent dat de gemiddelde leegstand zou moeten afnemen.

- **Daling leegstand: niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwbouwwoningen naar 1%.**

Tot 1998 betrof de verbeterde woningvoorraad nog slechts een klein deel van de woningvoorraad, de gemiddelde leegstand van 1994 tot en met 1997 kan daarom worden gezien als de gemiddelde leegstand voor de niet verbeterde woningvoorraad. Na dat jaar is het aandeel verbeterde woningvoorraad steeds groter geworden. Vanaf 1997 kan de gemiddelde leegstand uitgesplitst worden naar wel- en niet verbeterde woningvoorraad, zodat het subdoel met betrekking tot de leegstand beter kan worden getoetst.

Noot 26 Voorlopige schatting

Noot 27 Dit cijfer is exclusief herhuisvesting. De mutaties inclusief herhuisvesting bedraagt 14,0%. Dit geldt ook voor 2003.

Tabel 9.2.2 Gemiddelde leegstand Nieuw Amsterdam naar wel/ niet verbeterde woningvoorraad (percentages van het aantal woningen, per 31 december)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Alle Amsterdamse woningcorporaties										
leegstand	-	-	-	1,3	0,7	0,6	-	1,1	0,5	-
Nieuw Amsterdam										
gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0	3,3	3,2	3,2	3,5	7,3	6,5
gemiddelde leegstand excl. renovatie leegstand	-	-	-	-	-	2,5	1,9	2,3	2,4	2,0
leegstand	7,0	5,1	4,3	2,8	3,5	2,7	3,4	3,7	10,8	-
gemiddelde leegstand niet verbeterde hoogbouwoningen exclusief renovatie	4,8	5,9	4,0	3,0	3,4	3,4	3,4	2,7	2,8	2,3
gemiddelde leegstand wel verbeterde hoogbouwoningen/ nieuwbouwoningen	-	-	-	1,3	0,9	1,1	1,7	1,2	1,1	0,9

Bron: Databank, Amsterdamse federatie van woningcorporaties, per 1-1-2003, Nieuw Amsterdam

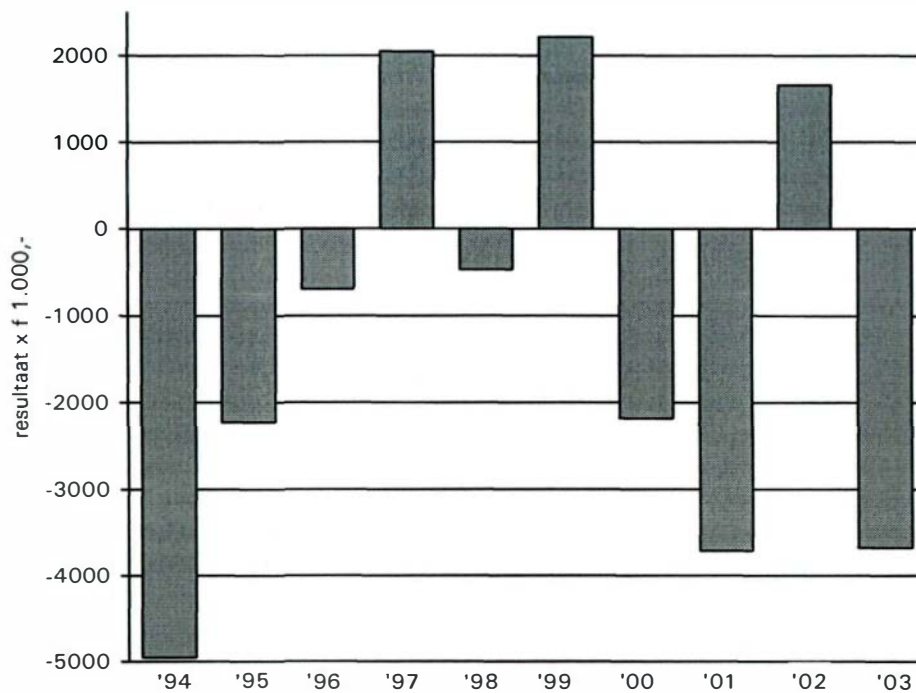
- De gemiddelde leegstand exclusief renovatie leegstand bedraagt 2,0%. Dit percentage ligt boven het stedelijk gemiddelde van 2002 dat op 0,5% ligt.
- Dit hoge leegstandspercentage wordt verklaard door de gemiddelde leegstand in de niet verbeterde hoogbouwoningen dat in 2003, 2,3% bedroeg. De gemiddelde leegstand in de reeds vernieuwde Bijlmermeer is daarentegen slechts 0,9%.

■ Instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.

Bij dit subdoel is niet aangegeven waar nu precies naar gekeken moet worden (inkomen, opleiding, etniciteit). Bovendien zijn gegevens over 'de vraag in de regio' lastig te vergaren. Om toch een indicatie te geven werd in voorgaande jaren het geboorteland van nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam weergegeven. Sinds de samenwerking met Patrimonium zijn deze cijfers niet meer beschikbaar. In de bijlage zijn de cijfers van voorgaande jaren nog terug te vinden.

Het tweede hoofddoel stelt expliciet dat het exploitatietekort tot nul teruggebracht moet zijn in 2009. In afbeelding 9.2.1 is het verloop van het bedrijfsresultaat te zien.

Afbeelding 9.2.1 Jaarresultaat (in 1000 euro's)

Bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

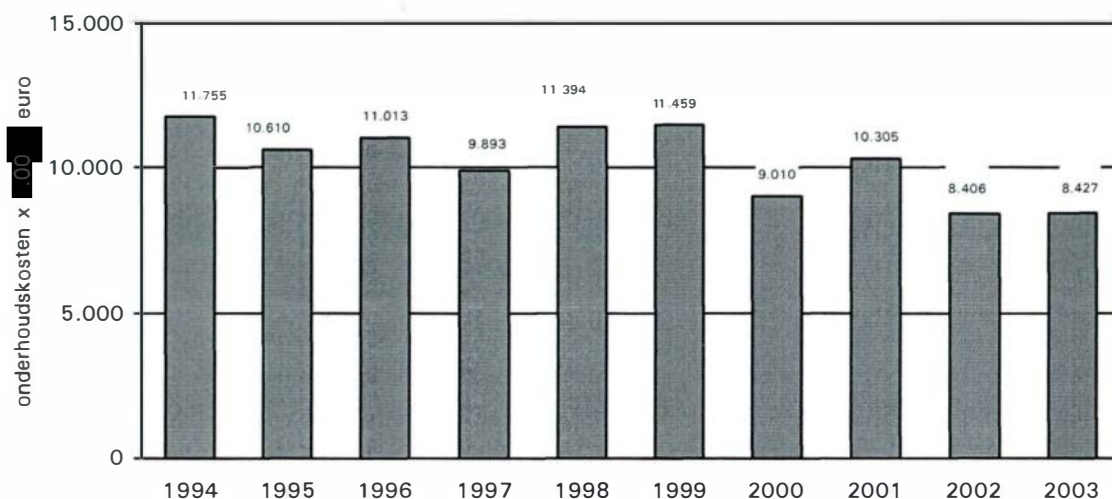
- Het jaarresultaat voor 2003 bedraagt -3.675,-. Nieuw Amsterdam heeft de positieve trend na enige pieken en dalen in de periode 1997/ 2001 helaas niet voort kunnen zetten.

Anders dan in andere cijfers van Nieuw Amsterdam die in deze monitor worden gepresenteerd, komen de kosten (leegstand door sloop, nieuwbouw, renovatie) en baten (subsidies, verkoop woningen) van de vernieuwingsoperatie in deze cijfers wel tot uitdrukking.

■ Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil

Bij de onderhoudskosten zijn de sloop- en renovatieactiviteiten niet opgenomen.

Afbeelding 9.2.2 Totaal onderhoudskosten (in 1000 euro's)

Bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

De onderhoudsuitgaven van Nieuw Amsterdam zijn in 2002 sinds 1994 ruim 28% gedaald. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de onderhoudskosten zelfs 35% gedaald²⁸. Dit resultaat wordt echter vertekend door het achterwege blijven van onderhoudswerkzaamheden aan flats die genomineerd zijn voor sloop of renovatie.

Tabel 9.2.3 Totale onderhoudsuitgaven als percentage van de huren en vergoedingen

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Nieuw Amsterdam	24	21	21	18	22	23	17	21	16	16
Gezamenlijke Amsterdamse woningbouwcorporaties	-	22	18	18	18	19	-	-	-	-

Bron: Jaarverslagen Nieuw Amsterdam en Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen, Stedelijke Woningdienst

- De onderhoudsuitgaven als percentage van huren en vergoedingen is in de onderzoeksperiode aan fluctuatie onderhevig. In de laatste twee onderzoeksjaren wordt echter een niveau gehaald dat onder het stedelijk gemiddelde ligt.

■ **Inkomstenderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moethuur'.**

Tabel 9.2.4 Inkomstenderving door niet meer te innen huur (percentage v/d huren en vergoedingen (tot 1999 als percentage van de moethuur²⁹))

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
vertrokken huurders	11,9	11,8	8,2	9,3	8,9	9,7	■	10,2	7,3	■

Bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam

Noot 28 Consumentenprijsindex CBS 1-1-95 tot 1-1-03; 23,0%. Bron: www.cbs.nl/cijfers/

Noot 29 Moethuur is opgebouwd uit huren + vergoedingen + individuele huursubsidie.

In de tweede saneringsaanvraag (1995) bleek dat 8 à 10% van de huurders van Nieuw Amsterdam bij de deurwaarder liep. Jaarlijks werden ca 300 woningen ontruimd en liep Nieuw Amsterdam 2,5 miljoen gulden mis (dat was 2,1% van de totale huurinkomsten (moethuur)) omdat de vertrokken huurders hun rekeningen niet meer betaalden. In Tabel 9.2.5 wordt het openstaande bedrag weergegeven dat vertrokken huurders nog schuldig zijn aan Nieuw Amsterdam als percentage van de moethuur in een betaald jaar. Vanaf 2001 is dit percentage alleen berekend op basis van huren en vergoedingen. Dit openstaande bedrag wordt echter niet jaarlijks afgeboekt zodat een openstaand bedrag niets zegt over de prestaties in een bepaald jaar. In de toekomst zal in plaats van dit openstaande bedrag de jaarlijkse aanwas als uitgangspunt genomen worden. Dit getal geeft een beter beeld van de effectiviteit van de aanpak van wanbetalers.

Tabel 9.2.5 Huurachterstand³⁰ Nieuw Amsterdam en alle Amsterdamse woningcorporaties (percentage van huren en vergoedingen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
huurachterstand Nieuw Amsterdam	4,1	3,5	2,6	2,5	2,2	4,0	2,1	1,9	2,0	2,1
huurachterstand alle woningbouwcorporaties	1,9	2,1	1,6	1,5	1,2	1,3	-	-	-	-

Bron: Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen

- Uit tabel 9.2.6 blijkt dat het nog openstaande bedrag op zittende huurders in 2003 ca 2% bedraagt. Dit is hoger dan het stedelijke cijfer wat betekent dat huurders in het vernieuwingsgebied een minder goede betalingsdiscipline kennen dan de gemiddelde stadsbewoner.

In de onderstaande tabel worden de kosten als gevolg van leegstand weergegeven.

Tabel 9.2.6 Huurderving netto huur uitgesplitst naar projectleegstand en exploitatie: de kosten van leegstand (in 1000 euro's)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
projecten	55	1.385	1.495	1.522	776	353	1.812	1.708
exploitatie	1.739	1.446	1.251	1.538	1.321	1.207	918	756
totaal	1.794	2.832	2.746	3.061	2.097	1.560	2.730	2.465

Bron: Nieuw Amsterdam

- De kosten van huurderving door leegstand zijn aan fluctuatie onderhevig. Blijft leegstand als gevolg van de vernieuwingsoperatie buiten beschouwing dan vertoont de onderzoeksperiode een duidelijk dalende trend.

Noot 30 'Onder huurachterstand wordt verstaan de balanspost huurdebiteuren (zittende bewoners). Een eventuele voorziening voor huurdebiteuren is hierop niet in mindering gebracht. Huurachterstand wordt uitgedrukt in een percentage van de som van huren en vergoedingen voor leveringen en diensten, zonder aftrek van de derving van huren en vergoedingen' (uit Kengetallen 1992-1996 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen).

9.3 Conclusies Nieuw Amsterdam

Conclusies Klanttevredenheid

- Tevredenheid over wonen bij Nieuw Amsterdam is niet lager dan bij andere huishoudens in de Bijlmermeer.
- Huurders bij Nieuw Amsterdam zijn in de onderzoeksperiode minder tevreden over het wonen dan de overige huurders.
Ten aanzien van de verschillende aspecten van het wonen lijken er echter geen verschillen tussen beide typen huurders.
- Huurders van Nieuw Amsterdam zijn tevreden over hun woongenot.
- Tussen huurders van Nieuw Amsterdam en huurders van de overige corporaties bestaan nauwelijks verschillen in het gemiddeld rapportcijfer dat zij aan hun verhuurder toekennen. Ook overlast door vliegtuigen en omwonenden is bij beide type huurders vergelijkbaar. Verkeerslawaaï en brandstichting wordt echter door huurders van Nieuw Amsterdam vaker gemeld. De sterke overeenkomsten tussen beide typen huurders vertaalt zich in een vergelijkbaar grote verhuïswens. Ongeveer de helft van beide typen huurders geeft aan zeker of misschien te willen verhuïzen.

Conclusies Exploitatie

- Mutatiegraad niet hoger dan het gemiddeld Amsterdams peil.
- De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam is in de onderzoeksperiode gedaald en ligt in 2003 nog maar iets boven het stedelijk gemiddelde.
- Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.
- Het aantal verhuringen is in de onderzoeksperiode in de meeste jaren hoger dan in het aantal mutaties. Omdat meer verhuringen dan verhuizingen impliceert dat de gemiddelde leegstand zou moeten afnemen is dit subdoel dus gehaald.
- Daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1%).
- De gemiddelde leegstand niet verbeterde hoogbouwwoonings ligt met 2,3% onder de grens van 2,5% waardoor het subdoel gehaald is. De gemiddelde leegstand wel verbeterde hoogbouwwoonings zit met 0,9% onder het streefniveau van 1% waardoor het subdoel gehaald is.
- Instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.
- Dit doel is met ingang van 2000 moeilijk meetbaar geworden. Afgaand op het demografische/ etnografische profiel van de Bijlmermeer uit hoofdstuk 3 blijkt echter dat het vernieuwingsgebied een beeld vertoont dat steeds meer afwijkt van die van Amsterdam. Aangezien Nieuw Amsterdam het grootste deel van de woningvoorraad bezit lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat dit subdoel nog niet gehaald is.
- Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil.
- De gemiddelde onderhoudsuitgaven liggen rond het Amsterdamse gemiddelde.
- Huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moethuur'.
- Gekeken moet worden naar definitie subdoel. Het nog openstaande bedrag zegt weinig over de voortgang in een bepaald jaar. In de toekomst wordt de jaarlijkse aanwas van de openstaande schuld hiervoor bekeken.

- ◆ Nieuw Amsterdam wordt een structureel gezonde woningverhuurder.
- De financiële situatie van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 verbeterd, maar kent een grillig verloop. Na een positief resultaat in 2002 laat 2003 helaas een negatief resultaat zien. De onderhoudskosten als percentage van de huren en vergoedingen zijn sterk gedaald en onder het stadsgemiddelde gekomen.
- De mutatiecijfers voor de woningstichting zijn eveneens een stuk lager dan de voorgaande jaren en liggen onder het percentage verhuringen. Dit verschil zou normaliter moeten resulteren in minder leegstand. De voorgaande cijfers lijken deze aanname te bevestigen.

10 Conclusies

In 1992 is in de Bijlmermeer een omvangrijke vernieuwingsoperatie gestart die zal voortduren tot het jaar 2009. In de afspraken die over de vernieuwingsoperatie zijn gemaakt, werd bepaald dat de voortgang van de vernieuwing vastgelegd moet worden in een jaarlijkse monitor. In een zogenaamd 'Programma van Eisen' zijn doelen, subdoelen en ijkpunten uit nota's die betrekking hebben op het vernieuwingsgebied in de Bijlmermeer gerangschikt en zoveel mogelijk omgezet in meetbare termen, die jaarlijks op hun voortgang onderzocht worden. Deze meetbare termen hebben betrekking op het vernieuwingsgebied in het algemeen en op woningstichting Nieuw Amsterdam in het bijzonder.

De vernieuwingsoperatie beoogt van de Bijlmermeer een wijk te maken die in veel opzichten vergelijkbaar is met het Amsterdamse gemiddelde. Om die reden wordt in de monitor de voortgang in het vernieuwingsgebied middels een tweevoudige vergelijking vastgesteld. Enerzijds worden de veranderingen in de Bijlmermeer in de tijd onderzocht; anderzijds wordt de ontwikkelingen van het verschil tussen de Bijlmermeer en de hele stad gemeten.

Door de diversiteit aan doelen zijn verschillende typen gegevens verzameld. Zo is er onder meer gebruik gemaakt van bevolkingscijfers, krantenberichten en politiemateriaal.

Een belangrijk deel van de Bijlmermonitor bestaat uit een bewonersenquête, die speciaal voor de monitor wordt gehouden. De resultaten daarvan worden vergeleken met cijfers uit de Leefbaarheidsmonitor van Amsterdam.

Sinds 2001 wordt echter voor de Leefbaarheidsmonitor Amsterdam gebruik gemaakt van de zogenaamde GSB-vragenlijst. Hierdoor zijn verschillende vragen die in het verleden in Amsterdam gesteld werden, komen te vervallen. Om in het vernieuwingsgebied de ontwikkelingen te kunnen blijven beschrijven is er voor gekozen daar door te gaan met de oude vragenlijst. Dit heeft tot gevolg dat bij verschillende onderwerpen geen recente vergelijking mogelijk is tussen het vernieuwingsgebied en Amsterdam als geheel. In die gevallen is er voor gekozen met gegevens te werken van de laatste Leefbaarheidsmonitor Amsterdam, die nog gebaseerd is op de oude vragenlijst. In de praktijk komt het er dan op neer dat het resultaat van het vernieuwingsgebied van 2003 soms vergeleken wordt met het resultaat van de stad van 1999³¹.

Sinds de vorige meting (2002) wordt binnen de bewonersenquête onderscheid gemaakt tussen het gehele vernieuwingsgebied en de 'vernieuwde Bijlmermeer'. Met dit laatste wordt dat deel van het vernieuwingsgebied bedoeld dat ofwel bestaat uit nieuwbouw of uit gerenoveerde bouw dat opgeleverd is in het kader van de vernieuwingsoperatie. In dit samenvattende hoofdstuk wordt niet expliciet op dit onderscheid ingegaan. Enerzijds omdat bij de doelen dit onderscheid niet is aangegeven, anderzijds omdat in vrijwel alle gevallen de vernieuwde Bijlmermeer zich in positieve zin van het gemid-

Noot 31 Omdat bij veel van de (sub)doelstellingen het stadsgemiddelde als einddoel is geformuleerd kan dat problematisch zijn. Een daling van bijvoorbeeld de waardering van de Bijlmerbewoner voor zijn buurt is pas dan een verslechtering van de situatie wanneer er zich in de stad geen vergelijkbare trend heeft voorgedaan.

delde van het vernieuwingsgebied onderscheidt. Voor de beschrijving van de verschillen wordt de lezer naar de hoofdtekst van deze rapportage verwezen. Vanaf 2003 verschijnt de Bijlmermonitor nog slechts tweejaarlijks. De volgende rapportage zal daarom het meetjaar 2005 beschrijven.

10.1 Samenvatting conclusies in hoofdlijnen

Wonen en leven in het vernieuwingsgebied

Binnen de vernieuwingsoperatie zijn twee hoofddoelen geformuleerd. Het eerste hoofddoel luidt:

Hoofddoel ❶ De Bijlmermeer is in 2009 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.

Het jaar 2002 liet een sterke verbetering zien op een groot aantal punten. Dit jaar (2003) wordt dit positieve beeld slechts ten dele vastgehouden. Geconstateerd kan worden dat in 2002 een grote stap voorwaarts is gemaakt met daarbij in 2003 wat kleine stapjes terug.

Voor een aantal thema's geldt echter dan de ontwikkelingen in de onderzoeksperiode goed verlopen zijn:

- Bewoners van het vernieuwingsgebied zijn tevreden over hun fysieke woonomgeving. Ze geven minder vaak dan gemiddeld in Amsterdam aan dat er sprake is van verloedering, en zijn vaker tevreden over het onderhoud van de openbare ruimte.
- Het vertrouwen dat de buurt in de toekomst verbetert, is bovendien in vergelijking tot de stad opvallend hoog. Dit geldt ook voor het percentage van de inwoners dat van mening is dat de buurt in het verleden erop vooruit is gegaan.
- Hoewel de gehechtheid en het gevoel van medeverantwoording iets lager liggen dan in Amsterdam als geheel lijkt er wel sprake van een afname van de verhuiscens in de richting van het Amsterdamse niveau. Dit kan worden opgevat als een indicatie voor een grotere tevredenheid met de buurt dan in het verleden.
- De verkeersveiligheid in het vernieuwingsgebied is al jaren beter dan in de rest van Amsterdam. Niet alleen ligt de waardering van de bewoners hoger maar tonen ook de registratiecijfers van de politie aan dat de verkeersveiligheid in stedelijk perspectief ronduit goed te noemen is.
- De sociaal/ economische positie van de bewoners van het vernieuwingsgebied is in de onderzoeksperiode duidelijk verbeterd. Het percentage werklozen is net als het percentage moeilijk bemiddelbare werkzoekenden sterk afgenomen. Tegelijkertijd is de inkomenspositie juist verbeterd.
- De onderwijssituatie is in het vernieuwingsgebied al gedurende de hele onderzoeksperiode bevredigend. De scores van de basisscholen liggen rond het gemiddelde van de stad terwijl het voortgezet onderwijs soms boven het stadsniveau presteert. De situatie in het voortgezet onderwijs in de Bijlmermeer strookt echter niet met het hoge Cito-toetsgemiddelde. Relatief veel leerlingen in de Bijlmermeer zitten op het VBO en weinig op de hogere onderwijsvormen. Mogelijk kiezen leerlingen in de Bijlmermeer een (te) laag schooltype. Dit kan ook de hoge slaagpercentages en lage tussentijdse schooluitval verklaren. De aandacht in de aanpak van het onderwijs in de Bijlmermeer zou daarom ook op de schoolkeuze moeten liggen.

Enkele vernieuwingsthema's vertonen in 2003 te weinig ontwikkeling om in 2009 aan de doelstellingen te kunnen voldoen:

- Het aantal personen als percentage van het totaal aantal huishoudens dat jaarlijks verhuist uit het vernieuwingsgebied ligt gemiddeld genomen hoger dan in Amsterdam.
- Gevoelens van onveiligheid zijn weliswaar gedaald maar het tempo waarin dat heeft plaatsgevonden ligt te laag om in 2009 het doel te bereiken.
- Afgaand op de vergelijking van het gemiddeld aantal reacties op woning-advertenties in het vernieuwingsgebied met de stad Amsterdam kan geconcludeerd worden de Bijlmermeer niet populairder is geworden voor woningzoekenden en beduidend minder in trek is dan de rest van Amsterdam.
- Het oordeel van Bijlmerbewoners over de eigen buurt is weliswaar positiever geworden in de onderzoeksperiode maar de waargenomen trend vertoont te weinig ontwikkeling om voor 2009 het Amsterdams niveau te evenaren.

Op een aantal punten is er nauwelijks ontwikkeling geboekt of is er zelfs sprake van een verslechtering.

- De kwaliteit van de sociale woonomgeving is in de onderzoeksperiode nauwelijks verbeterd.
- In het vernieuwingsgebied wordt ongeveer 25% vaker aangifte gedaan van strafbare feiten dan gemiddeld in de politieregio. Straatroof en overvallen zijn daarbij oververtegenwoordigd. Overigens is er wel sprake van een sterke daling in het aantal aangiftes in het laatste onderzoeksjaar.
- De jeugdcriminaliteit is in vergelijking met het stedelijk beeld relatief verslechterd. Bovendien worden jeugdigen in het vernieuwingsgebied vaker aangehouden voor straatroof en winkeldiefstal dan gemiddeld in Amsterdam.
- Drugsoverlast wordt door bijna de helft van de inwoners gezien als een verschijnsel dat vaak voorkomt. Dit percentage ligt drie keer hoger dan het stedelijk gemiddelde en is in de onderzoeksperiode nauwelijks gedaald.
- Het imago van de Bijlmermeer in de pers is in de onderzoeksperiode verslechterd. Het aantal negatieve artikelen is toegenomen en er wordt steeds vaker geschreven over criminaliteit en onveiligheid. Het is overigens belangrijk te vermelden dat het imago van het vernieuwingsgebied gemeten is met behulp van krantenartikelen die op de gehele Bijlmermeer betrekking hebben. Gebeurtenissen in de Bijlmermeer die buiten het vernieuwingsgebied hebben plaatsgevonden kunnen zodoende het beeld verkleuren.

Woningstichting Nieuw Amsterdam

Het tweede hoofddoel dat binnen de vernieuwingsoperatie geformuleerd is luidt:

Hoofddoel 2 Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2009 het exploitatietekort tot nul teruggebracht'

Het tweede hoofddoel leek al in de voorgaande jaren bereikt te zijn. Ook voor de overige themadoelen zijn de ontwikkelingen positief te noemen. Nieuw Amsterdam heeft over de gehele linie in 2003 goede vooruitgang geboekt. Weliswaar is de klanttevredenheid nog niet op alle punten op het gewenste niveau maar de ontwikkelingen gaan snel genoeg om in 2009 aan de doelstellingen te kunnen voldoen. Bij de exploitatie van Nieuw Amsterdam worden vergelijkbare resultaten geboekt. Het aantal mutaties is afgenomen terwijl de leegstand voor zowel de oude hoogbouw als de reeds vernieuwde woningen op het streefniveau zit. Kosten voor onderhoud liggen bovendien beneden het

stedelijk gemiddelde.

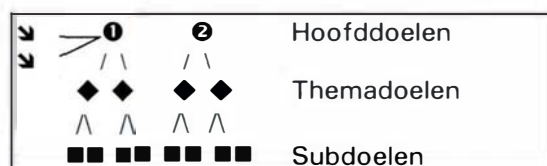
10.2 De ontwikkelingen in detail

In paragraaf 10.1 is de voortgang in het vernieuwingsgebied in grote lijnen in kaart gebracht door doelen te rangschikken op basis van de mate waarin de voortgang al dan niet voldoende was. In deze paragraaf zal per *vernieuwings-thema* worden nagegaan waar de sterkere en zwakkere punten liggen. De thema's zijn: doorstroom bewoners en imago, woning en woonomgeving, veiligheid, werk en scholing. Deze themadoelen zijn onderverdeeld in subdoelen die direct meetbaar zijn. Per subdoel wordt bovendien nauwkeurig aangegeven wat de voortgang is.

Hoofddoelen, themadoelen en subdoelen staan met elkaar in een hiërarchisch verband. Ter verduidelijking van deze structuur zal in de tekst met symbolen worden gewerkt die als volgt gelezen moeten worden:

- ❶ Hoofddoel.
- ◆ Themadoel.
- Subdoel.
- ↘ Conclusies met betrekking tot dat doel, die in de hoofdtekst zijn getrokken.
- Belangrijke conclusies die niet direct met één van de subdoelen te maken hebben maar wel met de hoofddoelen, zullen ook worden aangehaald.

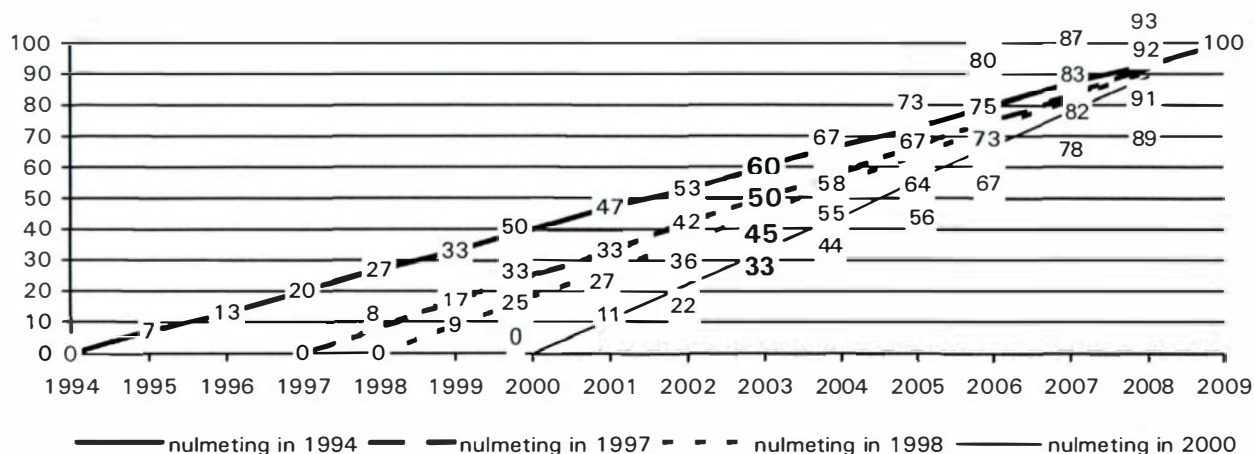
Afbeelding 10.2.1 Hiërarchische structuur van de vernieuwingsdoelen

- 📎 Doelbereikingspercentages. Deze percentages geven aan in hoeverre het gestelde doel bereikt is, ten opzichte van de eerste meting. Deze eerste meting is meestal 1994 of 1997. In het eerste meetjaar wordt het voortgangsperscentage op nul gesteld. Als een doel volledig is bereikt, is het voortgangsperscentage 100%. Als het doel in 2003 nog even ver weg is als in het eerste gemeten jaar, is het voortgangsperscentage dus nog steeds 0%. De percentages moeten slechts als indicatoren worden gelezen.

Voor deze monitor is er van uitgegaan dat elk doel in 2009, aan het einde van de vernieuwing, gehaald moet zijn. Afhankelijk van het eerste meetjaar is dan een tijdschema op te stellen waarin te zien is in welk jaar de voortgangsperscentages welk niveau bereikt moeten hebben. In de volgende afbeelding zijn de vier veelvoorkomende tijdschema's afgebeeld.

Afbeelding 10.2.2 Tijdschema's voortgangpercentages t.o.v. 1994, 1997, 1998 en 2000

Als een doel in 2009 bereikt dient te zijn, en de nulmeting was in 1997 dan zou in 2003 50% van het doel bereikt moeten zijn. Als de nulmeting in 1994 ligt, is het streefvoortgangpercentage in 2003 60%.

10.3 Bevolking

Voor een beter begrip van de ontwikkelingen in het vernieuwingsgebied wordt in de Bijlmer Monitor ook stil gestaan bij de bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer in vergelijking met die in de rest van de stad.

- Het aantal woningen is sinds 1994 gedaald. 2003 laat echter weer een lichte toename zien ten opzichte van 2002.
- Het percentage woningen in bezit van particulieren is gestegen van ongeveer een kwart naar eenderde van het totaal aantal huizen.
- Het aantal inwoners in de Bijlmermeer is sinds 1994 ruim 10% gedaald, terwijl in de rest van de stad het aantal inwoners na 1997 weer is gestegen.
- In de Bijlmermeer wonen relatief veel kinderen en jongeren (tot 24 jaar) en weinig ouderen. Dit verschil is de laatste jaren verder toegenomen.
- In de Bijlmermeer heeft slechts een vijfde van de bevolking een Nederlandse achtergrond. Er wonen in verhouding tot de rest van de stad veel Surinamers, Antillianen en mensen uit diverse niet-geïndustrialiseerde landen, maar relatief weinig Turken en Marokkanen. Deze verschillen tussen de Bijlmermeer en de rest van de stad zijn sinds 1994 iets toegenomen.
- Ook de verhouding tussen de verschillende typen huishoudens in de Bijlmermeer verschilt duidelijk van de situatie in de rest van de stad. In de Bijlmermeer wonen relatief veel éénuoudergezinnen met inwonende kinderen. Er wonen in vergelijking met de rest van Amsterdam weinig alleenwonenden en (echt)paren zonder inwonende kinderen. Deze geconstateerde afwijkingen van de Bijlmermeer ten opzichte van de rest van de stad zijn sinds 1994 alleen maar toegenomen.

10.4 Ontwikkelingen rond de vernieuwings thema's in de Bijlmermeer

Hoofddoel ①

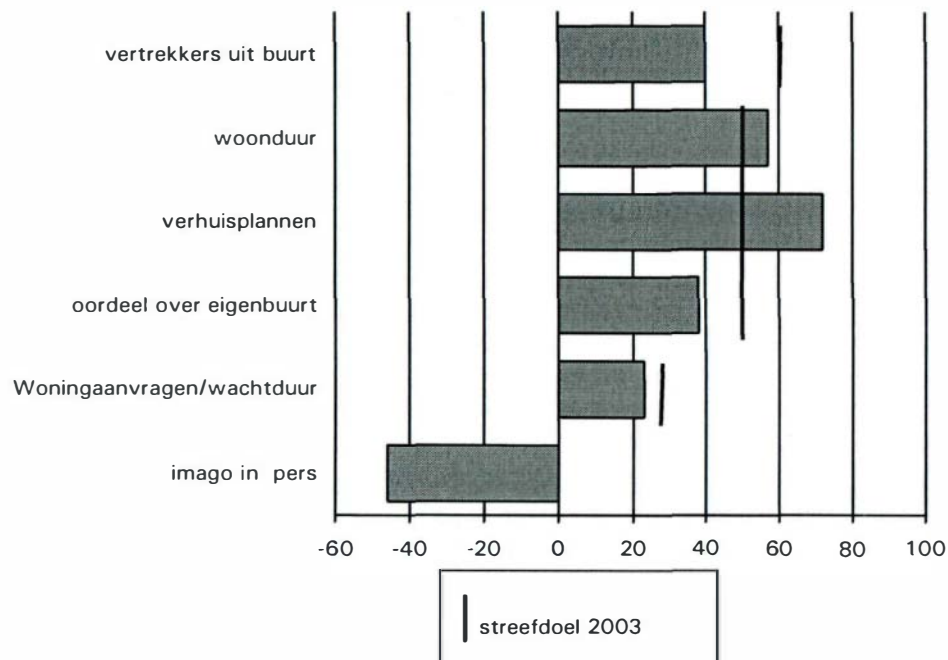
De Bijlmermeer is in 2009 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.

Doorstroom inwoners en imago

- **De woontijd in de Bijlmer wordt minstens even lang als de woontijd in een gemiddelde Amsterdamse buurt.**
 - De gemiddelde woontijd is in 2003 in het vernieuwingsgebied korter dan die van de stad in 1999. Het is echter goed denkbaar dat de vernieuwingsoperatie, met de daarbij gepaard gaande gedwongen verhuizingen, negatief van invloed is op de gemiddelde woontijd.
 - 📊 voortgang = 57%
- **Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer wordt hooguit even groot als het aantal vertrekkers uit een gemiddelde Amsterdamse buurt.**
 - Het gemiddeld aantal vertrekkers als percentage van het totaal aantal bewoners ligt in het vernieuwingsgebied aanzienlijk hoger dan in de rest van de stad. De aanvankelijke daling van de voorgaande jaren is in 2003 grotendeels te niet gedaan. Ook hier moet echter rekening worden gehouden met de effecten van gedwongen verhuizingen.
 - 📊 voortgang = 40%
- **Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer wordt hooguit even groot als het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.**
 - Het percentage huishoudens dat van plan is te verhuizen vertoont in de onderzoeksperiode een dalende trend en ligt nog iets boven het stedelijk gemiddeld van 1999.
 - 📊 voortgang = 72%
- **Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is even hoog als, of hoger dan, dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.**
 - Het gemiddelde aantal reacties op woningen in het vernieuwingsgebied ligt lager dan in de rest van Amsterdam. Ook de gemiddelde wachttijd van de nieuwe huurders is geringer dan bij woningen elders in de stad. De geconstateerde groei in het aantal woningaanvragen in het vernieuwingsgebied heeft geen effect op het relatieve verschil met Amsterdam omdat ook daar sprake is van een groei in het aantal reacties op woningadvertenties.
 - 📊 voortgang gemiddeld aantal woningaanvragen (reacties Woningnet) = 0%
 - 📊 voortgang gemiddeld aantal wachttijden van nieuwe huurders = 45%
 - 📊 voortgang samen = 23%
- **Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt wordt minstens even positief als het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.**
 - Afgaand op het gemiddeld aantal positieve reacties van respondenten op stellingen die betrekking hebben op de eigen buurt valt in de onderzoeksperiode een stijgende trend waar te nemen. De huidige voortgang is echter te gering om in 2009 het subdoel te behalen.
 - 📊 voortgang = 38%

- **Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer wordt minstens even positief als hun oordeel over andere (bekende) buurten.**
- Dit doel valt niet meer te meten omdat de corresponderende vraag in de Leefbaarheidsmonitor Amsterdam geschrapt is.
- **De beeldvorming over de Bijlmermeer in de pers wordt minder negatief.**
- De beeldvorming in de pers is in de onderzoeksperiode verslechterd. Niet alleen is de toon vaker negatief ook worden meer artikelen gewijd aan criminaliteit en onveiligheid.
- 📎 voortgang = -46%

Figuur 10.4.1 Voortgangpercentage themadoel doorstroom bewoners en imago

Conclusies doorstroom inwoners en imago

De meetbare doelen liggen in 2003 deels op schema, deels niet. Vooral het imago in de pers baart zorgen

Woning en woonomgeving

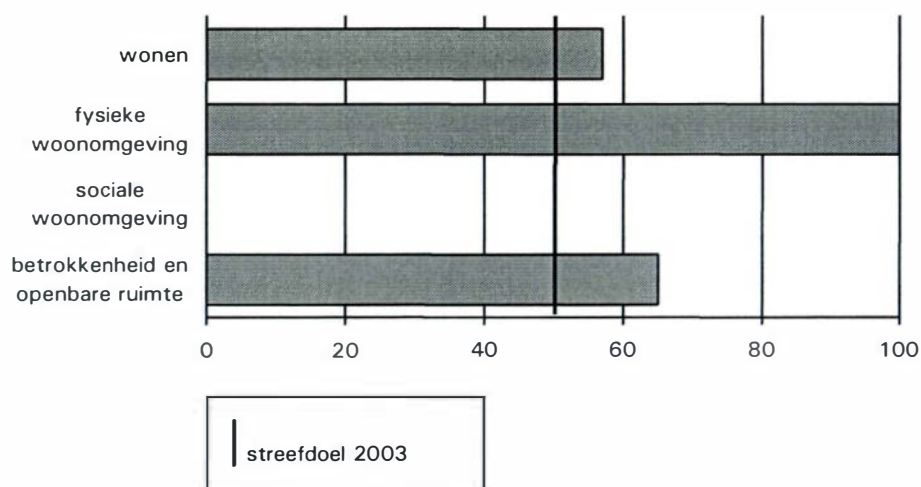
- **Tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer gelijk aan, of hoger dan, gemiddelde in Amsterdam.**
- Het gemiddeld rapportcijfer dat de bewoners van het vernieuwingsgebied toekennen aan het woon- en leefklimaat ligt in het vernieuwingsgebied lager dan in de stad. Ondanks het feit dat de aanvankelijke verslechtering van het gemiddeld rapportcijfer in de beginperiode van het onderzoek in de laatste jaren is omgebogen tot een gemiddelde score die boven de waarden van 1997 liggen, is het verschil met de stad slechts in lichte mate verminderd. De algemene woontevredenheid is echter in de onderzoeksperiode licht gestegen terwijl gelijktijdig het stedelijk gemiddelde gedaald is.
- 📎 voortgang = 57%

- **De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de fysieke woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.**
 - De tevredenheid met de fysieke woonomgeving in het vernieuwingsgebied ligt in 2003 op het niveau van de stad. Vooral de waardering voor de buurtvoorzieningen is in het vernieuwingsgebied goed te noemen. Verder is men in het vernieuwingsgebied meer tevreden met parkeermogelijkheden en groenvoorzieningen dan elders in de stad. Straatverlichting en glas- en papierbakken worden daarentegen minder goed gewaardeerd dan gemiddeld in Amsterdam.
 - 📎 voortgang = 100%

- **De tevredenheid van de Bijlmerbewoners met de sociale woonomgeving is even hoog als het Amsterdamse gemiddelde.**
 - Hoewel de tevredenheid met de sociale woonomgeving in het vernieuwingsgebied licht gestegen is, is het verschil met Amsterdam niet afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de tevredenheid met de sociale woonomgeving in de onderzoeksperiode in de stad eveneens is toegenomen.
 - 📎 voortgang = 0%

- **Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi) openbare ruimte.**
 - De buurtgehechtheid en het medeverantwoordelijkheidsgevoel is in het vernieuwingsgebied iets lager dan het stedelijk gemiddelde. De waardering voor het onderhoud van de openbare ruimte verschilt daarentegen nauwelijks meer van Amsterdam. Bovendien is men er in het vernieuwingsgebied vaker dan in de stad als geheel van overtuigd dat de ontwikkeling van het onderhoud van de openbare ruimte er op vooruit is gegaan.
 - 📎 voortgang = 65%

Figuur 10.4.2 Voortgangpercentage themadoel woning en woonomgeving

Conclusies woning en woonomgeving

Het oordeel over de fysieke woonomgeving en de betrokkenheid bij en het oordeel over de openbare ruimte kan zich meten aan het niveau van Amsterdam. De sociale woonomgeving die in de Bijlmermonitor van 2002 op Amsterdams niveau is gekomen vertoont dit jaar echter een terugval.

Deze terugval wordt grotendeels verklaard door ontwikkelingen in de stad. In 2002 werd de sociale kwaliteit in Amsterdam opvallend laag beoordeeld, in 2003 juist opvallend goed.

Veiligheid

◆ **De totale veiligheidssituatie in de Bijlmermeer komt minstens op het niveau van het Amsterdams gemiddelde**

■ **Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot het Amsterdamse gemiddelde, of lager.**

- Dit subdoel is niet gehaald. Afgaand op het aantal aangiftes per 1000 inwoners in het vernieuwingsgebied blijkt dat de veiligheidssituatie zich in negatieve zin onderscheidt van het stedelijk gemiddelde. Niet alleen worden er relatief veel meer aangiftes gedaan ook springen enkele delictsoorten in het oog, waar een grote dreiging vanuit gaat. Straatroof en overvallen worden wel drie keer vaker aangegeven dan gemiddeld in de regio Amsterdam-Amstelland.

📎 voortgang = 10%

■ **Bewoners van de Bijlmermeer voelen zich even veilig als, of veiliger dan, de gemiddelde Amsterdammer in de openbare ruimte in de flat en in de buurt.**

- Afgaand op de gevoelens van onveiligheid 's avonds en overdag op straat moet geconstateerd worden dat het vernieuwingsgebied zich in negatieve zin van het stadsgemiddelde onderscheidt. Hoewel gevoelens van onveiligheid overdag op straat in de onderzoeksperiode nauwelijks afgenomen zijn, voelen de inwoners van het vernieuwingsgebied zich 's avonds wel minder bang dan in 1997.

📎 voortgang veiligheid op straat = 35%

■ **De verkeersveiligheid en het gevoel van verkeersveiligheid zijn hoger dan, of op gelijk niveau als, in Amsterdam.**

- De verkeersveiligheid is in het vernieuwingsgebied beter dan elders in de stad. Niet alleen blijkt dit uit de bewonersenquête maar ook registratiegegevens van de politie tonen dit aan.

📎 voortgang = 100%

■ **Afname van vervuiling en vandalisme tot het gemiddelde Amsterdamse niveau.**

- De bewonersenquête laat zien dat bewoners van het vernieuwingsgebied hun buurt niet meer verloederd vinden dan de gemiddelde inwoner van Amsterdam.

📎 voortgang = 100%

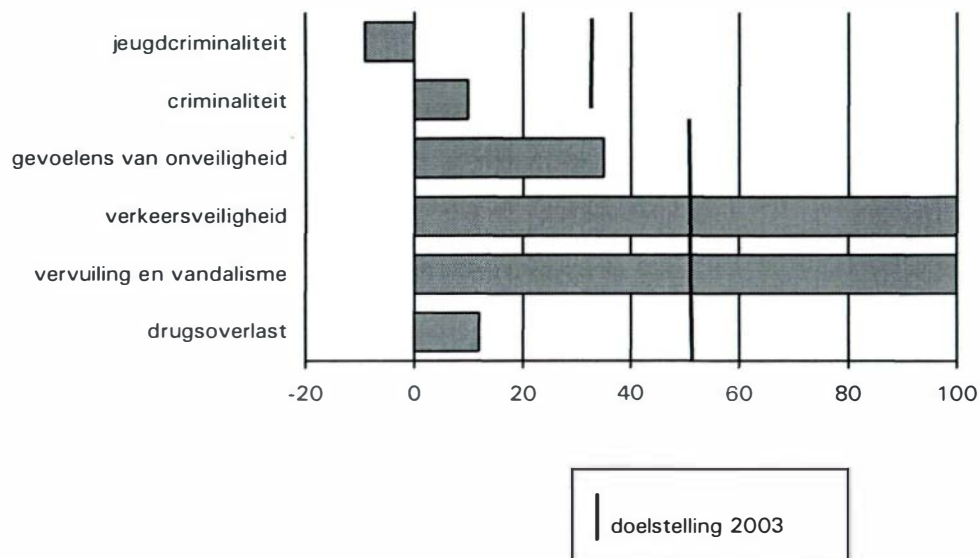
■ **De drugsoverlast is net zo groot of minder groot dan in geheel Amsterdam.**

- De drugsoverlast in het vernieuwingsgebied is niet gedaald in de onderzoeksperiode en ligt drie keer hoger dan elders in de stad. Dankzij een stijging van de drugsoverlast elders in de stad is het relatieve verschil licht gedaald waardoor er toch nog sprake is van een kleine voortgang.

📎 voortgang = 12%

- **De jeugdcriminaliteit daalt tot het Amsterdamse gemiddelde.**
- Het aantal aangehouden jongeren is in het vernieuwingsgebied hoger dan in de rest van de stad. Met name straatroof en winkeldiefstal worden vaak gemeld. In de afgelopen vijf jaar lijkt de jeugdcriminaliteit niet af te nemen.
- 🔑 voortgang = -9%

Figuur 10.4.3 Voortgangpercentage van themadoel veiligheid

Conclusie veiligheid

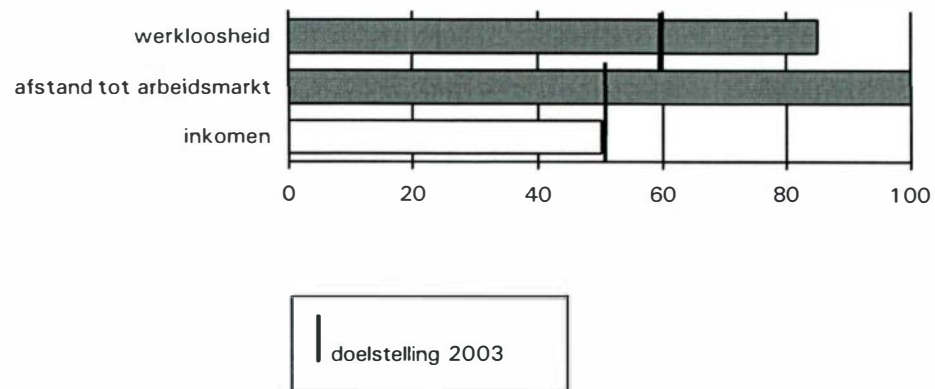
Ten aanzien van vervuiling en verkeersveiligheid zijn goede resultaten behaald. Ook ten aanzien van onveiligheidsgevoelens is voortgang geboekt, hoewel te weinig om in 2009 de doelstelling te halen. Criminaliteit, jeugdcriminaliteit en drugsoverlast lijken daarentegen niet of nauwelijks te verbeteren.

Werk en inkomen

- ◆ **De maatschappelijke en financieel-economische positie van de Bijlmerbewoners wordt gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.**
- **Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is gelijk aan dat van Amsterdam.**
- De dalende trend in het vernieuwingsgebied heeft ervoor gezorgd dat het werkloosheidspercentage bijna op het niveau van Amsterdam ligt.
- 🔑 voortgang = 85%
- **De afstand tot de arbeidsmarkt van de Bijlmerbewoners is even groot als van andere bewoners in Amsterdam**
- De afstand tot de arbeidsmarkt is in de onderzoeksperiode verbeterd. Het vernieuwingsgebied kent minder onbemiddelbaren en meer korte toetredingstrajecten dan voorgaande jaren. Bovendien onderscheidt het vernieuwingsgebied zich van Amsterdam in positieve zin waardoor dit subdoel in 2003 behaald is.
- 🔑 voortgang = 100%

- **De inkomenssituatie van de Bijlmerbewoners is gelijk aan die van de gemiddelde Amsterdammer.**
- De inkomenspositie van de gemiddelde bewoner van het vernieuwingsgebied is in de onderzoeksperiode verbeterd. Er wonen minder huishoudens met een minimuminkomen en meer huishoudens met een hoog inkomen. De vergelijkbaarheid met de stad is echter moeilijk waardoor het niet mogelijk is een zinvol voortgangsperscentage te berekenen.
- 📎 voortgang = onbekend

Figuur 10.4.4 Voortgangsperscentages themadoel werk

Conclusie werk en inkomen

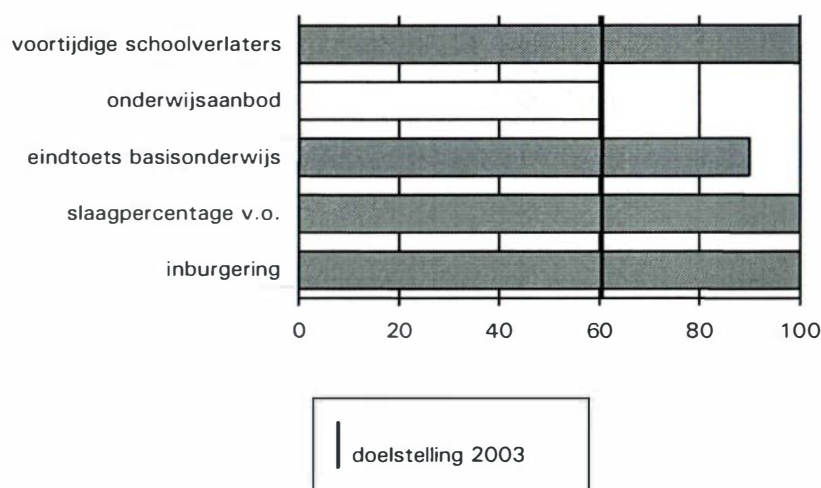
De werk- en inkomenspositie is in de onderzoeksperiode duidelijk verbeterd. In zoverre meetbaar worden de doelstellingen voor 2003 ruimschoots gehaald. De werkloosheid is in 2003 opnieuw verder gedaald terwijl de afstand tot de arbeidsmarkt in het vernieuwingsgebied beter is dan gemiddeld in Amsterdam. De inkomenspositie lijkt ook verbeterd maar is met de huidige cijfers niet goed te vergelijken met de stad.

Onderwijs

- ◆ **Het onderwijsniveau van Bijlmerbewoners wordt minstens gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.**
- **Het onderwijsaanbod stijgt.**
- Het onderwijsaanbod in het vernieuwingsgebied is tot en met 1999 enigszins veranderd door de diversificatie in het voortgezet onderwijs. Probleem bij het meten van deze doelstelling is dat niet is aangegeven in welke mate het aanbod moet veranderen.
- 📎 voortgang tot en met 1999 = er valt geen voortgangsperscentage te berekenen omdat het doel niet geoperationaliseerd is.
- **Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs wordt gelijk aan, of lager dan, het Amsterdamse gemiddelde.**
- Hoewel de vergelijkbaarheid met de stad als geheel lastig is lijkt het erop dat het percentage voortijdige schoolverlaters in het vernieuwingsgebied onder het stedelijk gemiddelde ligt.
- 📎 voortgang = 100%

- **De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.**
 - De gemiddelde scores op de Cito-toetsen in het basisonderwijs doen nauwelijks onder voor het stedelijk gemiddelde. Aan dit subdoel is dus (bijna) voldaan.
 - 🔗 voortgang = 90%
- **De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs worden gelijk aan, of beter dan, het Amsterdamse gemiddelde.**
 - Het gemiddeld slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs is gelijk aan het stedelijk gemiddelde.
 - 🔗 voortgang = 100%
- **Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.**
 - De wachtlijsten voor de inburgeringcursussen zijn momenteel gemiddeld korter dan twee maanden, voor zowel oudkomers als nieuwkomers. Moeilijk bereikbare groepen worden op verschillende manieren benaderd.
 - 🔗 voortgang = Dit doel is slechts ten dele te operationaliseren. Voor de wachtlijsten is de voortgang echter 100%.

Figuur 10.4.5 Voortgangpercentages themadoel onderwijs

Conclusies onderwijs

Op het gebied van onderwijs doet het vernieuwingsgebied het goed. De scores in het basisonderwijs zijn nauwelijks lager dan het stedelijk gemiddelde en het voortgezet onderwijs doet het zelf beter. Het aandeel leerlingen in de hogere type onderwijs (HAVO en VWO) is echter lager dan de stad wat niet strookt met het hoge Cito-toetsgemiddelde. Mogelijk kiezen leerlingen in de Bijlmermeer een (te) laag schooltype. Dit kan ook de hoge slaagpercentages en lage tussentijdse schooluitval verklaren. De aandacht voor het onderwijs in de Bijlmermeer zou zich daarom ook op de schoolkeuze moeten richten.

10.5 Voortgang vernieuwings thema's Woningstichting Nieuw Amsterdam

Hoofddoel ② 'Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2009 het exploitatietekort tot nul teruggebracht'.

◆ **Huurders van Nieuw Amsterdam zijn tevreden over het wonen bij de corporatie.**

■ **Tevredenheid over wonen bij Nieuw Amsterdam is niet lager dan bij andere huishoudens in de Bijlmermeer;**

➤ Huurders bij Nieuw Amsterdam zijn in de onderzoeksperiode minder tevreden over het wonen dan de overige huurders. Ten aanzien van de verschillende aspecten van het wonen lijken er echter geen verschillen tussen beide typen huurders. De verschillen zijn bovendien niet groot en in de onderzoeksperiode afgenomen.

📎 voortgang = 75%

■ **Huurders van Nieuw Amsterdam zijn tevreden over hun woongenot.**

➤ Tussen huurders van Nieuw Amsterdam en huurders van de overige corporaties bestaan nauwelijks verschillen in het gemiddeld rapportcijfer dat zij aan hun verhuurder toekennen. Ook overlast door vliegtuigen en omwonenden is bij beide type huurders vergelijkbaar. Verkeerslawaai en brandstichting wordt echter door huurders van Nieuw Amsterdam vaker gemeld.

De sterke overeenkomsten tussen beide typen huurders vertaalt zich in een vergelijkbaar grote verhuishwens. Ongeveer de helft van beide typen huurders geeft aan zeker of misschien te willen verhuizen.

📎 voortgang = 100%

Exploitatie

◆ **Nieuw Amsterdam wordt een structureel gezonde woningverhuurder.**

■ **Mutatiegraad niet hoger dan het gemiddeld Amsterdams peil.**

➤ De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam is in de onderzoeksperiode gedaald en ligt in 2003 nog maar iets boven het stedelijk gemiddelde.

📎 voortgang = 85%

■ **Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.**

➤ Het aantal verhuringen is in de onderzoeksperiode gemiddeld hoger dan het aantal mutaties. Dit subdoel is (impliciet) dus gehaald.

📎 voortgang = 100%

■ **Daling leegstand niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%**

➤ De gemiddelde leegstand niet verbeterde hoogbouwoningen ligt met 2,3% onder de grens van 2,5% waardoor het subdoel in 2003 gehaald is.

📎 voortgang = 100%

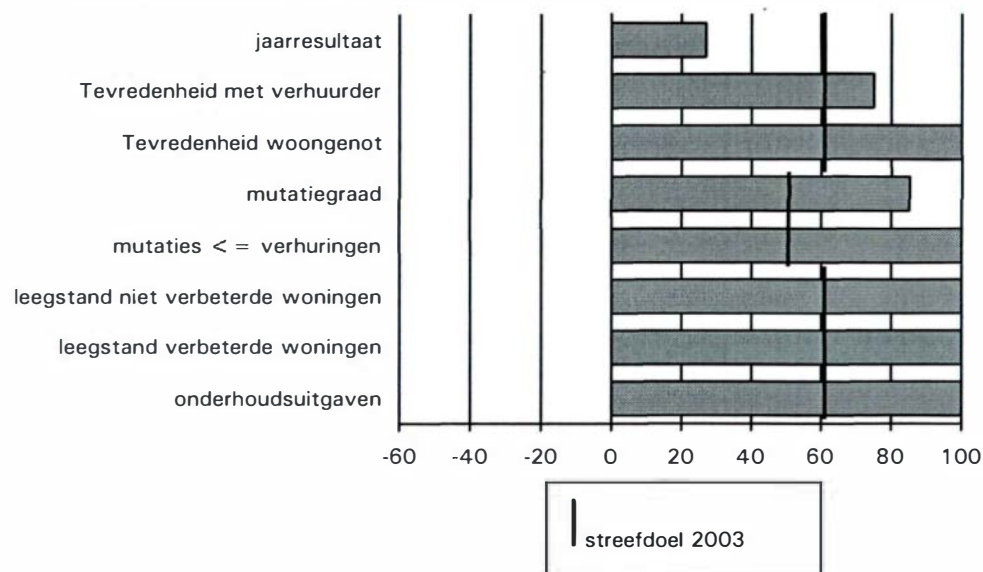
■ **Daling leegstand verbeterde/ nieuwe woningen naar 1%.**

➤ De gemiddelde leegstand verbeterde/ nieuwe woningen ligt met 0,9% onder het streefniveau van 1% waardoor dit subdoel gehaald is.

📎 voortgang verbeterde/nieuwe woningen = 100%

- Instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.
- Deze vraag valt niet meer te beantwoorden.
- Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil.
- De gemiddelde onderhoudsuitgaven liggen rond het Amsterdamse gemiddelde.
- 🔧 voortgang = 100%

Figuur 10.5.1 Voortgangpercentages subdoelen en hoofddoel Nieuw Amsterdam

Conclusie hoofddoel en subdoelen woningstichting Nieuw Amsterdam

Nieuw Amsterdam sloot 2003 af met een negatief resultaat. De voortgang ten opzichte van vorig jaar is daarmee negatief beïnvloed.

Hoewel de tevredenheid met Nieuw Amsterdam als verhuurder iets lager ligt dan bij de overige huurders van het vernieuwingsgebied wordt het woongenot wel op vergelijkbare wijze beoordeeld. De exploitatie van de woonstichting heeft in de onderzoeksperiode een duidelijke verbetering laten zien. De meeste subdoelen binnen dit themadoel zijn dan ook gehaald.

Tabel 10.5.1 Cijferoverzicht op basis waarvan de voortgangpercentages voor 2003 berekend zijn

		Bijlmer							Amsterdam					
		94	97	98	99	00	02	03	97	98	99	00	02	03
Afbeelding 4.2.1	Woonduur (jaren)	-	8	10	10	10	11	11	15	14	14	14	14	14
Afbeelding 4.2.2	Vertrekkers uit buurt (% v/d inwoners)	35	32	32	34	26	10	24	17	17	17	13	15	15
Afbeelding 4.2.4	Wil (misschien) verhuizen (%)	-	54	50	46	57	40	46	36	41	41	41	41	41
Tabel 4.3.1	Gemiddelde wachtduur	-	-	-	-	1,7	-	4,2	-	-	-	7,3	-	-
Tabel 4.3.1	Woningaanvragen (gemiddeld aantal reacties)	-	-	-	-	50	94	84	-	-	-	84	-	118
Tabel 5.1.2 a/b	Algemeen oordeel (gemiddeld % positief)	-	51	58	61	59	71	63	80	75	77	77	77	81
Tabel 5.1.1	Beoordeling woon- en leefklimaat Bijlmermeer en andere buurten door Amsterdammers (rapportcijfer)	-	4,6	4,4	4,5	4,5	-	-	6,3	6,0	6,1	6,1	-	-
Tabel 4.4.2	Positieve artikelen in drie dagbladen (% v/d artikelen)	28	19	34	15	19	21	15	-	-	-	-	-	-
Tabel 5.1.2 a/b	Oordeel over de buurt	-	51	58	61	59	71	63	80	75	77	-	-	81
Tabel 5.2.4 a/b	Gemiddeld 'rapportcijfer' voor buurtvoorzieningen	-	6,9	6,7	6,5	6,4	6,9	7,0	7,3	7,1	7,2	7,2	7,2	6,9
Afbeelding 5.2.1	Woontevredenheid (% (zeer) tevreden)	-	79	79	77	72	85	81	90	86	89	89	89	72
Tabel 5.2.5	Tevredenheid fysieke voorzieningen in de openbare ruimte (gemiddeld % voldoende)	-	70	61	68	67	68	66	72	71	69	69	69	69
Afbeelding 5.2.2	Tevredenheid sociale kwaliteit (gemiddeld % positieve reacties op stellingen sociale kwaliteit)	-	51	52	53	46	58	56	56	50	53	53	46	61
Afbeelding 5.2.4	Medeverantwoordelijkheidsgevoel voor buurt (%)	-	72	73	81	71	81	75	85	84	77	77	85	87
Afbeelding 5.2.5	Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (% vooruit)	-	33	-	-	-	-	51	46	-	-	-	-	47
Tabel 5.2.7 a/b	Onderhoud openbare ruimte algemeen (rapportcijfer)	-	6,1	6,0	6,3	6,2	6,6	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,4	6,8
Tabel 5.3.1	Aangiften delicten (per 1000 inwoners) (Bijlmer en regio Amsterdam/Amstelland)	-	-	-	174,5	179,6	171,6	146,5	-	-	136,6	142,4	126,6	118,2
Tabel 5.3.4	Onveiligheidsgevoelens 's avonds op straat	-	30	-	-	-	-	22	-	13	-	-	-	14
Tabel 5.3.4	Onveiligheidsgevoelens overdag op straat	-	8	-	-	-	-	8	-	2	-	-	-	3
Afbeelding 5.3.2	Oordeel verkeersveiligheid in de buurt (% goed)	-	67	68	74	67	73	65	56	-	53	53	53	65
Tabel 5.3.8 a/b	Verloedering (gemiddeld % kenmerken die vaak voorkomen)	-	33	40	32	33	30	33	34	36	36	36	35	33
Tabel 5.3.9	Drugsoverlast (% komt vaak voor)	-	42	44	39	39	42	45	8	11	15	15	16	15
Tabel 7.2.1	Jeugdcriminaliteit (% v/d jeugdige bevolking aangehouden door politie) wijkteams Flierbosdreef Ganzenhoef ipv vernieuwingsgebied	-	-	-	-	11,2	-	10,9	-	-	-	8,9	-	8,4
Afbeelding 6.1.1	Niet werkende werkzoekenden (% van de bevolking)	32,1	32,9	26,2	23,2	19,5	15,0	11,3	16,3	16,5	14,4	12,8	9,3	8,9
Tabel 6.1.1 a/b	Moeilijk en niet bemiddelbare werklozen (% v/d nww in fase 3 en 4)	-	71	71	76	76	59	62	58	64	69	67	64	61
Tabel 6.1.3 a/b	Minimuminkomen huishoudens (% <= 700 euro netto p/m)	-	12	12	6	5	7	5	12	-	9	-	-	4
Tabel 6.1.3 a/b	topinkomen (% >= 4000 of 4.250 netto p/m)	-	12	11	18	20	n.b	6	23	-	25	n.b.	n.b.	24
Tabel 7.1.2	Tussentijdse schoolverlaters Bijlmermeer (% v/d leerlingen in schooljaren 94/95, 96/97 en 97/98))	5,9	5,5	5,1	5,6	5,4	5,4	5,5	-	6,9	6,9	6,1	6,1	6,1
Tabel 7.1.4	Gemiddelde scores op eindtoets Basistoets Zuidoost en Amsterdam	-	530	530	531	531	532	531	530	531	532	532	533	533
Tabel 7.1.5 a/b	Slaagpercentage voortgezet onderwijs	-	94	90	98	98	91	95	84	83	85	85	90	90*
Afbeelding 9.1.1	Woontevredenheid (% (zeer) tevreden) huurders Nieuw Amsterdam en andere Bijlmerbewoners Amsterdam = andere huurders in Bijlmer	-	77	73	73	66	78	79	89	85	72	67	89	82
Tabel 9.2.1	Mutatiegraad	16,8	16,5	14,6	15,6	9,6	7,8	6,8	11,3	10,2	7,9	-	6,0	6,0
Tabel 9.2.1	Verhuringen	14,2	17,3	13,5	16,4	10,2	8,3	8,2	-	-	-	-	-	-
Tabel 9.2.2	Gem. leegstand niet verbeterde woningvoorraad (excl renovatie)	-	-	-	2,5	1,9	2,4	2,0	-	-	-	-	-	-
Tabel 9.2.2	Gem. laegstand wel verbeterde woningvoorraad	-	1,3	0,9	1,1	1,1	1,1	0,9	-	-	-	-	-	-
Afbeelding 9.2.1	Jaarresultaat (in milj.) guldens	-4,9	2,0	-0,5	2,2	-2,2	1,6	-3,7	-	-	-	-	-	-
Tabel 9.2.4	Onderhoudskosten (% huur en vergoeding)	24	18	22	23	17	16	16	1	18	19	-	-	-

Grijs gekleurde cellen hebben betrekking op een samengestelde indicator

Bijlagen

Bijlage 1 Categorieën personderzoek

Trefwoorden categorieën personderzoek:

A Ruimtelijke Vernieuwing

Fysiek, plannen, stedenbouw, architectuur, beton(rot), steen, esthetiek, sloop/ nieuwbouw, verkoop woningen, opzet wijken, project vernieuwing Bijlmer, volkshuisvesting, beleid woningbouwverenigingen, inspraak bij vernieuwingsoperatie.

B Woning Fysiek

Grootte woning, indeling woning, onderhoud woning.

C Woonomgeving

Onderhoud openbare ruimtes, ophalen vuilnis, schoonhouden van de straten, onderhoud groen gedeeltes, straatverlichting, wegdek, straatmeubilair, speelplaatsen/ tuinen, pis en poep, bekladding, reiniging, licht vandalisme.

D Bewoners/ Voorzieningen

Bijzondere groepen (verschillende etnische groepen/ illegalen), winkels, samenkomsten (leuk dan wel niet leuk), participatie, buurthuizen, feest/ festival (multiculti), gemeenschappelijke ruimtes, sociaal contact/ controle.

E Veiligheid/ Criminaliteit/ Overlast

Verloedering, junks/ dealers/ zwervers, drugs/ verslaving, politie, flatwachten/ burgersurveillance, kelderboxen, kansloze jongeren, vandalisme/ bedreigingen

F Werk/ Scholing/ Onderwijs

Werkloosheid, werkervaringsprojecten, informele economie (snorders, markt), arbeidsmarkt, verschil woon/ werk buurt, kwaliteit onderwijs.

G Politiek/ Ambtelijk

Politieke partijen, stadsdeel verkiezingen, zwart beraad allochtonen op hoge functies, ambtelijke reorganisaties, kritiek op politiek/ stadsdeelbestuur, dagelijks bestuur stadsdeel.

H Sfeertekeningen

Psychologische portretten, individuen

I Overig

Bijlage 2 Onderzoeksverantwoording bewonersenquête

Bij veel enquêtes blijkt dat leden van veel etnische minderheden minder vaak meewerken aan schriftelijke en telefonische enquêtes dan autochtonen. Om deze reden zijn verschillende methoden toegepast om de respons onder deze bevolkingsgroepen te vergroten. Sinds 2000 maakt O&S gebruik van een methode waarbij op straat aan passanten wordt gevraagd of zij bereid zijn mee te werken aan een telefonisch interview. Wanneer deze toestemmen wordt naam en telefoonnummer genoteerd en op een passend tijdstip gebeld.

In de jaren daarvoor werd meegelifit op de Amsterdamse Leefbaarheidsmonitor. Daarbij werden verschillende enquêteteknieken toegepast. Voor het vergroten van de response onder allochtonen is toen ook nog gewerkt met face to face interviews. Er werd daarbij gekozen voor mondelinge benadering op locaties waarvan bekend was dat die groepen daar regelmatig kwamen (bijvoorbeeld koffiehuisen om Turkse mannen te bereiken, een bepaalde winkel om Ghanezen te bereiken, etc.). De enquêteurs waren zelf van allochtone afkomst zodat de benadering makkelijker verliep en het interview, indien nodig, in de eigen taal kan worden afgenomen.

In 1997 en 1999 heeft het Amsterdamse bureau voor Onderzoek en Statistiek (O + S) de Leefbaarheidsmonitor Amsterdam (inclusief de Bijlmermonitor) afgenomen met een van te voren vastgesteld percentage face-to-face interviews. In 1998 heeft niet O + S maar Bureau Onderzoek Op Maat (BOOM) de leefbaarheidsenquête van Amsterdam uitgevoerd. Bij deze BOOM-versie is geen enkel face-to-face interview gehouden (de bewonersenquête in de Bijlmermeer is wel op dezelfde wijze als elk jaar uitgevoerd). Het is niet duidelijk welke effecten de afwijkende wijze van enquêteafname heeft op de uitkomsten. Bij zeer grote verschillen in de cijfers van Amsterdam 1998 met Amsterdam 1997 en 1999 moet er rekening mee gehouden worden dat deze verschillen te wijten zijn aan de afwijkende wijze van afname.

Tabel B2.1 Wijze van afname bewonersenchêtes (aantallen en percentages)

	absoluut					percentage										
	Bijlmermeer					Amsterdam			Bijlmermeer					Amsterdam		
	97	98	99	00	03	97	98	01	97	98	99	00	00	97	98	01
telefonisch	195	274	239	275	534	1135	997	3367	46	65	54	70	100	87	75	62
face-to-face	228	133	203	118	-	175	-	-	54	35	46	30	0	13	0	0
schriftelijk	-	-	-	-	-	-	332	2068	0	0	0	0	0	0	25	38
Totaal	423	0	442	393	534	1310	1329	5435	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B2.2 Responsverantwoording telefonische enquêtes 2003 (aantallen en percentages)

Eindstand	abs	%
<u>1a. Bruto steekproef:</u>	2298	100%
* niet gebruikt	0	-
* stratificatie bereikt	0	-
* systeemfout e.d.	0	-
<u>1b. Bruto steekproef exclusief niet gebruikte nummers:</u>	2298	100%
<u>2. Kaderfout 1</u>		
* geen gehoor	153	7%
* antwoordapparaat	67	3%
* in gesprek	19	1%
* afgesloten nummer, informatietoon	147	6%
* buiten doelgroep	43	2%
* faxnummer	3	0%
* 06-nummer	2	0%
* adres onbekend	39	2%
<i>subtotaal</i>	448	19%
<u>3. Kaderfout 2</u>		
* afspraak maken, gemaakt	36	2%
* juiste persoon langdurig afwezig	25	1%
* juiste persoon niet in staat	32	1%
* taalprobleem	297	13%
* geen huishouden	12	1%
* reeds ondervraagd	46	2%
<i>subtotaal</i>	448	19%
<u>4. Weigering</u>		
* weigering, geen interesse in onderwerp	233	10%
* weigering, principieel	207	9%
* weigering, te druk, geen tijd	154	7%
<i>subtotaal</i>	594	26%
<u>5. Respons</u>		
* geslaagd	410	18%
<u>6. Respons excl. Kaderfout 1 en 2</u>	410	41%

Bron: O + S/ bewonersenquêtes.

Veldwerkperiode: Van 12 november 2003 tot 17 december 2003

Representativiteit van de Bijlmermeer-steekproef

In tabel B2.3 wordt de uiteindelijke verhouding tussen verschillende bevolkingsgroepen in de enquête vergeleken met die uit het bevolkingsregister.

Net als vorig jaar is dit jaar gebruik gemaakt van een gecombineerde benaderingsmethode. Op locatie zijn allochtonen benaderd en aan hen is gevraagd hun telefoonnummer te geven zodat zij later telefonisch benaderd konden worden. De rest is aangevuld met een KPN-steekproef wat heeft geleid tot onderstaande respons.

Tabel B2.3 Etniciteit huishoudens in betrokken buurten en in de onderzoekspopulatie 2002 (absolute aantallen en percentage)

	Werkelijkheid	Respons	Absoluut
Suriname	34,7	35,9	194
Antillen, Aruba	8,8	8,5	46
Turkije	0,8	1,3	7
Marokko	1,8	2,0	11
Zuid Europa	1,6	1,7	9
Overige niet-geïndustrialiseerde landen	28,4	27,9	151
Overige geïndustrialiseerde landen	4,3	3,4	19
Nederland	19,5	19,4	105
Totaal	100%	100%	540

Bron: O + S

Etniciteit wordt in het bevolkingsregister als volgt gedefinieerd:

- 1 Geboorteland persoon zelf als dit niet in Nederland is.
 - 2 Als persoon zelf in Nederland is geboren: geboorteland moeder.
 - 3 Als persoon zelf en moeder in Nederland zijn geboren: geboorteland vader.
- Omdat in de enquête niet gevraagd is welke van de ouders in welk land is geboren, alleen waar beide ouders zijn geboren, is etniciteit in enkele gevallen niet met 100% zekerheid te bepalen. In deze gevallen is uitgegaan van de bevolkingsgroep waartoe de respondent zich zelf vindt behoren. De verdeling van de werkelijke verhouding van de bevolking is per januari 2002.

In de gegevens uit het bevolkingsregister en die uit het onderzoek zijn de bewoners op een verschillende wijze ingedeeld, waardoor de kleinere bevolkingsgroepen in de steekproef niet afzonderlijk te vergelijken zijn met de werkelijke verhoudingen. Het totale percentage is echter wel juist. De verschillen tussen de steekproef en de werkelijke bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer komen goed overeen. De steekproef is representatief voor de bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer.

Voortgangpercentages subdoelen en hoofddoelen

In de conclusies wordt per subdoel een percentage berekend van het subdoel dat sinds 1994 of sinds 1997 is bereikt. Dit gebeurt op basis van één of meer indicatoren uit de hoofdtekst. Als het gestelde doel nog net zo ver weg is als in het genoemde jaar, dan is het voortgangpercentage 0. Als het gestelde precies is bereikt, dan is dit percentage 100.

Voor de berekening van dit percentage zijn verschillende methoden gebruikt, afhankelijk van het soort doelstelling en in hoeverre het doel in het eerste jaar al is bereikt.

- Als het doel is dat de situatie in de Bijlmer gelijk moet worden aan die in de hele stad, dan geeft het percentage aan welk deel van het verschil dat er in het eerste jaar was, in het laatste jaar al is ingelopen. Als de Bijlmerbewoners bijvoorbeeld in 1997 10% minder tevreden over iets waren en in 2002 nog slechts 8% minder dan in de hele stad, dan is $(10-8) / 10 = 20\%$ van het doel bereikt t.o.v. 1997. Als het verschil tussen de Bijlmer en de hele stad groter is geworden in plaats van kleiner dan krijgt het percentage een negatieve waarde.
- Als het doel is dat een cijfer van de Bijlmermeer naar een vastgesteld niveau moet stijgen of dalen, dan wordt het percentage van het verschil tussen de situatie in het eerste jaar en de te bereiken situatie in het laatste jaar berekend dat in 2002 is ingelopen. Deze berekening is vrijwel identiek aan de eerste berekening.
- Als de doelstelling alleen zegt dat iets in de Bijlmermeer moet stijgen of dalen en er geen vergelijkbare cijfers over heel Amsterdam beschikbaar zijn, dan drukt het voortgangpercentage eenvoudig de stijging of daling ten opzichte van de eerst bekende waarde uit. Als een subdoel bijvoorbeeld is dat het aantal ongelukken moet dalen en er in 1994 100 ongelukken waren terwijl er in 2002 75 ongelukken waren, dan is het voortgangpercentage 25% t.o.v. 1994.
- Als de doelstelling al in het eerste jaar waar cijfers over zijn verzameld (bijna) is bereikt, kan de normale berekening leiden tot vertekenende cijfers. De Cito-score in de Bijlmer was in 1996 bijvoorbeeld 528, terwijl die in Amsterdam toen 530 was. In 1997 lagen beide Cito-scores op 530, in 2002 lagen ze op respectievelijk 531 en 532. Volgens de normale berekening zou het voortgangpercentage in 1998 50% zijn t.o.v. 1996. Door het kleine beginverschil is dit percentage echter te willekeurig. Daarom is ervoor gekozen de Cito-score boven de 500 van de Bijlmer te delen op die van de hele stad (boven de 500) dus $31/32 = 97\%$. Ook bij soortgelijke gevallen is een dergelijke oplossing gevonden.

Bijlage 3 Tabellen

Tabel B3.1 Bevolking opbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de Bijlmermeer (per 1-1, absolute aantallen)

sekse leeftijd/ jaartal	man										vrouw							
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
0-4	1.857	1.791	1.748	1.808	1.793	1.785	1.805	1.832	1.772	1.925	1.845	1.730	1.803	1.781	1.784	1.707	1.664	1.591
5-9	1.620	1.522	1.533	1.541	1.505	1.515	1.472	1.473	1.452	1.596	1.571	1.558	1.547	1.577	1.548	1.534	1.470	1.407
10-14	1.478	1.444	1.413	1.431	1.434	1.414	1.363	1.376	1.355	1.442	1.390	1.335	1.350	1.366	1.380	1.372	1.364	1.354
15-19	1.376	1.406	1.369	1.378	1.345	1.317	1.371	1.398	1.398	1.391	1.367	1.278	1.324	1.277	1.346	1.335	1.373	1.346
20-24	1.966	1.730	1.570	1.491	1.444	1.393	1.439	1.406	1.347	2.015	1.779	1.647	1.535	1.543	1.469	1.478	1.486	1.411
25-29	2.839	2.432	2.220	2.056	1.916	1.799	1.686	1.506	1.409	2.290	2.102	1.984	2.020	1.972	1.869	1.756	1.487	1.492
30-34	2.945	2.770	2.469	2.308	2.173	2.049	1.983	1.873	1.710	2.251	2.206	1.988	2.009	1.930	1.862	1.863	1.845	1.722
35-39	2.326	2.252	2.224	2.202	2.163	2.109	2.151	1.919	1.813	1.959	1.881	1.895	1.860	1.893	1.878	1.905	1.800	1.684
40-44	1.510	1.569	1.536	1.592	1.643	1.734	1.772	1.919	1.959	1.309	1.296	1.322	1.416	1.491	1.584	1.604	1.695	1.704
45-49	1.128	1.073	1.102	1.107	1.145	1.143	1.225	1.401	1.468	1.006	1.002	1.014	1.012	1.041	1.042	1.095	1.247	1.291
50-54	686	712	688	741	803	837	852	963	990	625	635	665	711	759	790	833	882	903
55-59	485	481	481	446	465	506	536	641	693	548	512	485	454	447	467	491	603	654
60-64	415	377	356	350	343	320	329	373	378	441	423	396	416	408	407	411	369	362
65-69	285	287	285	266	277	282	273	257	261	378	365	337	322	351	359	362	362	348
70-74	216	210	205	217	203	205	208	205	212	309	302	295	302	303	293	287	286	300
75-79	164	147	139	126	130	145	154	154	135	290	258	266	247	257	261	261	271	262
80+	165	161	160	149	150	146	134	141	142	520	501	463	460	436	441	420	425	411
totaal	21.461	20.364	19.498	19.209	18.932	18.699	18.753	18.837	18.494	20.295	19.435	18.658	18.788	18.832	18.780	18.714	18.629	18.242

Tabel B3.2 Bevolking opbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de Bijlmermeer (per 1-1, percentages)

sekse leeftijd/ jaartal	man									vrouw								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
0-4 jaar	8,7	8,8	9,0	9,4	9,5	9,6	9,6	9,7	9,6	9,5	9,5	9,3	9,6	9,5	9,5	9,1	8,9	6,3
5-9 jaar	7,5	7,5	7,9	8,0	7,9	8,1	7,8	7,8	7,9	7,9	8,1	8,4	8,2	8,4	8,2	8,2	7,9	5
10-14 jaar	6,9	7,1	7,2	7,4	7,6	7,6	7,3	7,3	7,3	7,1	7,2	7,2	7,2	7,3	7,4	7,3	7,3	4,9
15-19 jaar	6,4	6,9	7,0	7,2	7,1	7,0	7,3	7,4	7,6	6,9	7,0	6,8	7,0	6,8	7,2	7,1	7,4	4,8
20-24 jaar	9,2	8,5	8,1	7,8	7,6	7,5	7,7	7,5	7,3	9,9	9,2	8,8	8,2	8,2	7,8	7,9	8,0	6,6
25-29 jaar	13,2	11,9	11,4	10,7	10,1	9,6	9,0	8,0	7,6	11,3	10,8	10,6	10,8	10,5	10,0	9,4	8,0	9,4
30-34 jaar	13,7	13,6	12,7	12,0	11,5	11,0	10,6	9,9	9,2	11,1	11,4	10,7	10,7	10,2	9,9	10,0	9,9	11
35-39 jaar	10,8	11,1	11,4	11,5	11,4	11,3	11,5	10,2	9,8	9,7	9,7	10,2	9,9	10,1	10,0	10,2	9,7	9,7
40-44 jaar	7,0	7,7	7,9	8,3	8,7	9,3	9,4	10,2	10,6	6,4	6,7	7,1	7,5	7,9	8,4	8,6	9,1	8,4
45-49 jaar	5,3	5,3	5,7	5,8	6,0	6,1	6,5	7,4	7,9	5,0	5,2	5,4	5,4	5,5	5,6	5,9	6,7	7
50-54 jaar	3,2	3,5	3,5	3,9	4,2	4,5	4,5	5,1	5,4	3,1	3,3	3,6	3,8	4,0	4,2	4,5	4,7	6,2
55-59 jaar	2,3	2,4	2,5	2,3	2,5	2,7	2,9	3,4	3,7	2,7	2,6	2,6	2,4	2,4	2,5	2,6	3,2	5,3
60-64 jaar	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7	1,8	2,0	2	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,0	3,8
65-69 jaar	1,3	1,4	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,9	1,9	1,8	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	3
70-74 jaar	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	2,7
75-79 jaar	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	2,4
80+ jaar	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	2,6	2,6	2,5	2,4	2,3	1,2	2,3	2,3	3,4
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S.

Tabel B3.3 Bevolking opbouw naar leeftijds groepen en sekse in rest van Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

seks leeftijd/ jaartal	man									vrouw								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
0-4	19971	20187	19919	19756	19708	20073	20514	21652	23674	19129	19381	19016	18714	18802	19147	19703	20889	22702
5-9	16642	17092	17292	17555	17761	17846	17754	17547	18892	15743	16185	16572	16828	17053	17290	17213	16713	18135
10-14	14541	14804	15120	15137	15391	15934	16218	16685	18342	14094	14324	14438	14684	14841	15191	15482	16049	17642
15-19	14536	14424	14573	14797	14937	15272	15444	15806	17688	14575	14552	14484	14765	15085	15444	15538	15839	17682
20-24	27930	26031	23842	22496	21588	21970	21546	20734	21806	31805	30171	27932	26665	25759	26364	26097	25152	26453
25-29	41006	39656	38663	38036	37988	37634	36413	32847	32876	40919	40435	40314	40083	40025	39749	38976	36118	36608
30-34	40410	40786	40731	40073	39920	40157	40196	40064	41363	35062	36079	36185	36306	36325	36833	37153	38023	39614
35-39	31352	31874	32496	32634	33647	34898	35953	36553	37992	27431	28122	28772	29054	29774	30420	31320	31671	33274
40-44	25916	26060	26240	26465	26830	27664	28436	29978	32688	23291	23598	23759	24068	24375	25191	25716	26924	29074
45-49	23195	24026	25204	24061	23712	23823	24111	25012	26641	21593	22226	23286	22434	22193	22195	22450	23102	24654
50-54	17039	17238	17153	18954	20615	21581	22253	22796	23457	15797	16328	16353	18089	19646	20734	21359	21631	22323
55-59	14080	14346	14763	14853	15133	15552	15975	17766	20019	13892	13929	14148	14238	14580	14896	15367	17170	19225
60-64	12548	12387	12215	12062	12044	12370	12626	13381	14084	13898	13548	13244	13008	12720	12753	12782	13150	13842
65-69	11417	11182	10979	10745	10648	10453	10354	10307	10580	14622	14095	13630	13146	12740	12315	12023	11653	11767
70-74	10110	10221	9869	9487	9231	9071	8869	8620	8779	14758	14822	14210	13584	13220	12740	12209	11409	11319
75-79	7138	6903	7164	7136	7219	7251	7345	6936	6884	12516	11957	12177	12150	12035	12094	12125	11172	11053
80+	6857	6878	6838	6913	6903	6891	6812	7081	7322	18636	18614	18354	18097	17963	17820	17490	17432	17591
totaal	334688	334185	333061	331160	333275	338440	340819	343765	363087	347751	348366	346874	345906	347136	351176	353003	354097	372958

Bron: O + S.

Tabel B3.4 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in rest van Amsterdam (per 1-1, in percentages)

seksel leeftijd/ [redacted]	1994	1995	1996	1997	man 1998	1999	2000	2002	2003	1994	1995	1996	1997	vrouw 1998	1999	2000	2002	2003
0-4 jaar	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9	5,9	6,0	6,3	6,5	5,5	5,6	5,5	5,4	5,4	5,5	5,6	5,9	6,1
5-9 jaar	5,0	5,1	5,2	5,3	5,3	5,3	5,2	5,1	5,2	4,5	4,6	4,8	4,9	4,9	4,9	4,9	4,7	4,9
10-14 jaar	4,3	4,4	4,5	4,6	4,6	4,7	4,8	4,9	5,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3	4,4	4,5	4,7
15-19 jaar	4,3	4,3	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,6	4,9	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	4,4	4,4	4,5	4,7
20-24 jaar	8,3	7,8	7,2	6,8	6,5	6,5	6,3	6,0	6	9,1	8,7	8,1	7,7	7,4	7,5	7,4	7,1	7,1
25-29 jaar	12,3	11,9	11,6	11,5	11,4	11,1	10,7	9,6	9,1	11,8	11,6	11,6	11,6	11,5	11,3	11,0	10,2	9,8
30-34 jaar	12,1	12,2	12,2	12,1	12,0	11,9	11,8	11,7	11,4	10,1	10,4	10,4	10,5	10,5	10,5	10,5	10,7	10,6
35-39 jaar	9,4	9,5	9,8	9,9	10,1	10,3	10,5	10,6	10,5	7,9	8,1	8,3	8,4	8,6	8,7	8,9	8,9	8,9
40-44 jaar	7,7	7,8	7,9	8,0	8,1	8,2	8,3	8,7	9	6,7	6,8	6,8	7,0	7,0	7,2	7,3	7,6	7,8
45-49 jaar	6,9	7,2	7,6	7,3	7,1	7,0	7,1	7,3	7,3	6,2	6,4	6,7	6,5	6,4	6,3	6,4	6,5	6,6
50-54 jaar	5,1	5,2	5,2	5,7	6,2	6,4	6,5	6,6	6,5	4,5	4,7	4,7	5,2	5,7	5,9	6,1	6,1	6
55-59 jaar	4,2	4,3	4,4	4,5	4,5	4,6	4,7	5,2	5,5	4,0	4,0	4,1	4,1	4,2	4,2	4,4	4,8	5,2
60-64 jaar	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6	3,7	3,7	3,9	3,90	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,7	3,7
65-69 jaar	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	3,1	3,0	3,0	2,9	4,2	4,0	3,9	3,8	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2
70-74 jaar	3,0	3,1	3,0	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5	2,4	4,2	4,3	4,1	3,9	3,8	3,6	3,5	3,2	3
75-79 jaar	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2	2,0	1,9	3,6	3,4	3,5	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3
80+ jaar	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	1,3	2,0	2,1	2,1	5,4	5,3	5,3	5,2	5,2	2,6	4,3	4,9	4,7
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: O + S

Tabel B3.5 Etniciteit in de Bijlmermeer (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Nederlands	8.773	7.927	7.504	7.182	6.994	6.696	6.648	6.066	5.675
Surinaams	14.133	13.952	13.586	13.648	13.557	13.401	13.507	13.400	13.347
Antilliaans (incl. Arubaans)	3.424	3.242	3.195	3.177	3.191	3.409	3.523	3.593	3.292
Turks	689	605	507	454	405	382	360	337	336
Marokkaans	871	813	701	647	637	659	632	674	745
Zuid-Europees	798	753	663	665	634	654	654	622	578
overige niet-geïndustrialiseerde landen	10.907	10.572	10.107	10.423	10.595	10.803	10.743	11.467	11.478
overige geïndustrialiseerde landen	2.125	1.914	1.767	1.651	1.557	1.475	1.400	1.307	1.285
totaal	41.720	39.778	38.030	37.847	37.570	37.479	37.467	37.466	36.736

Bron: O + S.

Tabel B3.6 Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Nederlands	415.007	410.922	405.331	401.493	397.430	396.980	393.379	387.694	382.154
Surinaams	53.571	54.907	55.770	56.134	56.496	57.956	58.253	71.979	71.984
Antilliaans (incl. Arubaans)	7.091	7.212	7.220	7.324	7.395	7.874	8.100	12.299	12.207
Turks	30.207	30.371	30.501	30.368	31.374	32.675	33.571	36.035	36.834
Marokkaans	45.176	46.317	47.146	48.184	50.002	52.349	54.411	59.178	61.146
overig Zuid-Europees	15.214	15.351	15.616	15.476	15.710	16.218	16.412	17.414	17.551
overige niet-geïndustrialiseerde landen	45.968	47.731	49.479	50.689	53.881	58.129	61.445	79.785	83.053
overige geïndustrialiseerde landen	68.843	68.348	67.515	65.581	66.249	67.435	68.251	70.944	71.116
totaal	681.068	681.159	678.578	675.249	678.537	689.616	693.822	735.328	736.045

Bron: O + S.

Tabel B3.7 Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
(echt)paar zonder kinderen	1.412	1.347	1.168	1.074	1.012	972	969	869	845
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	2.027	1.910	1.703	1.610	1.526	1.458	1.453	1.378	1.318
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	2.284	2.534	2.763	3.014	3.106	3.008	2.987	3.058	3.050
alleenwonende	5.796	5.832	6.089	6.157	6.194	5.933	6.055	5.883	5.676
alleenstaande met éénouder	943	935	1.001	1.009	990	1.058	1.083	1.035	1.007
twee alleenstaanden	1.788	1.718	1.732	1.726	1.638	1.648	1.628	1.535	1.559
drie of meer alleenstaanden	594	533	505	528	542	585	554	565	541
overig	1.665	1.395	1.131	1.027	1.037	1.038	1.043	1.152	1.128
totaal	16.509	16.204	16.092	16.145	16.045	15.700	15.772	15.475	15.124

Bron: O + S.

Tabel B3.8 Huishoudensamenstelling in rest van Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
(echt)paar zonder kinderen	44.768	44.075	42.853	42.296	41.588	41.072	43.069	39.394	38.605
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	40.841	40.905	40.222	39.758	39.603	39.522	39.453	39.885	39.486
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	24.114	24.894	25.684	26.598	26.926	27.393	28.013	32.260	32.791
alleenwonende	151.927	155.459	158.498	159.755	161.407	162.581	164.043	170.388	170.527
alleenstaande met éénouder	8.362	8.800	9.356	9.783	10.241	10.931	11.474	13.451	13.970
twee alleenstaanden	37.854	38.530	39.395	40.383	41.472	42.965	43.069	43.548	43.228
drie of meer alleenstaanden	8.454	8.272	8.125	7.967	8.065	8.529	8.421	8.866	8.721
overig	14.404	13.365	12.419	11.334	11.221	11.530	11.830	14.193	14.357
totaal	330.724	334.300	336.552	337.874	340.523	344.523	346.855	361.985	361.685

Bron: O + S.

Tabellen bij hoofdstuk 4: Doorstroom inwoners en Imago

Tabel B3.9 Aantal vertrekkers uit de buurt (maar niet uit Amsterdam) op totaal aantal buurtbewoners per jaar³²

		Bijlmermeer aantal	%	rest Amsterdam aantal	%
1994	aantal bewoners	41.720	-	681.067	-
	aantal vertrekkers uit buurt	9.930	24	79.084	12
	aantal vertrekkers uit stad	4.500	11	37.098	5
	totaal vertrekpercentage	14.430	35	116.182	17
1995	aantal bewoners	39.778	-	681.159	-
	aantal vertrekkers uit buurt	9.125	23	73.755	11
	aantal vertrekkers uit stad	3.929	10	36.152	5
	totaal vertrekpercentage	13.054	33	109.907	16
1996	aantal bewoners	38.030	-	678.578	-
	aantal vertrekkers uit buurt	7.743	20	71.424	11
	aantal vertrekkers uit stad	3.881	10	41.851	6
	totaal vertrekpercentage	11.624	31	113.275	17
1997	aantal bewoners	37.847	-	675.249	-
	aantal vertrekkers uit buurt	8.555	23	72.073	11
	aantal vertrekkers uit stad	3.436	9	37.724	6
	totaal vertrekpercentage	11.991	32	109.797	16
97/98 ³³	aantal bewoners	37.764	-	680.411	-
	aantal vertrekkers uit buurt	8.666	23	73.004	11
	aantal vertrekkers uit stad	3.470	9	38.407	6
	totaal vertrekpercentage	12.136	32	111.411	16
98/99	aantal bewoners	37.479	-	689.616	-
	aantal vertrekkers uit buurt	8.879	24	78.859	11
	aantal vertrekkers uit stad	3.903	10	40.033	6
	totaal vertrekpercentage	12.782	34	118.892	17
99/00	aantal bewoners	37.467	-	693.822	-
	aantal vertrekkers uit buurt	6.544	17,5	58.804	8,5
	aantal vertrekkers uit stad	3.319	8,8	34.196	4,9
	totaal vertrekpercentage	9.863	26,3	92.700	13,4
00/01	aantal bewoners	37.466 ³⁴	-	-	-
	aantal vertrekkers uit buurt	4.834	12,9	-	-
	aantal vertrekkers uit stad	3.154	8,4	-	-
	totaal vertrekpercentage	7.988	21,3	-	-
01/02	aantal bewoners	37.466	-	735.328	-
	aantal vertrekkers uit buurt	2.290	6,1	67.715	9,2
	aantal vertrekkers uit stad	1.452	3,8	44.058	6,0
	totaal vertrekpercentage	3.742	9,9	111.773	15,2
02/03	aantal bewoners	36.736	-	736.045	-
	aantal vertrekkers uit buurt	5.854	15,9	69.292	9,4
	aantal vertrekkers uit stad	2.995	8,1	42.173	5,7
	totaal vertrekpercentage	8.849	24	111.465	15,1

Bron: O + S.

Noot ³² In de statistieken is vertrek overigens niet op wijkniveau gedefinieerd, maar op buurtniveau. Dit betekent dat degenen die binnen de Bijlmer naar een andere buurtcombinatie verhuizen door ons als vertrekkers worden geregistreerd, terwijl zij feitelijk binnen het Bijlmergebied blijven wonen.

Noot ³³ Hetzelfde geldt overigens ook voor het geregistreerde vertrek in andere Amsterdamse buurten. Om de Bijlmermonitor vroeger in het jaar te kunnen opleveren is ervoor gekozen om vanaf 1998 niet meer kalenderjaren te nemen, maar de periode van juli tot juli. Dit betekent wel dat er een overlap zit tussen de cijfers van 1997 en 97/98.

Noot ³⁴ Over 2001 zijn geen cijfers opgevraagd over aantallen inwoners. Voor dat jaar wordt met een schatting gerekend.

Tabel B3.10 Aantal woningzoekenden op het totale woningbezit woningcorporaties

Bijlmermeer	1995	1996	1997	1998	1999
woningbezit	12.311	12.682	10.577	10.292	9.179
aantal nieuwe inschrijvingen bij Nieuw Amsterdam	3.426	3.283	3.258	2.770	2.808
index % woningzoekenden Amsterdam (incl. Bijlmermeer)	28	26	31	27	31
woningbezit	194.684	198.842	205.181	205.515	207.006
abonnees woonkranten	-	63.642	80.625	93.841	-
percentage abonnees woonkranten	-	32	39	46	0
nieuw ingeschreven starters	-	40.452	24.007	35.396	-
index nieuw ingeschreven starters	-	20	12	17	0

Bron: 4e kwartaalrapportages 1996 en 1997 Nieuw Amsterdam, rapportage Woonruimteverdeling Amsterdam 1997 en gegevens van de Federatie van Woningcorporaties.

Tabel B3.11 Ontwikkeling 1995-2003 aantal artikelen en totaal aantal woorden per krant

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003	Totaal
AD	art.	2	3	8	5	24	28	13	41	124
	woorden	1.174	1.348	4.110	1.114	5.373	8942	3854	13430	39345
	woorden p. art.	587	449	514	223	224	319	296	328	2.940
Parool	art.	7	15	17	23	6	53	81	86	288
	woorden	4.043	13.578	13.520	12.509	3.151	34893	29755	38467	149.916
	woorden p. art.	578	905	795	544	525	658	367	447	4.819
Volkskrant	art.	13	34	43	59	10	20	10	24	216
	woorden	7.272	27.351	31.719	48.368	4.311	5521	5113	10511	140.166
	woorden p. art.	559	804	738	820	431	276	511	438	4.577
Totaal	art.	22	52	68	87	40	101	104	151	625
	woorden	12.489	42.277	49.349	61.991	12.835	49.356	38.722	62408	329.427
	woorden p. art.	568	813	726	713	321	489	372	413	11.536

Bron: personderzoek DSP

Tabellen bij hoofdstuk 5: Leefbaarheid

Tabel B3.12 Grondgebruik (percentage van het grondoppervlak volgens CBS-indeling)

	Bijlmermeer			rest Amsterdam		
	1994	1996	1999	1994	1996	1999
woongebied (incl. buurt-voorzieningen)	3.227.740	3.066.989	3.162.433	44.949.977	45.470.614	45.630.539
- groenvoorzieningen	799.443	790.751	780.443	22.953.431	23.752.556	24.568.565
- volkstuin, school werktuin, kinderboerderij	0	0	0	3.542.192	3.503.301	3.410.311
- park/plantsoen	741.008	732.316	721.392	9.116.265	9.602.312	9.494.309
- anders	58.435	58.435	59.051	10.294.974	10.646.942	11.663.946
water	246.728	246.771	262.501	42.502.550	53.172.682	53.478.347
vuilstortplaatsen e.d.	0	0	0	2.137.558	2.118.556	2.114.785
wegen/spoor, tram en metrobanen	567.473	544.530	593.158	10.629.682	11.001.259	12.689.627
bedrijfsterrein	392.134	405.899	365.005	28.042.545	27.885.934	28.922.405
- culturele, sociale, medische, onderwijsvoorziening	60.112	60.112	33.905	4.067.330	4.144.970	4.167.908
- overheid, dienstverlenend bedrijf	332.023	345.788	331.100	3.816.101	3.612.183	3.763.914
- anders	0	0	0	20.159.114	20.128.782	20.990.583
bouwterrein	106.904	276.447	218.084	10.773.017	10.481.428	13.596.623
agrarisch- natuurlijk terrein	80.953	89.990	36.210	34.170.120	33.115.961	32.441.275
- braakliggend terrein en strekdammen	80.953	81.298	28.194	3.362.941	3.207.444	2.757.174
- anders	0	8.692	8.016	30.807.179	29.908.517	29.684.101
totaal	5.421.376	5.421.376	5.417.835	196.158.879	206.998.989	213.442.165

Tabel B3.13 Aangiften en misdrijven van een selectie³⁵ van delicten in de Bijlmermeer en politieregio (absolute aantallen)

	Vernieuwingsgebied					Amsterdam-Amstelland				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Diefstal/inbraak woning	611	660	543	587	411	7.444	7.934	7.325	7.346	6.705
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	2.235	2.847	2.144	2.264	1.770	23.459	27.962	23.428	21.339	20.490
Diefstal van motorvoertuigen	409	388	299	251	210	4.772	4.640	4.238	3.913	3.361
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	404	307	387	270	230	10.577	9.000	8.873	8.496	8.816
Zakkenrollerij	375	371	360	305	389	14.975	13.568	13.141	10.884	9.830
Lichamelijke integriteit	1.507	1.369	1.322	1.407	1.292	9.819	10.799	11.238	11.038	10.783
Zedenmisdrijf	37	46	47	41	43	488	530	518	481	491
Openlijk geweld (persoon)	30	36	47	73	47	321	377	483	482	418
Bedreiging	225	196	214	243	240	1.639	1.701	2.126	2.392	2.631
Mishandeling	318	363	284	383	339	2.991	3.425	3.340	3.557	3.399
Straatroof	822	627	612	538	508	3.724	4.062	3.997	3.312	3.099
Overval	36	71	73	76	67	429	465	465	511	442
Overige veiligheid	748	696	749	744	860	15.219	16.825	15.755	15.247	16.806
Leefbaarheid	2.037	2.074	2.126	2.431	1.650	24.347	26.456	26.632	25.236	20.963
Drugs/drank	0	2	0	1	0	2	2	2	1	1
Openbare ruimte	579	585	622	887	597	9.394	10.487	10.628	10.416	8.957
Vernieling cq. Zaakbeschadiging	579	585	622	887	597	9.394	10.487	10.626	10.416	8.957
Bedrijven en instellingen	1.444	1.475	1.478	1.527	1.044	14.704	15.708	15.665	14.501	11.708
Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	571	572	604	564	332	9.136	10.291	10.165	8.450	6.863
Winkeldiefstal	873	903	874	963	712	5.568	5.417	5.500	6.051	4.845
Maatschappelijke integriteit	338	307	473	362	568	2.579	2.790	3.138	3.466	3.642
Illegale handel	322	286	446	346	552	2.205	2.441	2.733	3.027	3.279
Fraude	321	284	442	344	550	2.178	2.414	2.715	3.013	3.264
Zeden	0	0	0	0	0	11	16	15	33	12
Mensenhandel	0	0	0	0	0	11	16	15	33	12
Overige maatschappelijke integriteit	12	13	18	12	10	259	225	296	318	270
Discriminatie	1	0	1	0	2	26	22	37	27	36
Beleidsindeling	9.334	9.576	9.050	9.127	7.790	120.251	126.700	120.237	113.101	106.233

* Het betreft hier misdrijvenratio's (ratio's betreffende aangiftemisdrijven en overige misdrijven)

Noot 35 In tabel 5.3.1 zijn de meest voorkomende delicten opgenomen. Alleen het totaal aangiftemisdrijven heeft betrekking op alle aangiftes (dus ook op de aangiftes van delicten die niet in de tabel zijn opgenomen)

Tabel B3.14 Jeugdcriminaliteit: aantal daders 12 tot 17 jaar in 2000³⁶

	Bijlmermeer				Amsterdam-Amstelland			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Diefstal/inbraak woning	4	3	7	2	55	47	64	87
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	2	2	2	13	216	157	102	137
Diefstal van motorvoertuigen	4	13	3	12	109	162	101	75
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	18	25	24	20	299	262	219	254
Zakkenrollerij	5	2	2	2	61	66	56	37
Lichamelijke integriteit	122	167	111	110	958	1.156	913	970
Zedenmisdrijf	3	3	3	2	80	39	53	54
Moord, doodslag	5	4	6	7	32	20	48	32
Openlijk geweld (persoon)	13	23	21	20	175	273	211	233
Bedreiging	6	12	14	11	128	102	129	148
Mishandeling	17	6	11	5	115	103	134	132
Straatroof	78	114	54	62	378	555	316	328
Overval	0	5	2	3	50	64	22	43
Drugs/drank	0	0	0	0	1	2	1	0
Drugs/drankoverlast	0	0	0	0	1	2	1	0
Openbare ruimte	29	26	36	39	380	402	455	359
Vernieling cq. Zaakbeschadiging	29	26	36	39	380	402	455	359
Bedrijven en instellingen	151	153	128	113	1.004	938	921	976
Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	14	17	5	7	134	140	120	144
Winkeldiefstal	137	136	123	106	870	798	801	832
Maatschappelijke integriteit	64	99	62	59	672	848	774	780
Illegale handel	33	49	26	22	223	355	235	255
Drugshandel	11	9	15	10	57	68	77	73
Fraude	7	35	9	4	79	194	90	81
Zeden	0	0	0	0	2	0	0	2
Mensenhandel	0	0	0	0	2	0	0	2
Overige maatschappelijke integriteit	5	26	15	16	202	257	304	285
Discriminatie	0	0	0	0	0	1	9	0
Totaal	465	549	429	461	4.278	4.665	4.194	4.269

Bron: politie Amsterdam-Amstelland; afdeling Onderzoek en Statistiek

Noot 36 Door het gebruik van een nieuw registratiesysteem bij de politie zijn de cijfers van voorgaande jaren niet meer vergelijkbaar met de gegevens vanaf 2000.

Tabellen hoofdstuk 6: Economie en Werk

Tabel B3.15A Niet werkende werkzoekenden (nww-ers) absolute aantallen (op 31 december)

	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Bijlmermeer	8.571	8.695	7.669	6.019	5.097	3.930	2.903
Amsterdam	83.356	83.951	75.260	66.485	59.233	49.085	44.088

Tabel B3.15B Beroepsbevolking

	1996	1997	1998	1999	2000	2002	2003
Bijlmermeer	26.689	26.428	29.283	25.921	26.115	26.186	25.734
Amsterdam	511.046	509.562	521.710	521.421	525.826	529.903	531.400

Tabel B3.16A Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijlmermeer (op 31 december)

	1997	1998	Bijlmer 1999	2000	2002 ³⁷	2003
fase 1 (direct bemiddelbaar)	675	791	684	592	568	582
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	1.360	693	277	124	231	497
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	2.809	1.854	1.280	873	807	1.226
fase 4: (onbemiddelbaar)	2.279	2.377	2.612	2.642	1.561	1.652
fase nader te bepalen	22	165	208	342	747	551
■	79	26	40	29	69	122
totaal	7.224	5.906	5.101	4.602	3.983	4.630

Bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

Tabel B3.16B Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijlmermeer (op 31 december)

	1999	Amsterdam 2000	2002 ³⁸	2003 ³⁹
fase 1 (direct bemiddelbaar)	10.753	8.639	8.627	9.337
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	3.384	2.105	2.340	2.815
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	12.478	8.752	7.421	8.155
fase 4: (onbemiddelbaar)	32.206	33.108	22.274	18.866
fase nader te bepalen	3.518	3.907	5.454	4.915
overig:	-	-	-	-
totaal	62.339	56.511	46.116	44.088

Bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

Tabel B3.17 Onderwijsaanbod in het Vernieuwingsgebied en Zuidoost als geheel in 1999

	Bijlmer	Zuidoost
openbare basisscholen	4	14
oecumenische basisscholen	4	10
evangelische basisschool	1	2
hindoeïstische basisschool	1	■
islamitische basisschool	1	1
overige basisscholen ¹	-	3
VO/VMBO school	1	4
speciaal onderwijs	-	5

Bron: Amsterdamse scholengids

1 Algemeen bijzonder, protestants-christelijk en rooms-katholiek onderwijs.

2 Geïntegreerd speciaal onderwijs (2), school voor langdurig zieke kinderen, school voor lichamelijk gehandicapte kinderen en een school voor meervoudig gehandicapte kinderen.

Noot 37 Peildatum 1-3-2003.

Noot 38 Peildatum 1-7-2002.

Noot 39 Peildatum 1-1-2003

Tabellen bij hoofdstuk 9: Nieuw Amsterdam

Tabel B3.18 Volkshuisvestingsgegevens 1 (absolute aantallen per 31-12)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003
andere woningbouwverenigingen Amsterdam	aantal woningen ⁴⁰	195.697	194.684	198.842	205.181	205.515	207.006	206.531	206.445
	vergunningen (verhuringen) ⁴¹		16.179	14.902	15.431	15.815	-	-	-
Nieuw Amsterdam	aantal woningen	12.717	12.759	⁴² 12.113	11.961	10.689	9.179	10.843	8.662
	verhuringen	1.743	2.548	2.107	1.757	1.440	1.508	987	728
	mutaties	2.067	2.186	2.023	1.742	1.498	1.429	936	620
	totaal								HHV
	leegstand	860	613	442	294	356	246	312	-
	totaal								

bronnen: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Rapportage Woonruimteverdeling Amsterdam 1997, Amsterdamse Federatie van Woningbouwcorporaties.

Tabel B3.19 Mutatiegraad per soort bezit Nieuw Amsterdam, doelstellingen Saneringsaanvraag en stand van zaken 31-12

	doelstelling	1998	1999	2000	2003
gestapelde nieuwbouw	10	1,0	3,8	-	3,2 ⁴³
eengezinswoningen	7	-	-	-	-
verbeterde hoogbouw	12	9,0	9,1	7,5	7,8
niet verbeterde voorraad	16	15,2	15,6	10,1	8,7

Bron: Nieuw Amsterdam

Tabel B3.20 Geboorteland van nieuwe huurders Nieuw Amsterdam en inwoners in heel Amsterdam⁴⁴ (percentage)

geboorteland	nieuwe huurders Nieuw Amsterdam				inwoners Amsterdam		
	1996	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Nederland	28	27	24	26	74	73	73
Suriname en Nederlandse Antillen	37	34	42	40	7	7	7
elders	35	39	31	34	19	20	20
totaal	100	100	100	100	100	100	100

Bron: 4e kwartaalrapportage Nieuw Amsterdam, O + S.

Noot 40 De stijging van het aantal woningen van de Amsterdamse woningbouwcorporaties is voor een groot deel te verklaren door de toetreding door woningbouwcorporatie Ons Huis in 1997.

Noot 41 In stadsdeel Zuidoost zijn geen vergunningen nodig voor het betrekken van een woning. De Andere corporaties in dit stadsdeel dan Nieuw Amsterdam melden hun verhuringen echter wel bij de stedelijke woningdienst, die zijn dus wel in dit cijfer opgenomen

Noot 42 Het gaat hier om vergunningen voor woningen die niet langdurig hebben leeggestaan
Dit aantal is inclusief de laagbouw woningen van Kantershof. In de 4e kwartaalrapportage van Nieuw Amsterdam wordt vermeld dat in 1996 ruim 200 van deze woningen zijn verkocht, in 1997 werden hier ruim 450 woningen verkocht.

Noot 43 Gestapelde nieuwbouw inclusief eengezinswoningen.

Noot 44 Aangezien cijfers over het geboorteland van de Amsterdamse woningzoekenden niet beschikbaar zijn, zijn hier de cijfers van alle inwoners van Amsterdam gebruikt. Het is goed denkbaar dat het percentage woningzoekenden dat niet in Nederland is geboren hoger is dan dat van de hele Amsterdamse bevolking.